DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

FAŞİZM

FAŞİZM

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kapak : Etem ÇALIŞKAN
Dizgi - baskı : HÜSNÜTABİAT Matbaası
Kapak baskı : CEM-Zİ Matbaası
Baskı tarihi : 1966, İstanbul

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kitapçılık Ticaret Ltd. Şirketi Yayınları

FAŞİZM

HAZIRLAYAN : DOĞAN ÖZGÜDEN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

AKŞAM KİTAP KULÜBÜ Serisi No.: 30

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÖNSÖZ

Türk demokrasisi sadece belli sınıfların çıkarlarını savunan partilerin çift kale oyunu olmaktan çıkıp anayasanın izin verdiği oranda en soldan en sağa kadar açılan bir politik yelpazenin parlamentoda temsil edilmesine imkân sağladıkça, sosyalizm ve faşizm gibi deyimler de bilimsel kitapların sayfaları arasından kurtulup sokaktaki adamın günlük konuşmalarına malolmaktadır.

AKŞAM KİTAP KULÜBÜ, bu serinin 21 numaralı kitabıyla sosyalizmin ne olduğu, tarihsel kaynakları, çeşitli uygulama şekilleri ve bugünkü durumu hakkında detaylı bilgiler vermiş bulunuyor.

Elinizde bulunan bu kitapta ise, faşizmin ne olduğu ve içyüzü açıklandıktan sonra İtalya, Almanya, İspanya ve Portekiz'de faşizmin iktidara nasıl geldiği tarihsel olaylara dayanarak izah edilmiş, bu arada özellikle Alman faşizminin ekonomik ve sosyal yönü üzerinde detaylı olarak durulmuştur.

Amerika'lı gazeteci William L. Shirer'in «The Rise and Fall of the Third Reich», Murat Sarıca ve Rona Aybay'in «Faşizm», R. Braun'un «Fascism - Make or Break», Sabiha Bozbağlı'nın «İhtilâller ve Darbeler Tarihi», Hitler'in «Mein Kampf» ve Çetin Özek'in «Direnen Faşizm» adlı eserleriyle Encyclopedia Britannica'dan yararlanarak hazırlanan bu kitapta faşist hareketlerin arkasında hangi kuvvetlerin bulunduğu da bütün çıplaklığıyla ortaya konulmuştur. Kitap faşizm konusunda bilgi edinmek isteyen okurlarımız için değerli bir rehber olacaktır.

AKŞAM KİTAP KULÜBÜ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Birinci Bölüm

FAŞİZM NEDİR?

Faşistler tarafından 20. Yüzyılın en büyük devrimi olarak kabul edilen faşizm, İkinci Dünya Savaşında İtalya ve Almanya gibi faşist devletlerin uğradığı ağır yenilgiye rağmen günümüzde bir ülkede değişik isim ve şekillerle uygulanmakta, zaman zaman demokrasileri tehdit etmektedir.

İlk defa Mussolïni'nin İtalya'da iktidara getirdiği faşizm daha sonra Hitler'in üçüncü Reich'ında kudretinin zirvesine ulaşmış, insan hak ve özgürlüklerini bir avuç finans-kapitalistin çıkarlarına peşkeş çekerek İkinci Dünya Savaşında 40 milyon insanın kanına girmiştir.

İnsanlık tarihinin en büyük günahını sırtında taşıyan bu rejimin gerçek mahiyeti nedir?

Mussolini'ye bakılırsa, «Faşizm ahlâkî alanda bir devrim yaparak ruhsal sorumluluğu ve moral kuvvetleri üstün bir şekilde özgürlüğe kavuşturmuştur. Yaşayan toplumun kurallarına, örflerine ve geleneklerine önem vererek devleti ahlâkî bir gerçek durumuna getirmiştir. Faşizm tarihî sınıf mücadelelerini de önleyerek devlet kavramı içinde bütün sınıfları birleştirmiş, ahlâkî ve ekonomik gerçekler içinde sınıf çıkarlarını eritmiştir. Faşizm tarihsel gelişimi sınıflar arasındaki savaşa bağlayan sosyalizmin de karşısına çıkmıştır.»

Sosyalistlerin tersine faşizm, devleti, egemen sınıfın yönetimini sağlayan bir araç değil, ulusal birliğin en yüksek belirtisi olarak kabul etmektedir. Devlet, sosyalistlerin düşündükleri gibi ileride ortadan kalkacak bir örgüt değil, ölümsüz bir gerçektir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ancak faşist yöneticiler ve düşünürler tarafından ileri sürülen görüşler ne olursa olsun, şurası bir gerçektir ki, faşizm aslında bir ideolojinin ve bir inancın ürünü değil, sadece sosyal çelişmelerin şiddetlendiği ülkelerde siyasal ve tarihsel gelişimin sonucu olarak ortaya çıkmış bir harekettir. Herhangi bir ülkede faşist hareket, milliyetçilik perdesi arkasına gizlenerek başlar. Nitekim Alman faşistlerinin zulmü, Prusya militarizminin ve Alman karakterinin ulusal özelliklerini meydana çıkartmak iddiasıyla kendini kitlelere benimsettirmiştir. Ulusal özellikler ve geleneklerin korunması iddiası, faşizmin oluşmasında büyük önem taşımakla beraber asla ana faktör değildir.

Faşizm politikasını ve gelişmelerini değerlendirebilmek için herşeyden önce sosyal ilişkileri tam mânasiyle anlamak şarttır.

Sınıf çatışmalarının çok keskinleştiği yerlerde, kapitalizm çıkarlarını sürdürebilmek için demokratik metodları yetersiz bulmağa başlayınca elbette yeni metodlar arayacaktır. Demokratik hak ve hürriyetleri yokeden, sosyalizme karşı çıkarak sınıfları hiçe saydığı halde sınıflar arasındaki uçurumu iyice açarak sömürücülüğü artıran ve kuvvetini sermaye çevrelerinden alan faşist kuruluşlar, finans-kapitalin çıkarlarının savunulmasında en elverişli araçlardır. Zamanla orta sınıflar arasında ve özellikle küçük burjuvazide kök salan faşist kuruluşlar, büyük kitle organizasyonlarına giderek proletaryanın enternasyonalizmine karşı emperyalizmin milliyetçiliği ile işçi sınıfı üzerinde terör yaratacaklardır. Çünkü faşizmin zaferini önleyecek tek kuvvet, kapitalist sınıfa karşı emekçi sınıfların devrimci mücadelesidir.

Faşizm, resmî kuvveti ele geçirmeden önce ordu ile işbirliği yapabilmek ve kitle organizasyonlarını gerçekleştirebilmek için finans-kapitalden büyük malî destek görür. Finans - kapitalin desteği olmadan faşizm asla bir devlet doktrini olamaz.

Faşist politika, sadece birkaç demagog ya da maceraperest tarafından oynanan bir oyun değildir. O, kapitalist sınıfın politikasıdır. Eğer parlamenter metodlar sonuç vermiyor ve karşı kuvvetler kendi çıkarlarını tehlikeye düşürüyorsa, finans-kapitalistler, faşizmin en azimli ve sebatkâr müttefiki kesileceklerdir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sosyal çelişmelerin ve ona paralel olarak faşizmin gelişmesi, emperyalist egemenlikler kurma yolunu açar. Artık finans-kapital yeni kârlar sağlayacak tekeller peşinde koşacaktır. En kârlı tekeller ise, sömürgelerde kurulacaktır. Çünkü sömürgelerde kapital normal kâr haddinin çok üstünde kazançlar sağlamak imkânlarına sahiptir. Hammadde kaynakları ve pazarlar, sömürgelerde ulusal sanayi kapitali için daha garantilidir.

Emperyalistler arasında bölüşülmüş, olan dünyanın — ki, Rus ihtilâli ile dünyanın altıda biri işçi sınıfının eline geçmiştir — çeşitli ülkelerin kapitalistlerinin çıkarlarına uygun olarak yeniden bölüşülmesi ve yeni çıkar alanlarının ele geçirilmesi için mücadele şiddetlenecektir. Alman, Japon ve İtalyan emperyalizmi, bir kaç küçük istisna dışında, büyük sömürgelere sahip olamadıkları için askerî emperyalist kuvvetler haline gelmişler ve savaşı bir devlet doktrini olarak kabul etmişlerdir. Bu ülkelerde kapitalizmin ekonomik çelişmeleri, büyük sömürgelere sahip bulunan ülkelerden ve özellikle Büyük Britanya'dan daha keskin şekilde ortaya çıkmıştır.

Sömürge tekelleri kuramayan finans-kapital ise, kendi anavatanında endüstriyel tekeller kurmak yoluna gidecektir. Örneğin, Alman finans-kapitali, başlagınçta servetini sömürge tekelleri veya yabancı haraçlarıyla artıramadığı için kendi vatanında daha fazla tekeller kurmak ve daha büyük kazançlar sağlamak zorunluluğunu duymuştur. Sert rekabet mücadeleleri ve eşit olmayan rekabet koşulları dolayısiyle tekelci bankalar ve tröstler daha zayıf kapitalistler üzerinde büyük bir zafer kazanmışlardır. Böylece, kapitalin yoğunlaşması ve merkezîleşmesi şiddetlenmiştir. Sosyal üretimin büyük bir kısmı monopoller ve finans-kapital tarafından ele geçirilmiştir. Koloni halklarını sömürmek imkânından yoksun bulunan finans-kapital, kayıplarını kendi vatanında telâfi etmek yoluna gidecek, bu da daha fazla tekelleşmeyi, daha çok devlet yardımını, kapitalin daha fazla yoğunlaşmasını ve merkezîleşmesini, büyük bankaların ve tröstlerin daha güçlü egemenliğini dâvet edecektir...

Merkezîleşme ve tekelci organizasyonlar, finans-kapitalin gücünü hızla artıracak, anavatan üretiminden elde edilen ulusal tekellere ait ekstra kazançlar garanti altına alınırken tekelci olmayan kapitalistler için üretim şartları gittikçe ağır-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

laşacaktır. Onlar da kayıplarını emekçilerin sırtından çıkarmağa çalışacaklardır. Bu suretle, emperyalist ülkelerde tekelci finans-kapitalin ekonomik gelişmesiyle orantılı olarak sınıf çelişmeleri keskinleşecek, emperyalist politika ile ekonomik yönden ilgili olan ara tabakalar yavaş yavaş kaybolacaktır. Evvelce ekonomik bakımdan iyi durumda olan emekçi sınıfın üst tabakaları ile orta sınıflar da çok geçmeden bu yeni sosyal düzenin sınırları içinde çıkarlarını koruyamayacak durumda düşeceklerdir.

Faşizm, yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, kapitalist toplumun çöküşü sırasında finans-kapitalin bir ihtiyacı olarak gelişmektedir. Faşizm gelişme döneminde sadece birkaç finans-kapitalistin değil, sefilleşen, proleterleşen orta sınıfın ve kapitalist sisteme karşı mücadele içinde olan işçi sınıfının da infialinden yararlanmaktadır. Sefilleşen küçük burjuvazinin sözcüleri ve gençleri, milliyetçilik perdesi altında faşist demagoglar tarafından yanıltılmakta ve ekonomik egemenliğini burjuva demokrasisi sayesinde kuran finans-kapital'i yıkmak üzere faşizmi desteklemeğe ikna edilmektedir. Faşist hareketi organize edenler başlangıçta «Finans-kapitale savaş...» sloganını kullanarak işçi sınıfını da aldatmakta, kuvvet kazandıktan sonra bu sınıfı tam mânasiyle terör altına alarak finans-kapitalin çıkarlarına karşı en kuvvetli muhalefeti bertaraf etmektedir.

Sonuç olarak, parlamenter demokrasi ile egemenliğini sürdürmek imkânı kalmayan finans-kapital yeni bir yol denemek durumundadır. Ekonomik çıkar çatışmaları artık finans-kapitalist sistem için tehlikeli bir hale gelmiştir ve bu mücadelenin bastırılması gerekmektedir. Bu da mümkündür, ancak demokratik hak ve özgürlüklerin kaldırılması şartıyla... İşte o zaman finans-kapital kendisi için yeni bir diktatörlük şekli arayacak ve aradığını Faşizm'de bulacaktır.

Esasen siyaset biliminde faşizm, İtalya'da İkinci Dünya Savaşı'ndan önce çıkan rejimin adı olarak kabul edildiği gibi, geniş anlamda da marxist olmayan bütün diktatörlüklere de bu ad verilmektedir.

«Faşizm'de ulusun bir otorite etrafından toplanması, bir şefin kesin egemenliği biçiminde ortaya çıkar. Bu bakımdan faşist rejim bir diktatörlüktür, demokrasiye karşıdır. Faşizm, bazı reformlara gitmiş olmakla birlikte, bugün Batılı yazarlar

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

faşizmin gerici tipte bir diktatörlük olduğunu belirtiyorlar. Faşist rejimler, İtalya dışındaki ülkelerde değişik ölçülerde kendini göstermiştir. Özellikle Almanya, Macaristan, Polonya, Romanya, Bulgaristan, Avusturya, Yunanistan, İspanya ve Japonya'da İkinci Dünya Savaşı'ndan önce faşist rejimler ortaya çıkmıştır.» (*)

Ne var ki, İkinci Dünya Savaşı'nda faşist cephenin ağır bir yenilgiye uğramış olmasına rağmen, faşist düşünce hâlâ demokrasileri tehdit etmekte, zaman zaman çeşitli ülkelerde uygulanmaktadır. Savaş sonrasında faşizmin resmî devlet rejimi olarak uygulanması İspanya ve Portekiz'de görülmektedir. Bununla beraber özellikle geri kalmış ülkelerde ismi başka olmasına rağmen zaman zaman faşist diktatörlükler kurulmakta ve uluslararası finans-kapital tarafından desteklenmektedir. Çünkü geri kalmış ülkelerde ulusal kurtuluş hareketlerine ve emekçi halkın uyanışına karşı uluslararası finans-kapitalin çıkarlarını koruyabilecek tek kuvvet, büyük para desteğiyle ayakta tutulan faşist diktatörlerdir. Kaldı ki, faşistler bir çok ülkelerde iktidarı ele geçirmeseler dahi, kurdukları terör örgütleriyle devlet içinde devlet kesilerek sermaye çevrelerinin çıkarlarını savunmaktadırlar.

«Faşizm günümüzde değişik yapılar içinde ortaya çıkmakla beraber, meselâ İtalyan faşizminin doğuş ve biçimleniş usulleriyle bugün kullanılan ve ileri sürülen tezler arasında temelde bir fark yoktur. Yeni sömürgeciliğin doğurduğu yeni sorunlar, faşizmin de değişik şekiller altında ortaya çıkmasını sağlamıştır. Faşist güçler, günümüzde, emperyalist kuvvetler tarafından beslenmekte, benimsenmekte ve temsil edilmektedir. Bu bakımdan günümüzde faşizm, emperyalist güçler ile daha yakın, kesin ve açık ilişkiler kurmaktadır. Emperyalist, tekelci güçler, sömürdükleri ülkelerde faşizmi uygulamağa çalışmakta ve bazen de hâkim politik görüş haline getirmektedir.

Faşist güç ve uygulama, bir demokratik ülkede dahî belirli bir baskı grupu olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu faşist güç, politik parti örgütlenmesinin dışında, değişik isimler ve biçimler altında da görülmektedir. Meselâ, Amerikadaki zenci düşmanı hareket örgütleri, John Birch Society, memleketimiz-

---

(*) **FAŞİZM, Murat Sarıca - Rona Aybay, S. 7 İstanbul.**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

de Komünizmle Mücadele Derneği, faşist güçleri temsil etmektedir.» (*)

Gerçekten de bugün Türkiye, bir faşizm tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Özellikle 27 Mayıs Devriminden sonra, emekçi halk tabakalarının gün geçtikçe bilinçlenmesi ve hattâ bir politik kuvvet halinde parlamentoya girmesi, sermaye çevrelerinde çıkarlarının devamı bakımından ciddî endişeler uyandırmıştır. Ve muhakkak ki endişenin büyüğü Türkiye'yi bir sömürge olarak görmek isteyen yabancı sermaye çevrelerinde hissedilmektedir. Çıkarlarını demokratik yoldan sürdürmek imkânını bulamayacak olan sermaye çevrelerinin bugün Türkiye'de nüve halinde bulunan faşist kuruluşları, bir politik kuvvet halinde demokratik düzenin karşısına çıkartmaları uzak bir ihtimal değildir. Bu bakımdan, Türkiye'nin kurtuluşunu demokratik düzende gören devrimci kuvvetlerin, tarihe malolmuş faşizm denemelerini incelemeleri, gereken dersi almaları ve Türkiye'de emperyalist devletlerin ve sermaye çevrelerinin desteklediği faşist hareketlere karşı ortak bir cephe kurmaları zorunlu hale gelmiştir.

(*) **DİRENEN FAŞİZM, Çetin Özek, S: 11-12, İstanbul.**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İkinci Bölüm

İTALYAN FAŞİZMİ

Birinci Dünya Savaşı sonrasının bunalımı içinde faşizmi ilk defa iktidara getiren adam Benito Mussolini olmuştur. Ne garip tecellidir ki, İtalyan faşizminin primus inter pares - üstün insan'ı olan Mussolini eski bir sosyalisttir ve sosyalizmin amansız düşmanı olarak bir milletin kaderine hâkim olmuş, insanlık tarihinin en büyük trajedisine, İkinci Dünya Savaşı'na ortam hazırlamıştır.

Ünlü Roma Yürüyüşü'nün 19 Ekim 1922 Pazar günü iktidara getirdiği Mussolini, kısa zamanda diğer ülkelerdeki halk düşmanlarına da örnek olmuş, bir Hitler, bir Franco, bir Salazar ondan ilham alarak finans-kapitalistlerin desteğinde iktidara gelmişlerdir.

Önce de belirttiğimiz gibi, faşizm, bir ideolojinin ve bir inancın ürünü olmaktan çok sosyal çelişmelerin şiddetlendiği ülkelerde siyasal ve tarihsel gelişimin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İtalya için de bu böyledir...

Birinci Dünya Savaşı, İtalya'nın da dahil bulunduğu cephenin galibiyetiyle sona ermiştir. Ancak, imzalanan barış andlaşmaları İtalya'ya istediklerinin hepsini vermediği için İtalyan Milleti dostlarına karşı kırgınlık içindedir. Özellikle Alman sömürgelerinin paylaşılmasına İtalya iştirak ettirilmemiştir.

İç ve dış politikada arka arkaya başarısızlıklara uğrayan hükümetin durumu sarsılmıştır. Öteden beri İtalya'nın savaşa girmesine karşı olan sosyalistler günden güne kuvvetlenmektedir. Çünkü savaşın getirdiği sıkıntılar sosyalistleri tamamen

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

haklı çıkartmıştır. Bir yandan sosyalistler hükümeti devirmeğe çalışırken bir yandan da komünistler Moskova'ya bağlı bir parti halinde birleşmişler ve hedeflerine ulaşmak için çalışmağa başlamışlardır.

İşte bu sırada Mussolini adında bir eski sosyalist, terhis edilen askerleri, işsizleri, esnafları, bazı işçileri ve üniversite öğrencilerini **fasci di combattimento**'larda toplamaktadır. Bu fasci di combattimento'lardır ki, Mussolini'yi, dört yıl sonra, İtalya'nın içinde bulunduğu kaostan istifade ederek iktidara getirecektir. Ve faşizm doğacaktır...

Faşizm, kelime bakımından İtalyanca «**Fascio**» kelimesinden gelmektedir. Bu kelimenin asıl anlamı, «çubuk demeti, çubuk bağı» demektir. Mecazî olarak siyasî birlik anlamına kullanılmaktadır. Nitekim siyasî birlik, Roma İmparatorluğu zamanında yüksek memurların koruyucularının ellerinde taşıdıkları çubuklarla sarılarak bağlanmış «Fasces» adındaki baltalarla sembolize edilmiştir. Bu baltalar aynı zamanda devlet iktidarının sembolü sayılmıştır. Bu terimden türetilen Faşizm ise, İtalyan ulusunun bir otorite etrafında toplanmasını ve devlet otoritesini tanımasını ifade etmektedir.

İtalya'da ilk «**fasci**» hareketi 1893'te Sicilya'da bir köylü hareketi olarak ortaya çıkmış, fakat başarıya ulaşamamıştır.

1914-1915 yılları arasında İtalya'nın Birinci Dünya Savaşı'na girmesini isteyen «**fasci di combattimento**» adında topluluklar kurulmuştur. Bunlar savaş aleyhtarlarına karşı terör hareketlerine de girişmişler, çeşitli yerlerde karışıklıklar çıkarmışlardır.

ESKİ SOSYALİST, YENİ FAŞİST!

Mussolini ise, 1914 yılı başlarında bir sosyalist yazar olarak en ateşli savaş aleyhtarlarından biridir. Fakat aynı yılın sonunda, o güne kadar hararetle savunduğu görüşlerine ihanet ederek, faşist harekete katılmış ve kısa zamanda bu hareketin lideri olmuştur.

Mussolini, 1883 yılında sosyalistlerin kalesi olan Romagno bölgesinde Dovia adlı bir köyde doğmuştur. Anarşist bir sosyalist olan demirci Alessandro Gaspare Mussolini'nin oğludur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İtalya Faşist Partisi lideri Duce Benito Mussolini

Mussolini de, babasının etkisi altında yetişmiş, ateşli bir sosyalist, hattâ komünist olmuştur. Bir süre kasaba öğretmenliği yaptıktan sonra, hem çalışmak, hem de eğitimini tamamlamak üzere İsviçre'ye gitmiş ve orada çok sıkıntılı yıllar geçirmiştir. İhtilâlci sosyalist hareketlere katıldığı için iki defa da hapse atılan Mussolini, 23 yaşında, göğsünde Karl Marx'ın madalyonu olduğu halde İtalya'ya dönmüştür. Mussolini o devirde Marx hakkındaki düşüncelerini şöyle açıklamıştır: **«Şüphesiz büyük bir eleştirici, hattâ bir peygamberdir.»**

Mussolini askerlik görevini tamamladıktan sonra, bir sosyalist gazeteye **«gerçek dinsiz»** imzasıyla yazılar yazmağa başlamış ve bu yazılarıyla bölgenin sosyalistlerini geniş ölçüde etkilemiştir. 1909'da Avusturya'lıların egemenliği altındaki Trentin'de İşçi Partisi organı bir gazetenin redaktörü olmuş, bu arada **Claudia Patricella - The Cardinal's Mistress** adlı bir roman yazarak sosyalist fikirlerini açıklamıştır. Mussolini, sosyalist yazılarına ve kurulu düzene karşı saldırılarına **Sınıfların Çatışması - La Lotta di Classe** isimli gazetede devam etmiştir.

1911 yılında, Osmanlı İmparatorluğu'na karşı açılan Trablus Savaşı'nı şiddetle tenkid ettiği ve savaş aleyhtarlığı yaptığı için beş ay hapse mahkûm olmuştur.

Kavgalarıyla kısa zamanda Sosyalist Parti'nin ileri gelen simalarından biri olan Mussolini, Birinci Dünya Savaşı başladığı zaman parti organı **Avanti** Gazetesi'nin başyazarıdır. Savaşın başlangıcında parti görüşüne uygun olarak yazılarıyla savaş aleyhtarlığı yapan Mussolini, bir süre sonra büyük bir dönüş yaparak Sosyalist Partinin Bologna'daki bir toplantısında savaş taraftarı kesilmiştir. Mussolini, İtalya'nın Fransa ve öteki İtilâf Devletleri'yle işbirliği yapmasını savunmuş, bu yüzden Sosyalist Parti içindeki bütün prestijini kaybederek, Avanti'nin başyazarlığından ayrılmak zorunda kalmıştır.

15 Kasım 1914'de Mussolini, artık **Popolo d'İtalia** Gazetesinin başyazarıdır. Fransız sermayesiyle kurulduğu söylenen bu gazetede Mussolini, İtalya'nın savaşa katılmasının gerekli olduğunu savunan yazılar yazmakta, ve savaşa karşı çıkan sosyalistlere çatmaktadır. Bu sırada İtalya, savaş taraftarları ve aleyhtarları olmak üzere ikiye bölünmüştür.

Nihayet, bu mücadeleden Mussolini'nin de dahil bulunduğu savaş taraftarları cephesi **«İnterventismo»** galip çıkmış ve İtalya 25 Mayıs 1915'de Avusturya - Macaristan'a savaş ilân

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ederek, İngiltere ve Fransa'nın yanında Birinci Dünya Savaşına katılmıştır.

Ne var ki, savaş sonu, İtalya'nın savaşa katılmasının yararlı olmadığını ortaya koymuş, barış andlaşmalarında İtalya hesabına hiçbir şey kopartamayan hükümet sallanırken, savaş aleyhtarı sosyalistler iddialarının doğru çıkmış olmasından dolayı büyük kuvvet kazanmışlardır. Savaştan 520 bin ölü ve 900 bin yaralı ile çıkan İtalya, bütün ümidini sosyalistlere bağlamıştır. Büyük Sanayi şehirlerinde, Piemonte'de, Lambartda sol cephe hızla gelişmiş, sosyalistlerle komünistler elele vererek grev üstüne grev düzenlemeğe başlamışlardır. Bu mücadeleler, zaman zaman silâhlı çatışmalara kadar varmış, hattâ Viarregio'da olduğu gibi bölgesel komünist rejimler kurularak pul ve para bastırılmıştır.

1920, İtalya'nın **«Kızıl yıl»** ıdır. Bunu, 1917 Rusya'sındaki gibi bir kızıl ihtilâlin izlemesi beklenmektedir.

Roma'daki hükümet, prestij ve otoriteden yoksundur. Parlamenter sistem çıkmaza girmiştir. 1848 tarihli anayasanın sağladığı sınırlı monarşinin ve liberal demokratik kurumların yetersizliği anlaşılmıştır.

İyi niyetli ve yumuşak bir hükümdar olan Victor Emmanuel III, bu buhranı bertaraf edebilecek güç ve şahsiyetten yoksundur. Kuvvetli bir otoriteye sahip bulunan kilise ise, tereddüt ve endişe içindedir. Savaştan çıkan ordu, kuvvetini yitirmiştir, hiçbir şey yapacak durumda değildir.

Sol ihtilâl, İtalya'nın kapılarındadır. Bir İtalyan yazarının ifadesiyle **«bankerler, büyük sanayiciler ve büyük toprak sahipleri sosyal devrimi, kurbanlık koyun gibi beklemektedir.»** Gel gör ki, şartların kendileri için çok uygun olmasına rağmen, sosyalistler İtalya'da iktidara gelemeyecek ve beklenen sosyal devrimi gerçekleştiremeyeceklerdir. Çünkü, Pietro Nenni'nin açıkladığı gibi, sosyalistler ilerici ve halkçı güçleri kendi çevrelerinde toplamak yeteneğinden yoksundurlar. Emekçiler, geniş halk yığınlarının çıkarlarını temsil edecek ve öncü olabilecek olgunluğa erişememişlerdir. Sosyalist Parti, hâlâ 1915'in polemik havası içindedir. Savaş taraftarlarıyla aleyhtarlarının çekişmeleri sürüp gitmektedir. Oysa savaş biteli çok olmuştur. Yeni sorunlar ortaya çıkmıştır.

İktidarın eşiğinde olan Sosyalist Parti'nin belirli ve kesin bir programı da yoktur. Parti içindeki reformcular, cumhuri-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yetin ve parlamenter bir demokrasinin kurulmasından başka, belirli bir istek ileri sürememektedir. Parti'nin Maximalist grupu ise, proletarya diktatörlüğünü, sanayi işçilerinin tek başına gerçekleştirebileceği görüşündedir. Moskova'ya bağlı olan komünistler ise, şartları isabetle değerlendirememektedir.

Sanayi işçileriyle, tarım işçileri, yarıcılar ve küçük toprak sahipleri arasında bağlar kurulamamıştır. İtalya'nın kuzeyindeki ve güneyindeki hareketler ayrı ayrı gelişmektedir.

Hareket bütünlüğünden yoksun bulunan sosyalistler, bütün şartlar hazır olduğu halde iktidarı ele geçirememişler, İtalya'nın içinde bulunduğu buhrana son verememişlerdir.

İTALYA'NIN BEKLEDİĞİ KURTARICI !

Şimdi, İtalya'yı yeni bir kurtarıcı beklemektedir. İşte bu, Benito Mussolini'nin faşist ordusudur.

Sosyalistlerin gün geçtikçe güçlenmesi ve işçilerin fabrikalara el koyması, büyük sermaye çevrelerini, büyük toprak sahiplerini ve orta sınıfları endişeye düşürmüştür. Bu endişe ile birleşen egemen sınıflar, faşistlerin kuvvetlenmesini ve iktidara gelmesini tek kurtuluş yolu olarak görmektedirler.

Bu sırada Benito Mussolini 37 yaşındadır. Bir zamanlar hararetle savunduğu sosyalist düşünceleri artık inkâr etmiş ve faşizmi seçmiştir.

Mussolini ve arkadaşları, kızıl ihtilâl tehlikesine karşı çıkarak, büyük sermayelerin desteği ile geniş bir propaganda kampanyasına girişmiştir. 21 Şubat 1919'da **Popolo d'İtalia**'da yayınladığı bir yazıda Mussolini sosyalist gösterilerini yererek, sosyalistleri savaş düşmanlığı maskesi altında ölüleri ikiye ayıran çakallıkla ve kahramanlıklara, kanla sulanmış kutsal topraklara, manevî değerlere saldırmakla suçlamakta ve kendisi savaştan yana olduğu için övünmektedir.

Mussolini ve arkadaşları, halkın ilkel duygularını okşayarak taraftar toplamak ve terör yaratmak için 23 Mart 1919 tarihinde Milano'da, 300 dinleyici ve 53 üyenin katıldığı ilk **Fasci** toplantısını düzenlemişlerdir. Çok sönük geçen toplantıda, sosyalist akımlara karşı gerekirse kan dökerek kavgaya girişilmesi kararlaştırılmış ve Mussolini liderliğe getirilerek,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kendisine **Duce** ünvanı verilmiştir. Büyük faşist hareketin nüvesini teşkil eden Fasci'nin üye sayısı Nisan'da 200'e, Ekim'de 350'ye ve 1920'de binin üzerine çıkmıştır. Bu arada İtalya'nın dört bir yanında Fasci'ler kurulmağa başlanmış ve bu birlikler, Mussolini tarafından askeri bir disiplin altına sokulmuştur. 15 Nisan 1919'da Milano'da genel grevin patlak vermesi ve şehir hayatının felce uğraması tetikte bekleyen faşistler için mükemmel bir fırsat olmuş ve ilk kanlı olay meydana gelmiştir. Faşistlerin tahrik ettiği gençler, Avanti Gazetesiyle, büyük sosyalist merkezleri basmışlar ve şehirde büyük bir terör yaratmışlardır. Polis ve askerlerin müdahalesi üzerine olay büyümüş ve bir çok kimse yaralanmıştır. Mussolini bu olayı **«sivil harbin ilk kahramanlığı»** olarak tanımlamıştır.

Faşizmi siyaset sahnesine büyük bir politik kuvvet olarak çıkartan olay ise, 12 Eylûl 1919'da ünlü şair **Gabrielle d'Annunzio**'nun savaş sonrasında Yugoslavyaya bırakılan Fiume-yi Trieste yakınındaki Ronghi kasabasından topladığı bir grupla işgal etmesi olmuştur. Bu olay, İtalya'da büyük heyecan yaratmış, Mussolini de bir yazı ile bu zaferi kutladığını açıklamış, hattâ krallığın kaldırılmasını ve d'Annunzio'nun başkanlığında bir cumhuriyet idaresi kurulmasını istemiştir. Artık faşizm, büyük reklâm ve propaganda yaparak ve şiddet hareketlerine başvurarak amacına doğru ilerlemektedir.

FAŞİZM MECLİSE GİRİYOR...

16 Aralık 1919'da yapılan yeni seçimleri 155 üye ile sosyalistler kazanmış, faşistler ise sadece Milano'da sosyalistlerin 70 bin oyuna karşılık ancak 4 bin 795 oy alabilmişlerdir. Sosyalistlerin bu başarısını grevler ve fabrikaların işgali izlemiştir. Ne var ki bu sosyalist gelişmeye karşılık, kapitalistler faşist kuruluşları bütün imkânlarıyla destekleyerek, sosyal devrime karşı bir vurucu kuvvet meydana getirmişlerdir. Sosyalist Parti'nin çok güçlü olmasına rağmen Trieste ve Bologna'da faşistler, sosyalist toplantılarına saldırmaktan, Bologna'da belediye başkanı seçimini önlemekten ve birçok sosyalisti yaralamaktan çekinmemişlerdir. Üstelik, bu açık saldırılara rağmen hükümet, faşistleri suçsuz ilân etmiştir. Böylece

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Başbakan **Giolitti**'nin de, sosyalistlerin gelişmesini önlemek için faşistleri desteklediği anlaşılmıştır.

Bu arada ordu da, komünizme karşı mücadele gerekçesiyle faşizmi desteklemeğe başlamış ve faşist kuvvetlere açıkça silâh, cephane ve taşıt yardımında bulunmuştur. Mussolini, basında da kendisine birçok taraftar sağlamış, hattâ bazı gazeteler Duce'yi **«faşizmin peygamberi»** ilân etmiştir. Mussolini'ye açılan bu kredi ve yapılan büyük yardımlar sayesinde, Fasci'ler günden güne kuvvetlenmiş, **«kara gömlekliler»** adı altında faşist milis' kuvvetleri kurulmuştur. Vatandaşların komünistlere karşı korunmasında hükümetin yetersiz kaldığı iddiasiyle kurulan faşist birlikleri, tam bir askerî disiplin içinde yetiştirilmiş, İtalya'yı kurtarmak, yüceltmek, milletin varlığını korumak, komünizmi önlemek gibi sloganlarla, fanatik gençler bu milis kadrolarında toplanmıştır.

Faşist saldırıların ve terör hareketlerinin artması üzerine 7 Nisan 1921'de parlamento feshedilmiş ve 15 Mayıs 1921'de yeni seçimlere gidilmiştir. Sanayi çevrelerinin yardımlarıyla, **Giornale d'İtalia** ve **Corriera della Sera** gazetelerinin yaptıkları propaganda etkisini göstermiş ve ilk defa faşistler parlamentoya girmişlerdir. Bu arada Mussolini de Milano'dan milletvekili seçilmiştir.

Parlamento açıldıktan sonra, faşistler meclis çalışmalarında büyük bir varlık gösterememişler, ancak terör hareketlerini adamakıllı şiddetlendirmişlerdir. Kanlı olaylar artmış, suikastlar, sokak çarpışmaları, cinayetler birbirini izlemiş, faşizmin kurbanlarının sayısı 2 bini bulmuştur.

7 Kasım 1921'de, Fasci'lerin kongresi Roma'da toplanmış ve bu toplantıda 2 bin 200 Fasci ile 310 bin kayıtlı faşistin temsil edildiği açıklanmıştır. Artık bir siyasî parti kurmak zamanı geldiğine inanan faşistler, 9 Kasım'da **Faşist Partisi**'nin kurulduğunu ilân etmişlerdir.

Faşistler, parlamentoda temsil edilmekle beraber, iktidara geliş yolunu parlamento dışında görmekte, bölgesel yönetimleri zor kullanarak ele geçirmek, sosyalist toplantıları dağıtmak, sendika çalışmalarına engel olmakla amaçlarını gerçekleştirmeğe çalışmaktadır. Mussolini, iktidara giden yolda, masonlar, kilise, ordu ve Kral ile de yakınlık kurarak, büyük sermaye çevrelerinden gördüğü desteği bir kat daha kuvvetlendirmiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Esasen mason locaları, başından beri Fasci'lere en büyük yardımı yapmakta ve faşistlerin çoğu bu localar tarafından seçilmektedir.

Kilise ise, mevcut buhrana son verebilmek ve sol tehlikeye karşı koyabilmek için, bir zamanlar dinsiz olan Mussoliniye el uzatmak zorunda kalmıştır. Papalık, faşistlerin terör hareketlerine göz yummak ve onları desteklemek suretiyle İsaya ihanet etmektedir.

Ordu ise, ilk ortaya çıktıkları andan beri faşistlerle beraberdir. **General Badoglio,** 1922'de Mussolini ile yaptığı görüşmede, herhangi bir faşist harekete ordunun müdahale etmiyeceğine dair söz vermişti.

Terör hareketlerinden hoşlanmayan ve Mussolini tarafından ortaya atılan cumhuriyet fikrinden rahatsız olan **Kral Emmanuel III**'ü elde edebilmek için Duce, saray entrikalarına girişmiş ve nihayet Giolitti, Kral'ı Mussolini ile görüşmeğe ikna etmiştir.

Çok kısa zamanda büyük kuvvet kazanan ve gerekli destekleri elde eden Mussolini, artık iktidarı ele geçirmeğe hazırdır.

FAŞİST ORDUSU ROMA'YA YÜRÜYOR!

20 Aralık'ta Sconto Bankası iflâs edince, İtalyan sermaye piyasası allak bullak olmuş, birbirini izleyen iflâslar, politik hayatı da tam bir çıkmaza sürüklemiştir.

24-25 Ocak 1922'de faşistler, Bologna'da, **Faşist Sendikalar Korporasyonu Ulusal Konfederasyonu**'nu kurarak, sarı sendikacılık cephesini meydana getirmişlerdir. 19 Temmuz 1922'de, **Facta** Hükümetinin güvenoyu alamıyarak düşmesi üzerine, Mussolini bütün karşı kuvvetlere meydan okuyarak, faşizmin hiçbir çoğunluğu tanımadığını ve kurulacak bütün antifaşist hükümetlere karşı koyacağını bildirmiştir. Artık, faşist milisleri bütün İtalya'da kol gezmekte, antifaşistlerin hepsine gözdağı vermektedir. 3 Ağustos'ta Milano Belediyesini zorbalıkla ele geçiren faşistler, arkasından Genova'daki sosyalist kooperatiflere de el koymuşlardır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

24 Eylül'de Ceremona'da konuşan Duce, kahramanlık edebiyatı yaparak, sosyalistlere saldırmakta, faşizmi durduracak hiçbir kuvvet kalmadığını bildirmekte ve artık İtalya'da kanunları faşist devletin koyacağını çekinmeden açıklamaktadır. Kitleleri kendine çekebilmek için de, ortaya bir ütopya atmıştır. **Akdeniz bir İtalyan gölü haline gelecektir...**

15 Ekim'de hükümetin düşmesi üzerine, Mussolini artık iktidara el koyma zamanının geldiğine hükmetmiş ve ertesi gün Faşist Partisi içinde bir direktuar kurmuştur. Milis kuvvetlerini temsil eden Balbo, sendikaları temsil eden Bianci, orduyu temsil eden Di Bono ve burjuva sınıfını temsil eden de Vecci'den kurulu direktuarın amacı, kan dökmek bahasına da olsa, iktidarı ele geçirmektir.

18 Ekim'de, Milano'da gizli bir toplantı yapan parti şeflerine Duce, iktidarı ele geçirmek için düzenlediği ünlü **«Roma'ya yürüyüş»** ün plânını açıklamıştır. Bütün faşistler, silâhlanarak Napoli'de toplanacak ve direktuarın yönetiminde Roma'ya doğru harekete geçilerek iktidara el konulacaktır.

23 Ekim'de Giolitti **«faşistlerin, bundan böyle kanunların kendilerine tanıdığı bütün haklardan yararlanacaklarını»** açıklayınca, Mussolini derhal harekete geçerek, hükümette İçişleri, Dışişleri, Maliye, Savunma ve Deniz Bakanlıklarının faşistlere verilmesini istemiştir. O günün akşamı, karagömlekliler de, Roma'ya yürüyüşü gerçekleştirmek üzere, Napoli ve civarında toplanmışlardır. Buna karşılık Roma'da, **General Diaz**'ın komutasında 20 bin kişilik bir ordu başkenti korumakla görevlendirilmiştir.

24 Ekim'de, Napoli'deki faşist kongresine faşist üniforması giymiş olarak gelen Mussolini, istediği Bakanlıklar verilmediği takdirde, Faşist Partisi'nin koalisyona girmeyeceğini bildirmiş ve artık meseleyi şiddetle halletmek tehdidinde bulunmuştur. Duce bu arada, Kralın muhalefetini de bertaraf edebilmek için, iki yıl önce Krallık aleyhinde söylediği bütün sözleri inkâr ederek **«taç yalnız muhafaza edilmekle kalmayacak, aynı zamanda bizim için etrafında toplanılacak bir sembol olacaktır. Kara gömlekliler hiçbir zaman, kardeşleri olan askerle anlaşmazlığa düşmeyeceklerdir»** demiştir.

25 Ekim'de Napoli'den ayrılan Duce, yürüyüşün sonucunu beklemek üzere Milano'ya gitmiş ve Popolo d'İtalia Gazetesinin idarehanesinde; mitralyözlü faşist kara gömleklilerin hima-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yesine girmiştir. 26 Ekim'de de Başbakan Facta'nın istifasını istemiş, ancak bu isteğin kabul edilmemesi üzerine Duce, faşistler için genel seferberlik ilân etmiştir. Aynı gün, faşistler bütün bölgelerde hiçbir direnişle karşılaşmadan, posta merkezlerini, bölgesel yönetim binalarını ve yol kavşaklarını işgal etmişlerdir. Bu durum karşısında antifaşist bakanların ısrarı üzerine, Başbakan Facta, Krala danışmaksızın sıkıyönetim ilân etmiştir. O sırada San Rosere'deki sarayında dinlenmekte olan Kral, 27 Ekim günü alelacele Roma'ya dönmüş ve yol boyunca, Duce'nin talimatıyla, onbinlerce faşist Krala büyük tezahürat yapmıştır. Kral Roma'ya gelir gelmez, Başbakan Facta istifasını vermiş, Kral da, önce imzaladığı sıkıyönetim kararnamesini geri almıştır. Kral, bu kararını faşist lider Dinachi aracılığıyla faşistlere duyurmuş. hükümdarın bu tutumu büyük endişe içinde bekleyen Mussolini'nin bütün korkularını gidermiştir. Kral, Facta'nın istifası üzerine Salandra'yı hükümet kurmakla görevlendirmişse de, olumlu bir cevap alamamıştır.

28 Ekim sabahı, kara gömlekliler Roma'ya yürümek üzere, Napoli'den ayrılmışlardır. Roma'da bekleyen modern silâhlarla mücehhez 20 bin kişilik ordunun üzerine sevkedilen 40 bin faşist gencinin, sadece karabinaları bulunmaktadır ve bir çarpışma halinde, Roma'ya girebilecekleri çok şüphelidir. Nitekim, sonradan General Badoglio **«beş dakikalık bir ateşin faşizmi yok etmeğe yeteceğini»** söylemiştir. Ne var ki faşist ordusunun karşısında, bu tarihî kararı vermeğe ne hükümet, ne de Kral cesaret edebilmiş ve Mussolini'nin kara gömleklilerine, Roma'nın kapıları açılmıştır.

MUSSOLİNİ İTALYA BAŞBAKANI OLUYOR

Salandra'nın Başbakanlık teklifini reddetmesinden sonra, Kral Emmanuel III, faşist direktuarın üyelerinden De Vecci'yi sarayda kabul ederek, hükümeti kurma görevini Mussoliniye verdiğini bildirmiştir. De Vecci, derhal telefonla Milano'yu arayarak, Mussolini'ye artık başbakan olduğunu bildirince Duce, bu görevi ancak yazılı bir talep vaki olduğu takdirde kabul edeceği cevabını vermiştir. Bunun üzerine, Milano'ya resmen telgraf çekilerek, Mussolini başbakanlığa davet edilmiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

29 Ekim gecesi bir yataklı vagonla Milano'dan ayrılan Mussolini, 30 Ekim Pazartesi günü Roma'ya gelerek, doğruca saraya gitmiştir. Sarayda, Kral Emmanuel III ile görüşen Mussolini, iktidarda ılımlı hareket edeceğine söz vermiş ve **«Haşmetmeab, size Vittorio Venetto'nun İtalya'sını getiriyorum»** diyerek, Birinci Dünya Savaşı'nda, İtalyan'ların Avusturya orduları karşısında kazandığı zafere benzer zaferlerle dolu bir iktidar vaadetmiştir. Saraydan çıkarken Duce'yi meydanda toplanan büyük kalabalık dakikalarca alkışlamış ve Mussolini millete hitaben ilk söylevini vererek, **«Yurttaşlar, birkaç saate kadar, bir hükümete değil, gerçek bir hükümete kavuşacaksınız. Yaşasın faşizm, Yaşasın Kral»** demiştir.

Aynı gün, ordu birlikleri genel kurmaydan aldıkları emirle, Roma çevresindeki mevzilerini terkederek kışlalarına döndükleri için, Napoli'den gelen faşist milisleri, hiçbir engelle karşılaşmadan Romaya girmişlerdir. Milisler, eski Roma İmparatorlarının zafer dönüşlerindeki törenlere benzer bir törenle karşılanmışlar ve Duce'nin emri üzerine, Roma sokaklarında muazzam bir geçit resmi yapmışlardır. Mussolini, Başbakanlık sarayına oturduktan sonra, ilk hükümetini kurmuş ve bu kabinede faşist olmayan üyelere de yer vermiştir.

Başlagıçta, Krala verdiği söze uyarak ılımlı bir politika güden Mussolini, çevresinin tahrikleriyle, 27 ay sonra demokrasiye kahredici darbesini vurarak, İtalya'da faşist diktatörlüğü kurmuştur.

Birinci Mussolini kabinesi, 90'a karşı 275 oyla güven aldıktan sonra, ilk iş olarak seçim kanununu değiştirmiş ve oyların en az yüzde 35'ini almış olmak şartıyla, seçimde en çok oy alan partinin, meclisteki sandalyelerin üçte ikisini elde etmiş sayılması esasını kabul ettirmiştir. Meclisin dağıtılması üzerine, 1924 Nisanında yapılan genel seçimlerde, Faşist Partisi yoğun propaganda faaliyeti ve parti milislerinin baskılarıyla oyların hemen hemen üçte ikisini almıştır. Seçimde yapılan baskıları ve yolsuzlukları, sosyalist milletvekili **Mateotti** Meclis kürsüsünde delilleriyle açıklayarak seçimlerin yenilenmesini istemiştir. Bunun üzerine, Mateotti 1924 Haziran'ında esrarengiz şekilde öldürülmüş, zabıta kuvvetleri buna seyirci kalmıştır.

Bundan sonra, Mussolini tutumunu iyice sertleştirerek basına sansür koymuş ve muhalefeti tamamen ortadan kaldırmıştır. 26 Kasım 1925'de, bütün derneklerin üyelerini polise bildir-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

mesi mecburiyeti konulmuş, 28 Kasım'da **Corriere della Serra** Gazetesi Neşriyat Müdürü Albertini, gazeteden ayrılmak zorunda bırakılarak gazete faşistleştirilmiştir. 24 Aralık 1925'de aynı zamanda devlet sekreteri olan hükümet başkanına yani Mussolini'ye, kanun kuvvetinde kararname çıkarma hakkı tanınmıştır. Böylelikle, Mussolini parlamentonun üstünde bir kudret sahibi olmuş ve her türlü denetimin dışında bırakılmıştır. 31 Aralık 1925'de çıkartılan basın kanunu ile faşist basin sendikasına üye olmayanların gazetecilik yapmak hakkı kaldırılmış, 31 Ocak 1926'da yurt dışında bulunan muhalifler vatandaşlıktan çıkartılmıştır. 3 Nisan 1926'da, kollektif iş anlaşması yapmak hakkı sadece faşist sendikalara tanınmış, grev hakkı kaldırılmış, 6 Nisan 1926'da valilere sınırsız yetkiler verilmiş ve taşrada devlete üstün bir otorite sağlanmıştır. 5 Kasım 1926'da da, bütün muhalefet gazeteleri kapatılmış, bütün partiler feshedilmiş, milis kumandanlarının emrinde gizli polis teşkilâtı kurulmuştur. 9 Kasım 1926'da, 120 muhalif milletvekilinin seçim mazbataları iptal edilmiş ve bunlar devlete başkaldırmakla suçlandırılmıştır. 25 Kasım 1926 tarihli kanun ise, faşist rejimi koruyucu müeyyideler getirerek faşizmi İtalya'ya tam mânasıyla yerleştirmiştir. Aynı gün çıkartılan diğer bir kanunla da, sosyalist akımı önleyici kurallar konulmuş, muhalefet suçlarının yargılanması için, faşist milis kuvetlerinin de katılacağı özel mahkemeler kurulmuştur. Bundan sonra faşist korporasyonlar meydana getirilmiş, gençlik, üniversite ve ordu tamamen faşistlerin kontrolü altına sokulmuştur. Çocuklar, 4-5 yaşından itibaren faşist terbiyesiyle yetiştirilmeğe başlanmış, üniversite öğretim üyeleri, faşizme bağlılık andı içmek zorunda bırakılmışlardır.

FAŞİST DİKTATÖRÜN ÂKIBETİ

Mussolini, 1929 yılında, Katolik Kilisesiyle de resmen anlaşma yaparak, siyasî nüfuzunu arttırmış ve bu defa dışarıya karşı saldırgan bir politika gütmeğe başlamıştır. Güçsüz ve silâhsız Habeşistan'a modern silâhlar, uçaklar ve gaz bombalarıyla saldıran faşist İtalya, daha sonra Hitler Almanyasıyla birlikte İkinci Dünya Savaşına katılmıştır.. Ancak,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İkinci Dünya Savaşı, İtalya'da faşizmin sonunu hazırlamıştır.

1943 Temmuz'unda Amerikan Kuvvetleri Sicilya'ya çıkartma yapınca, Mussolini'nin durumu adamakıllı sarsılmış, faşizme karşı ayaklanmalar ve direnmeler artmıştır. Bu durum karşısında, Büyük Faşist Meclisi Mussolini'ye güvensizlik oyu vermiş, Kral da Mussolini'yi iktidardan uzaklaştırıp, başbakanlığa Badoglio'yu getirmiştir. Mussolini de bir bağ otelinde nezaret altına alınmış, ancak ideal arkadaşı Hitler, Alman paraşütçüleri vasıtasıyla Duce'yi bu otelden kaçırtmıştır. Mussolini Monaco'ya geçerek, orada bir Faşist İtalyan Cumhuriyeti kurduğunu ilân etmiştir. Fakat, Alman'ların yenilgiye uğraması ve bu bölgeden çekilmesi üzerine, partizanlar, Mussolini'yi 28 Nisan 1945'de kaçırarak metresi **Clara Petacci** ile birlikte öldürmüşler ve ikisini de ayaklarından asmışlardır. Böylece, bir avuç sergüzeştçinin bir araya gelerek kurdukları ve İtalya'nın iç karışıklıklarından yararlanarak iktidara getirdikleri faşizm, yirmi yıl süreyle İtalyan halkına kan kusturduktan sonra İkinci Dünya Savaşıyla birlikte sona ermiştir.

Savaştan sonra, İtalya'da cumhuriyet kurulmuş ve 1948 İtalyan Anayasası, Faşist Partisinin kurulmasını kesin olarak yasaklamıştır.

MUSSOLİNİ'YE GÖRE FAŞİZM

Faşizmin kurucusu Benito Mussolini, İtalyan Ansiklopedisi'nin FAŞİZM bölümünde faşizmin özelliklerini şöyle açıklamıştır:

"**Faşizm, her sağlam politika anlayışı gibi, bir aksiyon ve fikir manzumesidir.** Öyle bir aksiyon ki, tarihî kuvvetlerin sisteminden doğmuş 'belli bir doktrini ihtiva etmektedir. Dolayısıyla yer ve zaman imkânlarının karşılıklı münasebetine dayanan bir şekli vardır ve fikir tarihinde "hakikat" formülüne ulaşan yüksek bir ideali saklamaktadır. Dünyada kendi varlığı ve hayatıyla ilgili daimî bir realitenin anlayışı olmadan, insan iradesi geçici bir realite ile mânen harekette bulunamaz. İnsanları tanımak için, insanı tanımak lâzımdır, insanı tanımak için ise realiteyi ve onun kanunlarını bilmek

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

şarttır. Esas olarak, hayatın anlayışına zıt bir devlet anlayışı olamaz. Bu felsefe, mantık çerçevesinde gelişen yahut bir görünüş veya imanda toplanan ve daima dünyanın organik bir izahı olan fikirler sistemidir.

Bu yüzden faşizm, umumî hayat görüşlerine bakılmaksızın, parti hareketi ve terbiye sistemi olarak kavranamaz. Zira, dünya Faşizm için şu göze görünen madde dünyası değildir. İnsan madde dünyası içinde kendisini yalnız kendi için yaşamağa ve geçici bir zevk hayatı sürmeğe zorlayan tabiat kanununun idaresindedir. **Faşizmin insanı, millet ve vatanın bir parçasıdır. Öyle bir moral kanun ki, geçici zevklerden ibaret hayat görüşünü yok etmiş, fertleri ve nesilleri mukaddes bir hayat vazifesi etrafında toplamış, bir an'anede ve misyonda bağrına basmıştır. Bu hayatta fert, kendi menfaatlerini feda etmekle, hattâ ölümü hiçe saymakla, o manevî varlığı realize eder. Onun, insan olarak kıymeti bu manevî varlıktadır.**

Özetle, bu spirtüalist cereyan 19. Asrın güçsüz ve materyalist pozitivizmine karşı gösterilen umumî reaksiyonun neticesidir. Antipozitivist, fakat pozitiftir. Hayat merkezini, hür iradesi ile kendi âlemini yaratmağa mecbur insanın dışına atan diğer negatif doktrinler gibi epetik, agnostik, pesimist veya optimist değildir. **Faşizm, daima enerjik ve faal insan ister.** Güçlükleri bilen ve onlara erkekçe meydan okumağa hazır insan ister. Kendisine lâyık olanı elde etmenin, insanın vazifesi olduğunu düşünür. O yapıyı ortaya çıkartabilmek için, kendi kendinde fizik, moral ve entellektüel alet ve vasıtaları yaratarak hayatı mücadele şeklinde anlar. Bu bakımdan, bütün şekilleri ile sanat, din, ilim ve terbiyenin fevkalâde önemi vardır. Keza işin de önemi büyüktür. Zira insan, tabiatı çalışmakla — yani işle — yener, iktisadî, siyasî, moral entellektüel bir insan âlemi yaratır.

Bu pozitivite, pek açık olarak etik bir görüştür. Zira realite ile beraber onu asilleştiren insan faaliyetlerini de ifade etmektedir. **Hiçbir aksiyon, moral hükümden mahrum düşünülemez. Dünyada moral gayelere bağlı kıymetlerden hiçbir şey koparılamaz. Onun için faşistin nazarında hayat ciddî, ulvî ve dinîdir. Her şey, moral kuvvetlerin idaresinde bulunan bir ruhî âlem içerisinde değerlendirilmektedir. Faşist, rahat hayatı kabul etmez.**

Faşizm bir dinî anlayıştır. Bu anlayışta insan, kendisini manevî bir cemiyetin parçası olarak kabul eden bir kanunla

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ve objektif telâkkiyle, kendi içindeki münasebeti ile incelemektedir. İdare-i maslahat politikasında kalan kimse, Faşizm'in dinî anlayışının bir hükümet sistemi ve her şeyden evvel fikir sistemi olduğunu anlamıştır.

Faşizm bir tarihî anlayıştır. İnsan bunun içinde, müşterek manevî dâvanın hallinde vazife almamışsa, bütün milletlerin çalışmalarını birleştirdikleri aile ve cemiyet, millet ve tarih içinde değilse insan sayılmaz. Hâtıralarda, dilde, âdetlerde, cemiyet hayatının kıymet hükümlerinde geleneklerin önemi bundandır. **Tarihin dışında kalan insan hiçtir.. Bu yüzden Faşizm, 18. Asrın materyalist esaslara bağlı endüvidüalist bütün görüşlerine karşıdır. 18. Asır hayalperest iktisatçılarının ileri sürdükleri "saadet"in yeryüzünde imkânsız olduğuna inanır, tarihin gayrimuayyen bir devrinde bütün insanların kesin bir sistemleşmeye kavuşacağı şeklindeki teolojik görüşleri reddeder.** Zira bu, devamlı akıştan ibaret olan hayatın ve tarihin dışında kalmak demektir. **Faşizın, siyasî yönden realiteye uygun bir doktrindir. Pratik yönden, kendini kabul ettiren ve yine kendi kendine hal çarelerini gösteren meseleleri halletmeyi ister.** İnsanlar arasında iş görebilmek ise, ancak tabiattaki gibi realitenin sırrına ermek, faaliyette olan kuvvetlere hükmetmekle mümkündür.

DEVLET HERŞEYİN ÜSTÜNDEDİR

Faşizm, devlet için antiendüvidüalist anlayıştadır. Absolitizme karşı çıkışın neticesi olan ve devlet halkın şuuru, halkın iradesi haline geldikten sonra tarihî fonksiyonunu kaybetmiş bulunan klâsik liberalizmi reddeder. Zira, liberalizm, devlet menfaatlerini ferdin menfaatlerine feda ediyordu. Faşizmde ise devlet, ferdin realitesi olmaktadır. Hürriyet reel insana tanınan bir hak ise ve endüvidüalist liberalizmin kuklası değilse, o halde **Faşizm hürriyet içindir**. Hem de ciddî sayılacak yegâne hürriyet için, devletin hürriyeti, ferdin o devlet içinde hürriyeti içindir. Nitekim Faşizmde her şey devletin içindedir. devletin dışında insanî veya menavî mevcudiyet yoktur. Hiçbir şey kıymet taşımaz. Bu mânada Faşizm bir sentezdir. Her kıymetin bütünü de, parçası da bütün millet hayatını ifadelendirir, onu geliştirir ve kuvvetlendirir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Devlet dışında ne fertler, ne de siyasî partiler, sendikalar, halk sınıfları ve diğer gruplar düşünülemez. **Faşizm, sınıf mücadelelerini sertleştiren, fakat sınıfları bir iktisadî ve moral gayede toplayıcı devlet ünitesinden habersiz bulunan sosyalizmin aleyhindedir. Bunun gibi sınıf sendikalizmine de karşıdır.** Ancak devletin nâzım rol oynadığı çerçeve içerisinde, sosyalizmin ve sendikalizmin ortaya çıkardığı hakikatleri tanımak ister. Onları devlet ünitesinde, müşterek menfaatlerin korporatif sisteminde değerlendirir.

Fertler, menfaatlerin derecelerine göre sınıflardır. İktisadî faaliyetlerin dengesizliğine göre, menfaatlerin birleşmesi sendikaları doğurur. **Fakat devlet her şeyden önce her şeyin üzerindedir..** O, millet çoğunluğunu meydana getiren fertlerin yekûnudur. Şu halde hayalî değildir. **Faşizm, milleti çoğunluğun seviyesinden diişürerek en fazla sayıda eşitleştiren demokrasinin aleyhindedir.** Fakat azınlığın şuur ve iradesi olarak aksiyon haline gelen ve herkesin şuur ve iradesinde de aksiyon haline gelmeyi ideal edinen daha kuvvetli fikir şeklinde anlaşılmış ise, Faşizm demokrasinin en mütekâmil ve net şeklidir.

Bu kuvvetli fikir, o kimselerin şuur ve iradelerinde aksiyoner hale gelmek kabiliyetindedir. Zira o kimseler ki, bir tek şuur ve irade halinde, aynı manevî gelişme ve canlanma çizgisi üzerinde ilerleyerek, bir milletin yeniden doğuşu için tarihten ve tabiattan etnik sebepler bulurlar. Irkî ve coğrafî değil, fakat tarihle birlikte yürüyen bir soy ve fikir tarafından yoğurulmuş çoğunluk, var olmanın ve kuvvetin ifadesidir. Yani insanın kendi şuuru ve şahsiyet...

Bu şahsiyet, milletin devlet olmasıyla üstündür. 19. Asır devlet neşriyatçılarına kaide olan ve fakat bugün kıymetini kaybetmiş bulunan natüralist anlayışın zannettiği gibi, **devleti millet yaratmaz. Aksine millet devlet tarafından vücuda getirilmiştir ve devlet moral ünitesinin idraki ile halka bir irade, bir efektif varlık vermiştir.** Milletin istiklâl hakkı ne varlığının şuurundan, ne de şuurlu veya şuursuz bir hâdiseden değil, fakat faal ve kendini kabul ettiren bir siyasî iradeden, bir aktif şuurdan ortaya çıkar. **Devlet, üniversel etik bir irade olarak, halkın muhafızı ve yardımcısıdır.,**

Devlet olarak millet, geliştikçe, varlığını hissettiren, yaşayan bir etik realitedir. Durması, yokolması demektir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Onun için devlet yalnız siyasî bir idare organizasyonu, yalnız kanun yapıcı ve yalnız fert iradesine manevî hayat kıymeti veren bir otorite değildir. İdaresini, kendi memleketi dışında da tanıtan, hürmet ettiren, yahut gelişmesinin bütün şartlarını, hâdiselerle takviyeyi bilen kudrettir. Bu bakımdan devlet bir organizasyondur, bir yayılmadır. Gelişme için hiçbir engele boyun eğmeyeni, sonsuzluğunun idraki içerisinde ortaya çıkan insan iradesinin tabiatına ancak bu suretle uyabilir.

Faşist devlet, şahsiyetin en mütekâmil, en kuvvetli şeklidir, fakat manevî kuvvettir. Bu kuvvet, moral ve entellektüel hayatın bütün icaplarını bünyesinde saklar. Onun için liberalizmin kurduğu göstermelik nizam ve bu nizamı muhafaza tedbirleriyle, vazifeleriyle yetinilmez. Zira, basit bir mekanizma değildir. ve hayalî fert hürriyetleriyle sınırlanamaz. O iradeye ve zekâya müessirdir. Onun prensipleri derindedir ve medenî bir cemiyet içerinde yaşayan insanların ilham kaynağıdır. Fikir adamının, iş adamının, ilim adamının ve sanatkârın kalbindedir. Ruhun özüdür.

Netice itibariyle, faşizm, yalnız kanun yapıcı ve müessese kurucu bir devlet nizamı değildir. Aynı zamanda manevi hayatın terbiyecisi ve muharrikidir. İnsan hayatını şekilde değil, ruhta, karakterde ve imanda yoğurmak gayesindedir. Bu gayeye varmak için de disiplinli, ruha hâkim ve itiraz tanımayan bir otorite kurmak ister. Arması, bu sebepten birlik, kuvvet ve adalet sembolü olan Littorio Faşyosudur." (*)

FAŞİST DEVLET KURULUŞU

Devleti her şeyin üstünde gören Mussolini faşizmi bu esastan hareket ederek totaliter bir devlet düzeni kurmuştur. Mussolini iktidara geldikten sonra 1848 tarihli Anayasa'nın öngördüğü monarşik düzeni yıkmamış, ancak Kral, Bakanlar Kurulu ve Parlamentonun dışında **"Büyük Faşist Meclisi"** ve **"Korporasyonlar Ulusal Meclisi"** gibi yeni organlar kurmuştur.

(*) FAŞİZM, Mussolini ve Lavecchia, Kağan Kitabesi, İstanbul.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kral, Bakanlar Kurulu ve Parlamentonun faşizmde hiçbir önemi kalmamış, başta **Duce** olmak üzere Büyük Faşist Meclisi ve Korporasyonlar Ulusal Meclisi tam söz sahibi olmuştur.

Anayasaya göre yürütme erki Kral'ın elinde olduğu halde faşizm kurulduktan sonra bu yetkileri tamamen Duce ele geçirmiş, hattâ yasama erki dahi Duce'ye verilmiştir. Yirminci Yüzyıl'ı şefler çağı olarak kabul eden faşizme göre ulus varlığının bilincine ancak olağanüstü bir adamın vereceği coşkunlukla ulaşabilecektir. Şefin yetkileri hiçbir şekilde sınırlanamaz. Duce, kuvvetli bir propaganda kampanyasıyla yarı tanrı durumuna getirilmiştir.

31 Ocak 1923 tarihli bir kanunla Mussolini'ye kanun kuvvetinde kararnameler yayınlarnak yetkisi tanınmıştır. Bakanlar Kurulu'nda görüşülmesi ve Danıştay'da onaylandıktan sonra Kral tarafından imzalanması şartıyla sınırlanan bu kararnameleri yayınlama yetkisini Duce en geniş şekilde kullanmış ve konulan bu sınırlamaların uygulamada hiçbir etkisi olmamıştır. Çünkü bütün devlet teşkilâtı Faşist Partisinin, dolayısıyla Mussolini'nin eline geçmiştir ve ona karşı hiçbir hareket yapılması mümkün değildir.

Birinci bakan ve devlet sekreteri sıfatlarını da taşıyan Duce'ye ayrıca parlamentonun gündemine hâkim olmak yetkisi de verilmiştir. Buna göre, Duce'nin tasvibi alınmadan parlamentonun gündemine hiçbir madde alınamamaktadır.

Mahallî idareler de merkeze bağlanarak Duce'nin kontrolü altına alınmıştır.

Duce'nin başkanlığındaki Bakanlar Kurulu'nun ise hiçbir gücü yoktur, bakanlar sadece birer danışmandır.

Mussolini iktidara geldikten sonra parlamentonun kuruluşunu da yeniden düzenleyerek onu da yetkisiz bir kurul haline getirmiş ve parlamenter rejime karşı kinini tatmin etmiştir. 17 Mayıs 1928 tarihli kanuna göre İtalya'nın tümü tek seçim çevresi kabul edilerek seçim şöyle yapılmaktadır:

Parlamento için aday teklif etmek yetkisi sadece sendikalara ve konfederasyonlara tanınmıştır. Bu kuruluşlar kendilerine tanınan kontenjanlara göre adaylarını teklif ettikten sonra Büyük Faşist Meclisi toplanarak aday listesine son şeklini vermektedir. Teklif edilen isimlere mutlak surette bağlı olmayan Büyük Faşist Meclisi bilim, askerlik, sanat alanlarında isim yapmış kimseleri de ekleyerek bütün İtalya için tek aday

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

listesi ilân edilmektedir. Vatandaş sandık başına gittiği zaman sadece **"Ulusal Büyük Faşist Meclisi** tarafından düzenlenmiş olan milletvekilleri listesini onaylıyor musunuz?" yazılı pusulaya sadece "evet" ya da "hayır" yazmak durumundadır. İkinci bir liste söz konusu olmadığı için faşistlerin tesbit ettiği adaylar otomatikman parlamentoya girmektedir.

Korporatif esasa dayanan bu meclisin yanında Senato da varlığını sürdürmekle beraber uygulamada hiçbir yetki sahibi değildir.

Faşizm, devlet ile Faşist Partisi'ni kaynaşmış bir bütün olarak kabul etmektedir. Bu görüşten hareket edilerek 9 Aralık 1928'de yayınlanan bir kanunla bir parti organı olan **Büyük Faşist Meclisi** devlet organı durumuna getirilmiştir. Duce bu meclisin de şefidir. Meclis, faşizmin iktidara gelmesine hizmet edenlerle Roma yürüyüşünü yöneten liderler ve yüksek memurlardan kurulmaktadır.

Faşist Partisi'nin yönetimini elinde bulunduran Büyük Faşist Meclisi, ayrıca korporatif meclise seçilecek milletvekillerini tesbit etmek, yasama görevinde bulunmak, ekonomik ve sosyal konularda Duce'ye danışmanlık etmek yetkilerine sahiptir. Üyelerinin dokunulmazlığı vardır.

Ekonomik ve sosyal hayatta millî bir ahenk sağlamak iddiasıyla faşizm bağımsız sendika anlayışını reddetmiş ve bütüri çıkarları telif edecek bir **korporatif sistem** kurmuştur.

Bağımsız sendikalar tasfiye edildikten sonra her işkolunda devletin onayı ile birer sarı sendika kurulmuştur. Ayrıca grev ve lokavt da yasaklanmıştır.

Bundan sonra 5 Şubat 1934 tarihli kanunla korporasyonların kuruluşuna geçilmiştir. Buna göre, hükümet başkanının kararnamesiyle bir çok meslekleri içine alan her ekonomik faaliyet kolu için işçiler ve işverenler için iki sendika federasyonu kurulmuş ve bu federasyonlar bir **korporasyon** meydana getir mişlerdir. Bütün İtalya'da kurulan 22 korporasyon, **Korporasyonlar Bakanlığı**'na bağlanmıştır. Ayrıca bir de **Korporasyonlar Ulusal Meclisi** kurulmuştur. Bu korporatif sistemde, devlet işçilerle işverenler arasındaki ihtilâfları, kendi denetimi altında ve uzlaştırma suretiyle halletmek görevini yüklenmiştir. Ancak, faşist devlet kapitalistlerin desteğiyle kurulduğu için bu hakemlik kâğıt üstünde kalmış ve devletin aracılığı daima çalışanlar aleyhinde sonuçlanmıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İtalyan faşizmi, kurduğu bu sistemle devleti her şeye hâkim kılmıştır. Aslında devlet demek, Faşist Partisi ve onun üstünde de Duce demektir. O Duce ki, egemen sınıfların desteğiyle iktidara gelmiştir. Şu halde İtalyan faşizminde her şeye hâkim olan egemen sınıflardır. "ulusal bir uyuşum" sağlamak gerekçesiyle kurulan faşist devlet düzeni ise çalınan minareye uydurulmuş bir kılıftan başka bir şey değildir!

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Duce Mussolini, Führer Hitler yanyana (Bu resim II. Dünya Harbi sırasında çekilmiştir).

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Üçüncü Bölüm

ALMAN FAŞİZMİ

(Nasyonal Sosyalizm)

İtalya'da savaş sonrası bunalımları nasıl Mussolini faşizmini iktidara getirmişse, Almanya'da da siyasî ve ekonomik hayata hâkim olan keşmekeş, Hitler faşizmini, kendi deyimi ile nasyonal sosyalizmi 12 yıl süre ile Alman milletinin kaderine hâkim kılmış ve 40 milyon insanın ölümüne sebep olan İkinci Dünya Savaşı çılgınlığını yaratmıştır.

İtalyan ve Alman faşizmlerinin temel nedenleri aynı olmakla beraber, savaş sonrasında iki ülke arasında bir fark vardır. İtalya, savaştan galip çıkmış ve az da olsa, bazı çıkarlar elde etmiştir. Almanya ise, savaştan yenik olarak çıkmış, birçok topraklarını, sömürgelerini, hammadde kaynaklarını kaybetmiş, ordusunu dağıtmış, üstelik de ağır malî yükler altına sokulmuştur. Almanya'nın içinde bulunduğu bu bunalım, başlangıçta sosyalistlere iktidara gelmek, hattâ Sovyet Rusya'daki gibi bir sovyetler rejimi kurmak imkânını verdiği halde, Alman sosyalistleri bu fırsatı değerlendirememişlerdir. Gittikçe şiddetlenen bunalım dolayısıyla, Alman milleti yeni bir kurtarıcı aramağa başlamış ve bunu, finans - kapitalin büyük desteğiyle ve geniş propagandalarla siyaset sahnesine çıkan Hitler'in şahsında bulmuştur. Hitler, kendisinden önce İtalya'da iktidara gelen Mussolini'nin yolundan yürümüş, fakat gerek içerde, gerekse dışarda daha cüretkâr bir politika izleyerek çok daha ileri gitmiş ve bir belli dönemde insanlık tarihine yön vermiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hitler'in iktidara gelişini incelemeden önce savaş sonrasında Almanya'nın içinde bulunduğu şartları gözden geçirmek gerekmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu, Avusturya - Macaristan İmparatorluğu ve Bulgaristan ile beraber 1914'den itibaren dört yıl süre ile çeşitli cephelerde çarpışan Almanlar için zafer ümidi adamakıllı suya düştükten sonra, Almanya'da büyük bir ekonomik ve sosyal çöküntü başlamıştır. Sadece Rus cephesinde başarı kazanmağa devam eden Almanlar, 1917 ihtilâli ile iktidara geçen bolşeviklerin **"ilhaksız, tazminatsız barış"** formülünü ortaya atmaları üzerine, bu cephede de savaşmak imkânını kaybetmişlerdir. Çünkü, Çarlığın çökmesi üzerine, Alman işçileri genel greve giderek bolşeviklere karşı savaşın durdurulması için hükümeti zorlamağa başlamış ve bu baskılar, 1918 Mart'ında ateş kesilmesini öngören **Brest - Litovsk** Barış Andlaşmasının imzalanmasıyla sonuçlanmıştır. Artık, Alman orduları bütün cephelerde başarısızlığa mahkûm olmuşlar ve 29 Eylül 1918'de, Genelkurmay Başkanı General Ludendorff, Alman Hükümetini mütarekeye zorlamıştır. Bunun üzerine, Ekim başında başbakan olan Prens Max De Bade Müttefiklerle barış andlaşması için temaslara girişmişse de Alman kumanda heyeti ve İmparator taviz vermeğe yanaşmamışlar, Alman Meclisini dağıtarak savaşa devam edilmesine karar vermişlerdir.

ALMANYA'DA SOVYETLER KURULUYOR

İmparator'un ve komutanların bu tutumu karşısında uzun süreden beri ihtilâl hazırlıkları içinde bulunan sosyalistler, derhal harekete geçmişler ve 30 Ekim 1918'de Kiel'de bulunan donanmayı ayaklandırmışlardır. İçlerinde sosyalistlerin de bulunduğu deniz subayları, bir komite kurarak cumhuriyet ilân edilmesini ve derhal mütareke imzalanmasını istemişlerdir. İhtilâlcilerin Kiel'e hâkim olmasından sonra, Stuttgart ve Münich'de de ihtilâlci hareketler başlamış, 9 Kasım'da Berlin'de Karl Liebknecht'in liderliğindeki Sosyalist **Spartakist'ler Birliği** ihtilâl yaparak Rusya'daki gibi bir sovyet cumhuriyeti kurulması için harekete geçmiştir. Spartakist'lerin kurduğu Ber-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

lin İşçi ve Asker Konseyi yönetimi ele aldıktan sonra, İmparator 2. Wilhelm Alman Genel Karargâhına sığınmış, fakat askerlerden destek görmeyince Hollanda'ya kaçmıştır.

Liebknecht'in sovyet cumhuriyeti kurmak üzere harekete geçmesi, sosyal demokratların sağ kanadını endişelendirmiş ve kabinedeki sosyal demokrat bakanlardan biri bu hareketi dejenere etmek üzere sosyal demokratların liderlerinden Ebert ile anlaşmıştır. Başbakan Max De Bade, sosyalist bir ihtilâli dejenere etmek taahhüdünde bulunan Ebert'e hükümet başkanlığını devretmiş ve ardından cumhuriyet ilân edilmiştir. Başbakan Ebert, zaman kazanıncaya kadar ihtilâlcileri destekler görünmüş ve sonradan onlara ihanet etmiştir. Ebert, ihtilâlcilerin Halk Komiserleri Konseyi Başkanlığına seçildiği gün, Ludendorff'un yerine genelkurmay başkanlığına getirilen General Groener ile ihtilâli bastırmak için anlaşmış ve ihtilâli yozlaştırmak için ilk önce, emekle sermayenin işbirliği fikrini ortaya atmıştır. Ebert, ihtilâli dejenere etmek için ikinci etap olarak, kurucu meclis kurulmasını, İşçi ve Asker Konseyine kabul ettirmiştir. **"Burjuva rejimini yerleştirecek bir kurucu meclis açılmasının, ihtilâlin sonu olacağını"** ileri süren Spartakistlerin liderleri Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg, Ebert'i ihtilâl düşmanı ilân etmişler, bir proletarya diktatörlüğü kurulmasını, iktidarın işçi ve asker sovyetlerinde toplanmasını istemişlerdir. Bu anlaşmazlığın patlak vermesi üzerine, hükümet taraftarları ile, Spartakist'ler arasında çatışmalar başlamış ve 6 Aralık 1918'de yapılan çarpışmalarda 13 kişi ölmüştür. 23 Aralık'ta ihtilâlci deniz birlikleri, başbakanlık binasını basarak, Ebert'i ele geçirmişlerdir. Ancak aynı gün hükümet taraftarı Potsdam Garnizonu da karşı harekete geçmiş, Ebert'i denizcilerin elinden kurtarmıştır.

Ebert'in ihanetinin açığa çıkması üzerine, sosyalistler, Halk Komiserleri Konseyinden çekilmişler, fakat bundan yararlanarak daha rahat çalışma imkânına kavuşan Ebert, onların yerine gelen sosyal demokratlardan Noske ile ihtilâli bastırmak için anlaşmış ve kendisini Berlin valiliğini getirmiştir.

İnfial halinde bulunan ihtilâlciler, askerlerin bir an önce terhis edilmesi için mücadeleye girişmişler ve Berlin sokaklarında rastladıkları subayların apoletlerini sökmeğe başlamışlardır. Bunun üzerine Noske, Prusya'lı General Von Luttwiz ile anlaşarak, Prusya alaylarını harekete hazırlamıştır. Sparta-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kist'ler, Ebert Hükümetini düşürmek için 6 Ocak 1919'da Berlin'e tamamen hâkim olarak, hükümet binalarını kuşatmışlardır. Spartakistlerin hâkimiyeti altında 11 Ocak'a kadar devam eden süre, "kızıl hafta" diye adlandırılmıştır.

11 Ocak günü Noske'nin kuvvetleri Berlin'e girerek işçiler ve ihtilâlci askerlere karşı harekete geçmişlerdir. **Berlin Kasabı** diye isim yapan Noske'nin birlikleri dört gün, dört gece işçiler ve ihtilâlci askerlerle çarpışmış ve yüzlerce ihtilâlciyi öldürerek 15 Ocak'ta duruma hâkim olmuşlardır. İhtilâlin liderleri Liebknecht ve Luxemburg tutuklanarak katledilmişlerdir.

Birkaç gün sonra da yapılan seçimlerde Ebert çoğunluğu sağlayarak, cumhurbaşkanı olmuştur. Hükümet, terhis edilmemiş birliklerden ve gönüllü subaylardan yararlanarak, diğer şehirlerdeki ihtilâl hareketlerini de bastırmış, ihtilâlcileri cezaevlerine atarak veya öldürerek tasfiye etmiştir.

ALMANYA VERSAİLLES'I İMZALIYOR

23 Haziran 1919'da, Almanya yeni bir buhranla karşı karşıya gelmiş, Müttefik devletler bir ültimatom vererek, Almanya'yı Versailles Andlaşmasını imzalamağa çağırmıştır. Ültimatom yerine getirilmediği takdirde, Berlin'e yürümek üzere Ren kıyılarına üç milyon Müttefik askeri yığılmıştır. Ayrıca, Almanya'nın 1919 anlaşmazlığında suçlu olduğunu itiraf etmesi, eski imparatorunu ve komutanlarını savaş suçlusu olarak Müttefiklere teslim etmesi şart koşulmuştur.

Bauer'in başkanlığındaki mutedil sosyalistlerden kurulu kabine, bu ültimatoma cevaben bir nota yayınlayarak Almanya'nın suçluluğunu itiraf etmesi ve savaş suçlularının Müttefiklere teslimi gibi şartların metinden çıkartılması kaydıyla Versailles Andlaşmasını imzalayacağını bildirmiştir. Ancak bu cevap, Müttefikleri tatmin etmemiş ve Versailles Andlaşmasının kayıtsız şartsız imzalanması için, ertesi sabah saat 07.00'e kadar mühlet verildiği bildirilmiştir. Cumhurbaşkanı Ebert, sabaha karşı Alman Orduları Başkomutanı Mareşal Hindenburg'u telefonla arayarak bu konuda görüşmek isteğinde bulunmuştur. Hindenburg, Cumhurbaşkanı ile doğrudan doğruya görüş-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

mekten kaçınmış ve bu tarihî karara esas olacak cevabın verilmesini Kurmay Başkanı General Groener'e bırakmıştır. Hindenburg'un sorumluluktan kaçınması üzerine, Cumhurbaşkanı ile görüşen General Groener, Alman milletinin kaderini çizen şu tarihî cevabı vermiştir: **"Barış, düşmanın ileri sürdüğü şartlar içinde yapılmalıdır."**

Başkomutanlığın direnme göstermemesi üzerine, Alman Hükümeti Versay Andlaşmasını 28 Haziran 1919'da imzalamıştır. Alman Ordusunu silâhtan tecrit eden ve Alman Generallerini savaş suçlusu olarak düşmana teslim eden bu anlaşmanın imzalanması, Almanya'da büyük tepki yaratmış, Mareşal Hindenburg emekliye ayrılmış, General Groener ise, ikinci plânda bir göreve çekilmiştir. Bu bunalım döneminde silâhları elinden alınmak istenen Alman Ordusu içinde bir komutan, Berlin Ordular Grupu Başkomutanı **General Baron von Luttwitz**, Almanya'nın idam fermanı demek olan bu anlaşmanın uygulanmasına karşı koymağa ve gerekirse bu uğurda ihtilâl yapmağa karar vermiştir.

Prusya'lı bir asker ailesinden gelen bu muhafazakâr komutan, ayrıca imparatorun yeniden işbaşına getirilmesi ve imparatorluğun devam ettirilmesi görüşünü de benimsemiştir. Ona göre ordu, artık düşmana boyun eğmiş bir hükümete itaat etmek zorunda değildir. Katolik ve sosyalistlerin oyunlarına son vererek, idareye el koymak ve imparator iktidara geçinceye kadar, memleketi bir askerî dikta ile yönetmek zamanı gelmiştir.

General Luttwitz, bu amacını gerçekleştirmek için, derhal ordunun ileri gelen komutanlarıyla temasa geçmiş, ancak hiçbirinden destek görmemiştir. Generaller, dört yıldan beri savaşın bütün ıstırap ve sefaletini çekmiş olan Alman milletinin bir askeri diktayı kabul edemiyeceğini, halkın artık kendisine iş ve ekmek verecek bir hükümet beklediğini söylemişlerdir.

Generallerden umduğu desteği bulamayan Luttwitz, bu defa siviller arasında temaslar yapmağa başlamış ve aradığı adamı, bir karşı ihtilâlci, gerçek bir Junker olarak tanınan **Wolfgang Kapp**'ın şahsında bulmuştur. Birinci Dünya Savaşını izleyen günlerde, durumdan memnun olmayanları çevresinde toplayarak, bir **"Milli Birlik Cephesi"** kurmuş bulunan Wolf-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

gang Kapp, muhafazakâr bir gazeteci olarak daima imparatorluk rejimini savunmuştur.

General Luttwitz ile Wolfgang Kapp, 21 Ağustos 1919'da buluşarak ilk görüşmelerini yapmışlardır. Luttwitz bu görüşmede, Kapp'ın kişiliğinin etkisi altında kalmış, onda generallerden çok daha büyük bir savaş azmi bulmuştur.

BERLİN'DE SAĞCI DARBE YAPILIYOR

Bu anlaşmadan cesaret alan Luttwitz, her gün Bauer Hükümetine sert ültimatomlar göndermeğe başlamıştır. Tamamen sağcı görüşlerle yazılan bu ültimatomlardan birinde Luttwitz, "Çalışmayan yaşayamaz, bu prensip dünün Alman İmparatorluğundaki kadar şiddetle uygulanmalıdır" diyerek, bütün grevlerin derhal durdurulmasını istemiştir.

Bu yazılar, Bauer Kabinesindeki solcu bakanlar arasında sert tepkiler yaratmış, Luttwitz'in tehditlerinin ciddiye alınmaması istenmiştir. Hükümetin gönderdiği yazılara beklediği önemi vermemesi üzerine Luttwitz, artık harekete geçme zamanının geldiğine hükmederek, fırsat kollamağa başlamıştır. Bu fırsat, 1920 yılının başlarında ortaya çıkmıştır.

Baltık Cephesinden yorgun ve perişan dönen ve Alman'yanın mağlûbiyetini bir türlü hazmedemiyen askerî birlikler başlarında komutanları **Ehrhardt** olduğu halde, Berlin'e 15 kilometre mesafedeki Döberitz'de kamp kurmuşlardır. Versailles Andlaşmasına boyun eğmemeğe kararlı olan Baltık Cephesi askerleri, silâhlarını terketmemişler ve vatan topraklarını düşmanlara açan cumhuriyet yönetiminden hesap sormağa and içmişlerdir. Bu öfkeli Baltık askerleri, General Luttwitz'in tasarladığı hükümet darbesinin vurucu kuvveti olmuştur.

11 Mart 1920'de kabine toplantı halindeyken hükümet sarayına gelen Luttwitz, hükümeti istifaya davet etmiştir. Bu baskı karşısında Savunma Bakanı Noske, çok cüretli bir karar vererek Luttwitz'in komutanlık sıfatının kaldırılmasını ve Wolfgang Kapp'ın da tutuklanmasını emretmiştir. Ancak, bu emri haber alan Kapp derhal kaçmış ve kendisini tutuklamak üzere Milli Birlik Cephesi merkezine gelen polisler, elleri boş

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

dönmüşlerdir. General von Luttwitz ise, Berlin'den ayrılarak Döberitz'e gitmiş ve Baltık Askerleri Komutanı Ehrhardt'ın karargâhına sığınmıştır.

Ertesi gün Luttwitz'in sığındığı bu karargâhta savaş hazırlığı yapıldığı, kampa giriş ve çıkışın yasaklandığı, kamp çevresindeki mevzilere makinalıtüfekler yerleştirildiği öğrenilmiştir. Darbe hazırlıklarını haber alan Noske, durumu yerinde incelemek üzere bir amirali Döberitz'e göndermiş, ancak bu amiral kampa gitmeden önce teftişe geleceğini Ehrhardt'a bildirdiği için, kampta bütün hazırlıklar kamufle edilmiştir. Kampa giden amiral, ışıkların sönük olduğunu ve saat 22.00'de bütün askerlerin yataklarında bulunduğunu görerek, Noske'ye ortada hiçbir olağanüstü hazırlığa rastlamadığını bildirmiştir.

Ancak amiral kamptan ayrılır ayrılmaz, Ehrhardt'ın birlikleri derhal savaş düzenine girmişler ve geceyarısı Berlin Kapılarına varmışlardır. Ehrhardt da, Başbakana bir ültimatom vererek "**Cumhurbaşkanının ve kabinenin derhal istifasını, hemen yeni seçimlere gidilerek, geçici bir hükümet kurulmasını, General von Luttwitz'in komutanlık sıfatının geri verilmesini, Savunma Bakanlığına mutlaka bir başkasının getirilmesini** istemiş ve sabah saat 07.00'ye kadar mühlet vermiştir.

Gece saat 01.30'da bu ültimatomu görüşmek üzere Savunma Bakanı Noske ordu komutanlarını toplantıya çağırmıştır. Toplantıda, komutanlar bir çatışma halinde ordunun tarafsız kalacağını bildirmiş ve hükümeti Baltık askerleriyle karşı karşıya bırakmıştır. Noske bu defa polis kuvvetlerinden medet ummuş, ancak onların da karşı cephe ile anlaştıklarını tesbit etmiştir. 14 ay önce yüzlerce işçiyi öldürterek "Berlin Kasabı" ünvanını kazanan Noske, bu defa işçilere umut bağlamış ve işçilerin âsi Baltık askerlerine karşı silâhlandırılmasını teklif etmiştir. Fakat Cumhurbaşkanı Ebert bir iç savaşa yol açacak böyle bir tedbiri kabul edemeyeceğini açıkça bildirmiş, bütün ümitler suya düşünce hükümet üyeleri için Berlin'den kaçmaktan başka çare kalmamıştır. Sabaha karşı, bakanlar, milletvekilleri ve yüksek memurlar arabalarla Berlin'den ayrılarak Güney Almanya'ya ve Saksonya'ya kaçmışlardır.

13 Mart 1920 Cumaresi sabah saat 07.00'de İmparatorluk Sancağını taşıyan Baltık askerleri Berlin'e girmişler ve Paris Meydanında Wolfgang Kapp ve Millî Birlik Cephesi yöneticileri tarafından karşılanmışlardır. General Ludendorff ile Ge-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

neral von Luttwitz de, imparatorluk döneminden kalma büyük üniformalarını giyerek Baltık Birliklerinin başına geçmişlerdir.

Ordu tarafsız kaldığı, polis birlikleri isyancılara katıldığı ve bakanlarla milletvekilleri Berlin'i daha önce terkettiği için, hükümet darbesi bir saatte tek silâh patlamadan ve kan dökülmeden başarılmıştır.

GREV DARBEYİ AKAMETE UĞRATIYOR

Resmî dairelerin gönderlerinde cumhuriyet bayraklarının yerini imparatorluk bayraklarının alması Berlin'lileri şaşkına çevirmiştir. İleride Nasyonal sosyalizmin sembolü olacak olan gamalı haç da, ilk defa o gün Baltık askerlerinin kasklarında görülmüştür.

Wolfgang Kapp, darbe başarıya ulaşır ulaşmaz derhal şansölyelik sarayına yerleşerek, sıkıyönetim ilân etmiş ve bazı gazeteleri kapatmıştır. Ancak, devlet mekanizmasını çevirecek bütün personel Berlin'i terketmiş olduğu için zaferden birkaç saat sonra acı gerçekle karşı karşıya gelmiş, hükümet kuracak bir tek teknisyen dahi bulamamıştır. Siyasî partiler, Kapp'ı desteklemekten kaçınmış, sol cephe ise yeni iktidarı düşman ilân etmiş, sağcılar ve milliyetçiler dahi isyancıları deteklemekte tereddüde düşmüştür.

Kapp yönetimi, asıl darbeyi bütün başkentte genel gereve giden işçi sınıfından yemiştir. 13 - 14 Mart gecesi Stuttgart'a sığınan Bauer Hükümeti, Luttwitz ve Kapp'ı vatan haini ilân etmiş ve bütün Alman işçilerini genel greve çağırmıştır. Sosyalist Parti de 14 Mart Pazar sabahı bütün iş merkezlerine gizli haberler göndererek bütün işçilerin işlerini bırakmalarını emretmiştir. Bu karardan iki - üç saat sonra, Berlin'de hayat felce uğramış, bütün taşıtlar hareketsiz kalmış, Berlin'in dışarıyla ilişkisi kesilmiş, su, havagazı ve elektrik de kesilerek, Berlin karanlık ve susuzluk içinde bırakılmıştır. Büyük bir disiplinle uygulanan genel grev darbecileri tam bir çıkmaza sürüklemiş, bütün Berlin halkı evlerine sığındığı ve ortalıkta hiç kimse kalmadığı için, Baltıklı askerlerin işçi toplulukları üzerinde terör yaratması imkânı da bulunamamıştır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Berlin'de durumun gittikçe daha vahim bir hal almağa başlaması üzerine, 16 - 17 Mart gecesi bir garnizonda askerler ayaklanarak subaylarını esir almış, birkaç saat sonra da Berlin polisi baş kaldırarak, Kapp'ın derhal işbaşından çekilmesini istemiştir. Artık hiçbir çare kalmadığını gören Kapp, 17 Mart akşamı bütün yetkilerini Luttwitz'e devrederek, şansölyelik sarayını terketmiş ve uçakla İsveç'e kaçmıştır. Biraz sonra, Potsdam Garnizonu Bauer Hükümetine bağlığını bildirmiş, bu olay da darbeye katılan subaylar arasında panik yaratmıştır. Subaylar derhal bir heyet kurarak General Luttwitz'in yanına gitmişler ve kendisini istifaya çağırmışlardır.

Böylece, bir Prusya Generalinin, emekçilere rağmen yaptığı gerici darbe, işçilerin bilinçli direnişi karşısında başarısızlığa uğramış ve Baltık askerleri gecenin geç saatlerinde şiddetli yağmura rağmen sokaklara dökülen halkın protesto gösterileri arasında Berlin'i terketmişlerdir.

Almanya bu başarısız darbe teşebbüsünün bastırılmasından sonra da huzura kavuşamamış, sağ ve sol cephe arasındaki bölünme gün geçtikçe şiddetlenmiştir. Sağcı partiler ve kuruluşlar, malî çevrelerin de desteği ile, işçilere ve sosyalist kuruluşlara karşı serî halinde terör hareketlerine girişmişler, Versailles Andlaşmasına imza koyan Merkez Partisinin Yahudi asıllı Lideri Erzberger'i ve gene Yahudi asıllı Dışişleri Bakanı Rathenau'yu öldürtmüşlerdir.

ADOLF HİTLER SAHNEYE ÇIKIYOR

Ruhr bölgesinin işgali ve ekonomik çöküntünün başlaması üzerine, 1923 Sonbaharında, işçiler ihtilâl teşebbüsünde bulunmuşlar, Saksonya'da Türingen bölgesinde komünistler, sosyal demokratlarla birleşerek, duruma hâkim olmuşlar, Ekim ayında da Hamburg'da işçiler ayaklanmışlardır.

Ancak, bu bölgesel ihtilâller, iyi yönetilmediği için bütün Almanya'ya yayılamamış ve İtalya'da olduğu gibi Almanya'da da sosyalist cephe, bütün gücüne rağmen iktidarı ele geçirip, ülkeyi huzur ve istikrara kavuşturamamıştır.

Bu kaos içinde, Almanya'da yeni bir kurtarıcı beklenmeğe başlanmıştır. Ve çok geçmeden de bu kurtarıcı Münich'in ser-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

serileri arasından çıkarak, kısa zamanda Almanya'nın kaderine hâkim olmuş ve dünyayı kırk milyon insanın kurban verildiği İkinci Dünya Savaşına sürüklemiştir. Bu **Adolf Hitler'dir.**

Hitler, 20 Nisan 1889'da Avusturya - Almanya sınır bölgesinin Avusturya kesiminde Braunan am Inn'de doğmuştur. Kardeş çocukları Alois Hitler ile Clara Poelzl'nin oğlu olan Adolf Hitler, tahsil hayatında asla başarı gösterememiş, bir süre resme merak sarmışsa da, yaptığı resimler hiçbir sanat değeri taşımadığı için, Viyana Akademisi tarafından geri çevrilmiştir. Tahsil hayatındaki başarısızlığı dolayısıyla Hitler, bütün ömrü boyunca, daima diplomalılara ve öğretmenlere karşı kin beslemiş, fırsat buldukça onları küçük düşürmüştür.

Düzenli yaşamaktan nefret eden Hitler, daha 16 yaşında iken politikayla ilgilenmeğe başlamış, Alman ırkına hayranlığı ve Alman olmayanlara karşı nefreti, daha o yaşlarda kendisini göstermiştir.

1909'dan, 1913'e kadar Viyana'da bulunan Hitler, orada da hiçbir baltaya sap olamamış, ayak işleriyle hayatını kazanmağa çalışmıştır. Bu arada, Avusturya'nın üç büyük siyasi partisinin, Sosyal Demokratların, Hristiyan Sosyalistlerin ve Pan Cermanistlerin çalışmalarını yakından izlemiştir. Hitler, bu partilerin çalışmalarından büyük dersler almış ve kendisinin iktidara gelmesinde en büyük rolü oynayan propaganda sanatını onlardan öğrenmiştir. Bu derslerden yararlanarak Viyana'da kendisi ile birlikte hayır kurumlarında bedava çorba içerek karnını doyurmağa çalışan işsiz güçsüzler üzerinde hitabet denemeleri yapmağa başlamış, bu arada Pan Cermanistlerin etkisiyle, Yahudi aleyhtarı kesilerek, Yahudileri "**seçkin bir milletin mikropları**" olarak kabul etmiştir.

Hitler 25 yaşında iken, Avusturya Ordusunda askerlik yapmamak için Viyana'dan ayrılmış ve 1913 İlkbaharında Almanya'ya geçerek Münich'e yerleşmiştir. Burada da bir süre işsiz güçsüz dolaşan Hitler, Birinci Dünya Savaşı başlayınca, Alman vatandaşı olmamasına rağmen, Bavyera Kralı **Louis III**'e başvurarak, onun ordusuna girmiştir. Savaşta iki defa yaralanmış, Almanya'nın yenilgiye uğradığını 10 Kasım 1918'de hastanede iken öğrenmiş ve bu kendisi için büyük bir yıkım olmuştur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu yenilginin sorumlularını bularak hesap sormak hırsına kapılan Hitler, hastaneden çıkar çıkmaz, politikaya atılmağa karar vermiş ve bu amaçla, 1918 Kasım'ında Münich'e gitmiştir. O sırada Bavyera, Berlin'li tanınmış Musevi yazarlardan **Kurt Eissner**'in yönetimi altında bulunmaktadır. Sosyal demokrat Eissner, 7 Kasım'da birkaç yüz kişiyle parlamentoyu basarak yönetime el koymuş ve cumhuriyeti ilân etmiştir. Ancak üç ay sonra, sağcı bir subay Eissner'i öldürünce, Bavyera'lı işçiler aydınlanarak bir sovyet cumhuriyeti kurmuşlardır. 1 Mayıs 1919'da Berlin'den gönderilen askerî birliklerle, Bavyera'daki **Freikorps** gönüllüleri Münich'e girerek, komünist rejimi devirmişlerdir.

HİTLER POLİTİK HAYATA ATILIYOR

İşte Hitler'in politik hayatı, komünist rejim devrildikten sonra yönetime el koyan sağcıların kendisine vermiş oldukları bir görevle başlamıştır. Hitler'in görevi, Münich'deki komünist rejime katılmış kimselerin sorumluluğunu tesbit etmek üzere İkinci Piyade Alayı tarafından kurulan soruşturma kuruluna muhbirlik yapmaktır. Bu görevi başarıyla yerine getiren Hitler, bir süre sonra gösterdiği aşırı Yahudi düşmanlığından dolayı sağcılar tarafından eğitim subaylığına atanmış ve bu görevi sırasında hitabet kabiliyetini geliştirmek imkânını bulmuştur.

1919 Eylül'ünde, ordunun politik bölümü, Hitler'i **"Alman İşçi Partisi"** adı verilen küçük bir grupun çalışmalarını izlemekle görevlendirmiştir.. Alman İşçi Partisi, **Anton Drexler** adındaki hastalıklı bir çilingir tarafından, sendikalara karşı mücadele etmek ve Almanya için âdil bir barış sağlamak üzere kurulan **"Bağımsız İşçiler Komitesi"** ile **"İşçi Siyaset Ocağı"**nın 1919 Ocak'ında birleşmesinden meydana gelmiştir. **Nasyonal Sosyalizmin** gerçek kurucusu olan **Anton Drexler'in** gayretleriyle meydana gelen Alman İşçi Partisi'nin üye sayısı, o sırada yüzü geçmemektedir. Partinin başkanı ise, **Karl Harrer** adında bir gazetecidir.

Hitler bu partinin toplantılarını izlerken, Bavyera'nın Almanya'dan ayrılarak Avusturya'ya katılmasını isteyen bir

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

hatibin konuşmasını şiddetle protesto edince, dikkatleri üzerine çekmiş ve ertesi gün kendisine partiye üye olması teklif edilmiştir. Bu arada, partinin kurucusu Anton Drexler kendisine bir broşür vermiş ve Hitler bu broşürde kendi düşüncelerine uygun şekilde "İşçi sınıfına dayanan milliyetçi bir rejim" kurulmasından bahsedildiğini görmüştür. Bunun üzerine, teşkilâta katılmak üzere parti merkezine gitmiştir. Merkezde idare komitesi toplantı halindedir. Hitler, partiye girişini sonradan şöyle anlatmaktadır:

"Havagazı lâmbasının zayıf ışığı altında oldukça genç dört kişinin bir masa etrafında oturduklarını gördüm. Aralarında bana broşürü veren de vardı. Beni hemen sevinçle karşıladı ve Alman İşçi Partisine katıldığım için tebrik etti. Doğrusunu söylemek gerekirse, bir olup bitti karşısındaydım. Bir önceki oturumun tutanağı okundu, sekretere güvenoyu verildi. Sonra malî rapora sıra geldi. (Partinin bütün sermayesi, 7,5 Mark'tı) Daha sonra başkan, Kiel'den, Düsseldorf'tan, Berlin'den gelen mektuplara yazılan cevapları okudu, tasvip edildi. Korkunç... Korkunç... Bundan daha kötü, daha acınacak şekilde idare edilen bir faaliyet düşünülemez. Böyle bir teşkilâta girecek miyim?

Hitler, bu sorunun cevabını iki gün düşünmüş, sonunda girmeğe karar vermiştir. Böylece, Alman İşçi Partisi komitesinin yedinci üyesi olmuştur.

İleride bütün dünyanın başına belâ kesilecek olan bu partinin o günkü kadrosu işte bunlardan ibaretir: Hareketin nüvesi olan, zekâsı kıt **Drexler**, alkolik ve morfinman şair **Eckart**, homoseksüel **Roehm** ve işsiz güçsüz bir serseri, **Hitler**...

1920 yılı başlarında Hitler, Alman İşçi Partisinin propaganda işlerini üzerine almış, 24 Şubat 1920'de düzenlediği bir toplantıda, partinin Drexler, Feder ve kendisi tarafından hazırlanan 25 maddelik programını açıklamıştır. Bu program, 1 Nisan 1920'de adını Alman işçileri Nasyonal Sosyalist Partisi olarak değiştiren partinin resmî programı olarak kabul edilmiştir.

Programın ilk maddesi, bütün Almanların büyük bir Almanya'da birleşmesini istemektedir. Bazı maddeler ise, işçi sınıfını avlamak amacıyla, sosyalist, hattâ komünist sloganlar taşımaktadır. 11'nci madde, emek ürünü olmayan gelirin kaldırılmasını, 12'nci madde kartellerin tasfiye edilmesini, 13'ncü

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

madde büyük sanayiin kazancının devletle paylaşılmasını, 14'ncü madde toprak spekülasyonuna son verilmesini, 18'inci madde karaborsacılar, fırsatçılar ve ihtikârcılar için ölüm cezası konulmasını öngörmekte, sağlam bir orta sınıf yaratmayı amaç edinen 16'ncı maddede ise, büyük mağazalara el konularak, düşük fiyatlarla küçük esnafa devredileceği bildirilmektedir.

Bu maddeler, o sıralarda nasyonal sosyalistlerin, sosyalizmine inanan Drexler ve Feder tarafından koydurulmuş, ancak Hitler iktidara geldikten sonra hiçbiri uygulanmamıştır.

HİTLER TERÖR FAALİYETİNE BAŞLIYOR

Programın açıklanmasını izleyen günlerde, kitleleri kandırmak için Hitler derhal faaliyete geçmiş bu amaçla "**maddî ve manevî tedhiş**"ten yararlanmaya karar vermiştir. İlk olarak, terhis edilmiş askerleri toplamış, bunları partinin toplantılarında taşkınlık yapanları susturmak ve gerekirse dışarıya atmakta kullanmıştır. Parti isim değiştirdikten sonra, 1920 yazında **Emil Maurice** adındaki bir sabıkalının emrinde kabadayıları ve serserileri toplayarak, "**Fedai Birlikleri - Ordner Truppe**"leri meydana getirmiştir. Bunların hükümet tarafından dağıtılmaması için, bir süre fedai birlikleri "beden eğitimi ve spor bölümü" adı altında çalıştırılmış, 5 Ekim 1921'de resmen "**Stur mabteilund - hücum kıtaları**" yani kısa adıyla **S. A.**'lar kurulmuştur. Kahverengi üniforma giydirilen ve eski gönüllülerden meydana gelen **S. A.**'lar, sadece nazilerin yaptığı toplantılarda düzeni korumakla kalmayıp, diğer partilerin toplantılarına da saldırmağa başlamışlardır. Bu saldırılardan birinde, Hitler suçlu görülerek üç ay hapse mahkûm olmuş ve bir ay hapiste yatmıştır.. Ancak bu mahkûmiyet kendisinin şöhretini arttırmış ve Hitler taraftarlarınca "martir" olarak kabul edilmiştir.

Şöhretinin gün geçtikçe artması karşısında parti içinde kendisine karşı bir muhalefet cephesi kurulması üzerine, Hitler, partiden istifa ettiğini bildirerek blöf yapmıştır. Böyle kuvvetli bir hatip ve teşkilâtçıdan vazgeçemeyeceklerini anlayan partililer. istifasını geri alması için ileri süreceği bütün şartları

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kabul edeceklerini bildirerek kendisine yalvarmışlardır. Hitler, kuvvetinin anlaşılması üzerine, parti içinde kendisini sonsuz kudrete sahip **Fuhrer - şef** olarak kabul ettirmiş, idare komitesini de ortadan kaldırarak bütün yetkileri üzerine almıştır.

Führer bundan sonra faaliyetini iyice genişletmiş, 1920 Aralık'ında ordunun yardımıyla, **Völkische Beobachter"** adlı Yahudi aleyhtarı bir gazeteyi 60 Bin Marka satın alarak, partiyi bir organa kavuşturmuştur.

Hess, Rosenberg ve **Goering** gibi ileride Hitler rejiminin önde gelen simaları olan şahıslar da, bu sırada birer birer partiye katılmağa başlamışlardır.

Versailles Andlaşmasının imzalanması sırasında Bavyera'da bulunan Hitler, milliyetçi, demokrasi düşmanı ve cumhuriyet aleyhtarı akımların gittikçe gelişmesi karşısında, bundan yararlanmayı kafasına koyarak harekete geçmiştir. Olaylar da Hitler'e yardım etmiştir.

Fransızların Ruhr bölgesini işgal etmesi ve Mark'ın değerinin düşmesi, Almanya'yı şiddetli bir buhrana sürüklemiş, bu yüzden cumhuriyet rejimi halkın çoğunluğu nezdinde itibarını kaybetmiştir.

Hitler amacına ulaşmak için Bavyera'daki bütün cumhuriyet aleyhtarı ve milliyetçi kuvvetleri kendi yönetiminde birleştirmek, daha sonra **Mussolini**'nin Roma'ya yürüdüğü gibi, Berlin'e yürüyerek, Weimar Cumhuriyetini devirmek kararını vermiştir.

2 Eylül 1923'de Almanya'nın, Fransa'ya karşı kazandığı Sedan zaferinin yıldönümünü kutlamak üzere Nürnberg'de düzenlenen törende Hitler, hükümet aleyhtarı bir konuşma yaparak büyük alkış toplamış, şeref salonunda bulunan **General Ludendorff** da ona yanında yer vererek nasyonal sosyalistleri desteklediğini göstermiştir.

HİTLER MÜNİH'TE DARBE YAPIYOR

1923 Sonbaharında, Başbakan **Güstav Stresemann**'ın Ruhr'da pasif direnmenin sona erdiğini ve Almanya'nın savaş tazminatını ödemeye devam edeceğini bildirmesi, gerek sağ ve gerekse sol çevrelerde büyük tepki yaratmış-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bavyera'da darbe yapmak için Hitler'e fırsat doğmuştur. O sırada Bavyera, bir triumvira tarafından diktatörlükte yönetilmektedir. Hitler darbe yapabilmek için, polisin ve ordunun desteğine muhtaçtır. En kestirme yol olarak, triumvira'yı teşkil eden Devlet Komiseri **Kahr**, bölgedeki Reischwar Komutanı **General Otto Von Lossow** ve Polis Şefi **Albay Hans Von Seisser**'i hükmü altına almayı görmektedir.

8 Kasım 1923 akşamı, hükümet programını açıklamak üzere Münich'in güney doğu mahallelerinden birindeki büyük bir birahanede, **Buergerbraekeller**'de üç bine yakın işadamının katılmasıyla bir toplantı, düzenlenmiştir. Tam Devlet Komiseri Kahr konuşurken, Hitler'in S.A. birlikleri birahaneyi sarmışlar, daha sonra Hitler salona girmiş, adamları antreye bir makinalı tüfek yerleştirirken, o da bir masanın üzerine fırlamış ve tabancasıyla havaya ateş ederek bütün dikkatleri üzerine toplamıştır. Daha sonra beraberinde **Hess** ve muhafızı eski kasap - güreşçi **Ulrich Graf** olduğu halde, itişe kakışa kürsüye kadar, ilerlemiş, Kahr'ın yerini alarak, yüksek sesle şunları söylemiştir:

«Millî ihtilâl başladı. Bu bina tepeden tırnağa kadar silâhlı 600 kişi tarafından sarılmıştır. Hiç kimse salondan çıkamaz. Sükûnet muhafaza edilmediği takdirde, buraya bir mitralyöz getireceğim. Reich'ın ve Bavyera'nın hükümetleri devrilmiştir. Geçici bir millî hükümet kurulmuştur. Reischwar'ın ve polisin kışlaları da işgal edilmiştir. Ordu ve polis svastikalı bayrağın altında şehre doğru yürümektedir».

Son cümle uydurma olduğu halde, doğruluğunu tahkik etmek imkânı olmadığı için, topluluk paniğe kapılmış ve bu şaşkınlık içinde Hitler, triumvira üyelerini yandaki küçük salona davet etmiş, onlar da S. A.'ların tehdidi altında ve halkın gözü önünde emre uymuşlardır.

Yandaki salonda Hitler tabancasını çekerek, triumvira üyelerine **"hiç kimse benim iznim olmadan, bu odadan sağ çıkamaz"** demiş, hükümeti general Ludendorff ile birlikte kuracağını ve kendilerine de kabinede görevler vereceğini bildirmiştir. Fakat üç adam da bu vaadlere kapılmamış, bunun üzerine Hitler sinirlenerek **"Tabancamda dört kurşun var. Üçü beni yalnız bıraktıkları takdirde çalışma arkadaşlarım için, biri de kendim için... Yarın akşam üzerine kadar muzaffer olamazsam, ölü bir insan olacağım"** demiştir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Fakat triumvira üyeleri bu tehditlere rağmen direnmekte devam ettikleri için, Hitler bu defa yeni bir taktik denemek üzere salona geçmiş ve kuyruklu bir yalan uydurarak, yandaki salonda triumviranın üç üyesiyle birlikte yeni bir hükümet kurmak üzere anlaşmaya varıldığını bildirmiştir. O sırada hiçbir şeyden haberi olmadığı halde alelacele birahaneye çağırtılan General Ludendorff da, salona girmiş ve Hitler'e yakınlık göstermiştir. Başlangıçta büyük infial halinde olan kalabalık, triumvira üyelerinin yeni hükümete katılmayı kabul ettiklerinin açıklanması ve saygıdeğer bir asker olan General Ludendorff'un da nazileri desteklemesi karşısında Hitler'e çılgınca tezahüratta bulunmağa başlamıştır. Bu emrivaki karşısında başka çıkar yol kalmadığını gören triumviranın üç üyesi de birer birer kürsüye gelerek, Hitler'le beraber çalışacaklarına ve yeni rejime sadık kalacaklarına söz vermişlerdir. Böylece, salonu dolduran üç bin kişinin büyük tezahüratı arasında Führer, darbenin birinci kademesini atlatmayı başarmıştır.

Toplantı bittikten sonra, kalabalık dağılırken, S. A.'lar serbest kalınca sözlerinden dönmeleri ihtimaline karşı, triumvira üyelerini birahanede tutuklamışlardır. Ancak bu sırada meydana gelen bir olay Hitler'in talihini tersine döndürmüştür.

S. A'larla nizami ordu mensupları arasında bir olay çıktığını haber alan Hitler, kavgayı yatıştırmak üzere olay yerine giderken, rehineleri General Ludendorff'a emanet etmiştir. Ancak Hitler'in yokluğu sırasında General Ludendorff gevşek davranmış ve triumvira üyelerini serbest bırakmıştır. Geri döndüğü zaman rehinelerin hiç birini birahanede bulamayan Hitler, çıldıracak hale gelmiştir. Çünkü o ana kadar darbeyi kesin sonuca ulaştıracak askerî operasyon tamamlanamamıştır. Sadece Roehm'ün S. A. birlikleri, Harbiye Bakanlığını işgal etmiş, bundan başka hiçbir stratejik nokta ele geçirilmemiştir. Nitekim biraz sonra, hükümetin elinde bulunan telgrafhane vasıtasıyla, Berlin'e hükümet darbesi teşebbüsü duyurulmuş ve **General Von Seeckt**, Bavyera'daki orduya asileri tamamen bertaraf etmesi emrini vermiştir. Bu arada Devlet Komiseri Kahr da bir bildiri yayınlayarak, hükümet darbesinin silâh zoruyla kendilerine kabul ettirildiğini, bundan böyle Nasyonal Sosyalist Partinin ve S. A.'ların feshedildiğini, idarenin triumvirada olduğunu açıklamıştır. Tasfiye emrini alır almaz, bölgedeki ordu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

birlikleri gün doğmak üzere iken Münich'e girerek Harbiye Bakanlığında bulunan Roehm'ün birliklerini kuşatmışlardır.

HİTLER HAPSE MAHKÛM OLUYOR

Herşeyin kaybedildiği bir sırada, General Ludendorff, kendisine karşı hiçbir askerin ve polisin ateş açmayacağından emin olarak Hitler'e başta kendileri olduğu halde adamlarıyla beraber şehrin merkezine yürümelerini ve hükümeti bu şekilde ele geçirmelerini teklif etmiştir.

9 Kasım, saat 11'e doğru Hitler ile Ludendorff, arkalarında üç bin kadar S. A. olduğu halde birahanenin bahçesinden çıkıp, Münich'in merkezine doğru ilerlemeğe başlamışlardır. En önde savastikalı bayrak olduğu halde ilerleyen kafile, birahanenin yüz metre kuzeyinde ilk engelle karşılaşmış, ancak Goering yol açılmadığı takdirde geride bulunan rehinelerin öldürüleceği tehdidini savurarak, polisleri yolu açmağa mecbur etmiştir. Nazi'ler **Marienplatz**'dan geçerken, orada bir konuşma yapmakta olan Yahudi düşmanı **Julius Streicher** de kafileye katılmıştır.

Hitler ve Ludendorff Harbiye Bakanlığına gitmek ve ordu tarafından sarılmış bulunan Roehm ve arkadaşlarını kurtarmak üzere Odeonplatz'a açılan **Residenstrasse'den** geçerlerken, sokağı tutan polisler, kendilerine engel olmuşlardır. Polislerin, Ludendorff'un başında bulunduğu bir kafileye ateş edemeyeceğini zanneden naziler, "Ateş etmeyin, Ekselans Ludendorff geliyor" diye bağırmışlarsa da, çatışma önlenememiş ve karşılıklı ateş açılmıştır. Çarpışmada 16 nazi ve üç polis ölmüş, birçok kimse de yaralanmıştır. Ludendorff ile emir subayı, kurşun yağmuruna aldırmadan dimdik yürüyüşe devam etmişler, buna karşılık Hitler ve diğer naziler kendilerini yere atarak ölümden kurtulmuşlardır. Bu arada Goering de baldırından ağır surette yaralanmıştır. Ludendorff'un cesaretine karşılık, bir lider olarak büyük korkaklık örneği veren Hitler, çarpışmadan sonra derhal yerinden kalkarak otomobille kaçmış ve civardaki bir kır evine sığınmıştır.

Führer, iki gün sonra orada tutuklanmıştır. Olay sırasında tutuklanan Ludendorff ise, kendisini takip etmek cesare-

tini göstermeyen nazilere kırılmış, yürüyüş sırasında kendi safına katılmayan ordu mensuplarına da kızarak artık Alman Subayı diye birşey tanımayacağını ve üniforma taşımıyacağını bildirmiştir.

Goering ile Hess olaydan sonra Avusturya'ya kaçmağa muvaffak olmuşlar, Roehm ile diğer nazi liderleri tutuklanmışlardır. Böylece, nazilerin Almanya'da Mussolini'ye özenerek hazırladıkları ilk hükümet darbesi fiyaskoyla sonuçlanmış ve o zaman yapılan değerlendirmelere göre, nasyonal sosyalizmle beraber Hitler'in siyasî hayatı da artık sona ermiştir. Ne var ki bu değerlendirmenin ne kadar hatalı olduğu, bu olaydan sonra Hitler'in mücadeleye çok daha güçlü olarak atılmasıyla anlaşılacaktır.

Hitler, 26 Şubat 1924'te başlayan duruşmasından da kendisi için bir propaganda aracı olarak yararlanmasını bilmiştir. Mahkemede yaptığı savunmasıyla, Alman halkını geniş ölçüde etkileyen Hitler, duruşmanın bir numaralı sanığı General Ludendorff'u da bütün şöhretine rağmen gölgede bırakmış, suçunu inkâr etmemiş, fakat kendisini sonrada yalnız bırakan triumvira üyelerini de suça ortak etmeği başarmıştır.

Bütün dünya basınında yankılar yapan savunmasında, Hitler şunları söylemiştir:

"Olayın tek sorumlusu benim. Ama bu benim suçlu olduğum anlamına gelmez. Ben burada ihtilâlci olarak bulunuyorsam, ihtilâlin düşmanı olan bir ihtilâlci olarak bulunuyorum. 1918'in hainlerinin ise, ihanetle suçlandırıldıklarını görmedik. Şüphe götürmeyen bir husus vardır: Lossow, Kahr ve Seisser'in amacı da bizimkinin aynı idi. Yani Reich Hükümetinden kurtulmaktı. Eğer teşebbüsümüz gerçekten vatana ihanet ise, Lossow, Kahr ve Seisser'in de aynı suçtan itham edilmeleri gerekir. Zira bütün bu haftalar içinde, hep şimdi cevaplandırmak zorunda olduğumuz meseleleri konuştuk."

HİTLER MEİN KAMPF'I YAZIYOR

Duruşma sonunda, General Ludendorff beraat etmiş, işlediği suçun cezası müebbet hapis olduğu halde, Hitler'e de sadece beş yıl hapis cezası verilmiştir. Kendisini tutan çev-

relerin baskı ve desteği ile, **Ladensberg** Kalesinde sadece dokuz ay yattıktan sonra da serbest bırakılmıştır.

Mahkemenin Hitler'e gösterdiği müsamaha, cezaevinde bulunduğu sırada da esirgenmemiş ve kendisine özel bir oda ayrılarak, ziyaretçileriyle istediği gibi konuşmasına, hattâ siyasî faaliyette bulunmasına izin verilmiştir. Bu arada Münich'e dönen ve hapse mahkûm olan Rudolf Hess'i de aynı cezaevine aldırtan Hitler, burada ona ünlü kitabı «**Mein Kampf - Kavgam**'ı dikte ettirmiştir. Hitler kitaba önce "iftiraya, ahmaklığa ve korkaklığa karşı dörtbuçuk yıllık kavga" adını koymuş, ancak nazi yayınlarının editörü Max Amann kitabın satışını kolaylaştırmak için bu adı Mein Kampf olarak değiştirmiştir. 400 sayfalık kitap, 1925 Sonbaharında 12 Mark gibi o zamana göre çok pahalı bir fiyatla piyasaya arzedilmiştir. O sıralarda pek büyük satış yapmayan Mein Kampf, Hitler iktidara geldikten sonra, İncil'i takiben en çok satılan kitap olmuştur.

Hitler, Mein Kampf'da iktidara geçtiği takdirde yapacağı çılgınlıkları açık seçik ortaya koyduğu halde, Alman milleti bu gözle görünen tehlikeyi sezememiş ve mukadderatını Hitler'e teslim etmiştir.

Hitler'in Mein Kampf'da açıklanan düşüncelerine göre, savaştan yeni çıkan ve büyük bir kargaşalık içinde bulunan Almanya'yı o zamana kadar erişmediği bir güce ulaştırmak gerektir. Yeni kurulacak Alman Devleti, saf Alman ırkına dayanarak, Führer'in mutlak otoritesi altında ülke, tepeden inme bir dikta düzeni ile yönetilecektir. Kitapta ayrıca Almanların bütün dünyanın efendisi olması öngörülmekte ve bunun için önce "**Almanya'nın can düşmanı olan Fransa ile hesaplaşması, ondan sonra topraklarını doğuya doğru ve Rusya'nın aleyhine genişletmesi**" gerektiği ileri sürülmektedir.

Hitler Mein Kampf'da ünlü **"Lebensraum - hayat sahası"** meselesi üzerinde de durmakta ve Afrika'da sömürge edinme politikasının hatalı olduğunu belirttikten sonra şöyle demektedir:

"Tabiat, bir toprak parçasını belli bir ulusa veya ırka ayırmamıştır. Aksine, bir toprak parçası, bunu ele geçirmek gücünü taşıyan ırkın olacaktır. Tabiî böyle bir ırk varsa... Yeni topraklar elde etmek, ancak doğuda mümkündür. Avrupa'da toprak elde etmek istendiği takdirde, ancak Rus'ların zararına olarak elde edilebilir. Bundan çıkacak sonuç da şudur ki, ye-

ni Reich eski Töton Şövalyelerinin izlediği yoldan gitmelidir. Alman halkına hakkı olan toprakları sağlamalıyız."

Hitler Almanya'nın hakkı olan toprakların sınırını da şöyle çizmektedir:

"1914 sınırlarının iadesini istemek, siyasî bir saçmalıktır. Bunlar, henüz sonu pek uzakta olaıı bir siyasî mücadelenin geçici sınırlarıdır. Bunun yerine , Alman tarihinin bir örnek yılını bulmalı ve o zamanki şartların sağlanmasının dışişlerinde varılması gereken amaç olduğu açıklanmalıdır. Bu örnek yıl, 600 yıl önce, Töton şövalyelerinin Rusya üzerinden yürüyerek, Slavları doğuya doğru sürdükleri yıldır. Bugün Avrupa'da 80 milyon Alman vardır. Yüz yıl sonra bu sayı, 250 milyona varacaksa bu siyaset yerindedir.

Bugünkü Avrupa topraklarından bahsettiğimiz zaman, herşeyden önce Rusya'nın ve onunla sınırdaş olan peyklerinin topraklarını düşünüyoruz. Doğunun dev İmparatorluğu çökmeğe hazırdır. Rusya'da Yahudi egemenliğinin sonu demek, Rusya'nın bir devlet olarak sonu demektir."

Rusya'daki bolşevik yönetimini, bir Yahudi yönetimi olarak kabul eden ve bu yeni düzenin yakında çökeceğini uman Hitler, Rusya çöktükten sonra, doğudaki uçsuz bucaksız bozkırları Almanya'nın kolaylıkla ele geçirebileceğini ileri sürmekte ve önce Almanların çoğunlukta bulunduğu Avusturya'yı, Çekoslovakya'daki Südetleri ve Danzig'le beraber Polonya'nın batı kısmını, sonra doğrudan doğruya Rusya'yı işgal edeceğini Mein Kampf'da ilân etmektedir.

HİTLER'İN EKONOMİK GÖRÜŞÜ YOKTU

Hitler kitabında, idare şekli olarak **führerprinzip-şef** sistemi, yani bir diktatörlükten bahsetmekte, politik konulardaki geniş izahatına karşılık, ekonomik konular üzerinde hemen hemen hiç birşey söylememektedir. Ekonomik konularda hiç kültürü olmayan Hitler'in, ekonomik meselelere kitabında yer vermemiş olması normaldir. Hitler bütün faaliyetini sadece politik alanda göstermiş ve görüşünü **"Devletin herhangi bir ekonomik kavram veya gelişme ile hiçbir ilişiği yoktur. Devlet, ekonomik bir teşkilât değil, ırka dayanan bir teşkilâttır"** diye

açıklamıştır. Ancak, Hitler'in ekonomik konularda bıraktığı bu boşluğu onu bir âlet olarak kullanan finans - kapitalistler, ağır sanayiciler ve toprak ağaları doldurmuşlar ve kendisine finans-kapitalin çıkarlarını korumak için her tedbiri kabul ettirmişlerdir.

Her ne kadar Nasyonal Sosyalist Parti'nin isminde bir **sosyalist** kelimesi bulunmakta ise de, Hitler kitabında sosyalizmden hiç bahsetmemektedir. Hitler'in sosyalizm ile hiçbir ilgisi olmayan sosyalizm anlayışı, 28 Temmuz 1922'de yaptığı bir konuşmada şöyle açıklanmıştır:

"Millî davâyı benimseyen, memleketlerinin menfaatinden daha yüksek bir ideal tanımayan, ulu Duetschland Über Alles marşımızın bu büyük dünyada Almanya'nın üstünde hiçbir şey bulunmadığı anlamına geldiğini anlayan, herkes sosyalisttir!"

Hitler, Mein Kampf'da **"Seltanschaung - hayat görüşü"** düşüncesi üzerinde de geniş şekilde durmaktadır. **"Yaşamak isteyen mücadele etmelidir. Bu sürekli mücadeleler diyarında, mücadele etmek istemeyen, yaşamağa lâyık değildir"** diyen Führer, bu mücadeleye en yatkın insanlar olarak **Arien ırkı** mensuplarını görmekte ve üstün ırk görüşünü şöyle açıklamaktadır:

"Bütün kültür, sanat, bilim ve tekniğin bugün bize getirdiği sonuçlar, hemen tamamiyle Arien ırkının yaratıcı dehasının eseridir."

Hitler, Arien'lerin bütün büyük eserleri başkalarını ezerek meydana getirdiğini ileri sürmekte, tam bir sadizm ve mazohizm içinde şunları söylemektedir:

"Böylece yüksek uygarlıkların meydana gelmesini hazırlayan şartların başında aşağı ırkların mevcudiyeti yer almaktadır. Şurası şüphe götürmez ki, ilk kültür hayvanların ehlileştirilmesinden çok, aşağı ırktan insanların kullanılmasına dayanmaktadır. Ancak, aşağı ırktan insanlar köleleştirildikten sonradır ki, aynı âkibete hayvanlar da uğramıştır. Zira sapan, atlardan önce, yenilgiye uğramış savaşçılar tarafından sürülmüştür. Demek ki, ilk medeniyetlerin, Arien'lerin aşağı ırkla temas edip, onları boyunduruk altına aldığı yıllarda ortaya çıkması tesadüf değildir.

Köle milletler, kendilerini boyunduruk altına alanların dillerini benimseyip, onlarla aynı seviyeye yaklaştıkları vakit, köle ile efendiyi ayıran engel ortadan kalkmıştır. Arien kanı-

nın saflığını bıraktı, bununla da kendi yarattığı cenneti kaybetti. Arien, bir ırk karışımına batınca, medeniyet yaratma yetkisi yavaş yavaş kayboldu. Bu dünyada, üstün ırktan olmayan herkes, âdi bir yaratıktır."

Hitler, Yahudi ve Slavları adi ırk olarak kabul etmiş, iktidara geçince de, Alman'ların Slavlar ve Yahudilerle evlenmesini yasaklamıştır. Ayrıca korkunç bir ırk tasfiyesine girişen Hitler, bu konudaki görüşlerini de, kitabında şöyle açıklamaktadır:

"Devlet, ırkı hayatın temel direği olarak almalı, ırk saflığını korumağa çalışmalıdır. Ancak, sıhhatli kimselerin çocuk sahibi olması sağlanmalıdır. Zira en büyük hata, insanın hasta iken dünyaya çocuk getirmesidir. Bundan başka, millet sağlam çocuklardan yoksun bırakanlar da cezalandırılmalıdır."

İşte Hitler'in Landsberg Kalesinde yazdığı Mein Kampf, ilerideki kanlı tecrübelerinin rehberi olacak ve bu tehlike işareti, yıllarca önce ortaya çıktığı halde, gerek Alman milleti, gerekse diğer Avrupa ülkeleri, bu cinnete göz yumacaklardır.

HİTLER YENİDEN FAALİYETE GEÇİYOR

Hitler 1924 Noel'inden beş gün önce, cezaevinden çıktığı vakit, yeni bir maceraya atılmak için şartların hiç de uygun olmadığını görmüştür. Çünkü, o cezaevinde iken, Nazi Partisi ve basın organları kapatılmış, eski arkadaşları dağılmış, kendisinin de toplantılarda konuşması yasaklanmış bulunmaktadır. Cumhuriyet rejimini tehdit eden tehlikeler de yavaş yavaş ortadan kalkmış, sihirbaz maliyeci **Dr. Schacht**, Mark'ın istikrarını sağlayarak, enflâsyonu önlemiş, savaş tazminatının ağır yükü hafifletilmiş, ekonomik durum düzelmeğe başlamıştır. Fransızlar Ruhr bölgesinden çıkmış ve Stresseman müttefiklerle olumlu görüşmelere girişmiştir. Locarno'da Almanya'nın **Cemiyeti Akvam**'a girmesini sağlayacak bir güvenlik paktı üzerinde görüşmeler yapılmaktadır.

Hitler cezaevinden çıkmadan önce yapılan seçimlerde, **"Kasım Ayı Canileri"** diye adlandırılan sosyal demokratlar, yüzde 30 fazla oy almış ve böylelikle cumhuriyet çökmekten kurtulmuştur. **"Alınanya'nın hürriyeti için nasyonal sosyalist hare-**

keti" adı altındaki ırkçı gruplarla birleşen naziler ise, ancak bir milyon oy alabilmişlerdir. Almanya yavaş yavaş huzura kavuşmaktadır ve Alman milleti yeni bir maceraya hiç de niyetli görünmemektedir...

Ne var ki Hitler kolay kolay yılacak adam değildir ve uygun şartların doğacağı ana kadar bekleyecektir. Nitekim, 1925 yılından 1929 buhranının başlangıcına kadar da sabırla beklemiştir. Hitler'e göre, Almanya'nın bu geçici refahı, kendi gücünden çok Amerikan Dolarına dayanmaktadır. Bu borçlanmanın yarattığı sunî refahın sonu elbet birgün gelecektir.

Hitler, cezaevinden çıktıktan sonra ilk iş olarak Bavyera Başbakanı ve Bavyera Halkı Katolik Partisi Başkanı Dr. **Heinrich Held**'e gitmiş, Nazi Partisi ile parti gazetesi hakkında alınan kapatma kararının kaldırılmasını istemiştir. Cezaevinde iken taktik değiştiren ve iktidara anayasa yolundan geçmeğe karar veren Hitler, artık rahat duracağına söz vermiş ve bu vaad üzerine Başbakan Held de "Yabanî hayvan ehlîleşti, zinciri biraz gevşetebiliriz" diyerek, Nazi Partisinin ve Nazi organının tekrar açılmasına izin vermiştir.

Cezaevinde iken arkadaşı **Ludecke**'ye söylediğine göre, Hitler'in taktik değiştirmesinin sebebi şudur:

"Yeniden faaliyete geçtiğim zaman, yeni bir politika izlenmesi gerekmektedir. Hükümet darbesiyle işbaşına gelmek yerine, burnumuzu tıkayıp, Katolik ve Marxist milletvekillerine rağmen parlamentoya girmemiz gerekiyor. Bunları seçimlerde yenmek, sokakta öldürmekten daha zorsa da, kendi hazırladıkları anayasa sayesinde bu sonucu sağlamak daha garantilidir. Meşruiyete saygı gösteren her gelişme yavaştır. Fakat er veya geç bir çoğunluk sağlayacağız, ondan sonra da Almanya bizim olacaktır."

Başbakandan gerekli izin kopartıldıktan sonra, nazi organı **Völkischer Beobachter**, 26 Şubat 1925'de yeniden yayınlanmağa başlanmış ve ilk sayısında, Hitler'in imzasıyla **"Bir Yeniden Başlayış"** başlıklı bir baş makale yer almıştır.

DEVLET İÇİNDE DEVLET KURULUYOR

Ancak Hitler, bu yeniden başlayışta yalnızdır. **Eckart** ile **Scheubner Richter** ölmüş. **Goering** sürgüne gönderilmiş **Ludendorff** ile **Roehm** de, kendisiyle ilişkilerini kesmiştir. Buna

rağmen Hitler, partinin tekrar açılışından bir gün sonra başarısız hükümet darbesini başlattığı **Buergerbrankeller** birahanesinde yeni bir siyasî toplantı düzenlemiştir. Bu toplantıya partinin kurucusu **Dexler**'in başkanlık etmesini istemişse de, bu çilingir politikacıdan aldığı cevap, sert bir azar olmuştur.

Streicher ile **Esser**'in düşmanı olan **Rosenberg** de toplantıya katılmamıştır. **Gregor Strasser** ise ortalıkta yoktur..

Bütün bu aksiliklere rağmen Hitler, birahaneye yine dört bin dinleyici toplamağa ve etkili konuşmasıyla hepsini büyülemeğe muvaffak olmuştur. Hitler bu konuşmasında, **"Bu hareketi yalnız ben yönetiyorum. Bu sorumluluğu taşıdığım sürece, kimse bana zorla bir şey kabul ettiremez. Bir kere daha bu partinin yaptığı bütün işlerin, bütün sorumluluğunu üzerime alıyorum"** diyerek, kendisini tek şef ilân etmiştir.

Führer, bu konuşması sırasında, bir gün önce artık rahat duracağına ve demokratik yoldan çalışacağına dair Başbakan Held'e verdiği sözü dinliyicilerin teşvikkâr tezahüratı karşısında unutmuş, marxistler ve Yahudiler gibi cumhuriyet rejimini de düşman ilân ettikten sonra **"Bizim savaşımızın ancak iki sonucu olabilir: Ya düşmanlarımız bizim cesetlerimizi çiğneyecekler, ya da biz düşmanlarımızın cesetlerini çiğneyeceğiz"** diye haykırmıştır.

Bu konuşma üzerine alelâcele toplanan Bavyera Hükümeti, Hitler'in politik konuşma yapmasını iki yıl süre ile yasaklamış, bu karara öteki eyaletler de derhal katılmışlardır.

Konuşma imkânı ortadan kaldırılınca, Hitler bu defa bütün çalışmasını teşkilâtlanmaya teksif etmiş ve partiyi **devlet içinde devlet** haline getirmek üzere faaliyete geçmiştir. 1925 yılında, 27 bin olan üye sayısını, 1929'da 178 bine çıkartmağa muvaffak olmuş ve partiyi Almanya'nın idarî bölümüne göre bölgelere ayırarak teşkilâtlandırmış, ayrıca Avusturya, Danzing, Sarre ve Çekoslovakya'daki Südet'ler için de parti bölgeleri ihdas etmiştir. Bundan başka, parti içinde hükümete saldırmak ve çalışmalarını baltalamak üzere bir **P. O. I.** teşkilâtı ve devlet içinde devlet meydana getirmek için de bir **P. O. H.** teşkilâtı kurmuştur. Ayrıca çocukları, gençleri, genç kızları, üniversitelileri, profesörleri, doktorları, avukatları ayrı kuruluşlara bağlamış, aydınları ve sanatçıları elde etmek için de **Nazi Kulturbund**'u kurmuştur.

Nazi toplantılarında düzeni korumak ve karşı partilerin toplantılarını sabote etmekle görevlendirilen S. A.'ları da yeniden teşkilâtlandıran Hitler, ileride bu teşkilâtı düzenli ordunun yerine geçirmek için **General Ritter Von Epp**'in emrinde özel bir büro kurmuştur.. Ancak, kahverengi gömlekli S. A.'lar başlarında daima homoseksüellerin bulunması yüzünden, hiç bir zaman Hitler'in istediği disipline kavuşamamış, bunun üzerine Schitzstaffe, yani SS'ler kurulmuştur. İtalyan faşistlerininki gibi kara gömlek giydirilen SS'ler, başlangıçta sadece Führer'in özel muhafızlığını yapmakla görevlendirilmiş, ancak 1929'da **Heinrich Himmler** adındaki tavuk yetiştiricisinin SS komutanı olmasından sonra, teşkilât birden bire büyüyerek, zamanla sadece Almanya'yı değil, bütün Avrupa'yı dehşete düşüren bir terör şebekesi haline gelmiştir.

HİTLER PARTİDE MUHALEFETİ EZİYOR

Hitler, bir yandan partiyi teşkilâtlandırırken, bir yandan da kendisini dokunulmaz bir şef haline getirmiş ve **"Partei - und - Oberster - SA - Führer - Vorsitzender der N. S. D.A.V."** yani **"Partinin ve SA'nın ulu önderi, Alman İşçi Nasyonal Sosyalist Partisi Başkanı"** ünvanını almıştır.

Ancak, 1925 yılında parti içinde Hitler'e karşı **Strasser** ve **Goebbels** tarafından organize edilen şiddetli bir muhalefetle, sola açılma eğilimi belirmiştir.

Nazi liderleri arasında, üniversite bitirmiş tek kişi olan Goebbels, daha 28 yaşında iken parti yüksek kademelerinde görev alarak, Strasser'in sekreteri olmuştur. Başlangıçta, Hitler'in konuşmalarının hayranı olan Goebbels, daha sonra Strasser ile anlaşarak, Nasyonal Sosyalist Partisini sosyalist bir parti haline getirmek için harekete geçmiştir. **"Kapitalizmin kölesi olmaktansa, bolşevik rejimi altında yaşamak daha iyidir"** diyen, hattâ çalışmalarını birleştirmek için komünist liderlere hitaben bir açık mektup da yayınlayan Goebbels'in bu tutumu, Hitler tarafından büyük tepki ile karşılanmış ve Führer kendisini sapıklıkla suçlamıştır.

1925 sonlarında, Almanya'dan kovulmuş bulunan İmparatorluk ailesine ait topraklara ve mülke cumhuriyet adına el ko-

nulması sosyalist ve komünistler tarafından teklif edilince, Nazi partisi içinde **ilk büyük anlaşmazlık** patlak vermiştir. Strasser ile Goebbels, bu teklifin desteklenmesi için derhal faaliyete geçmişler ve bu amaçla partinin kuzeyli yöneticilerini 22 Kasım 1925'de Hanovre'de toplantıya çağırmışlardır. Toplantıda ayrıca Hitler'in evvelce açıkladığı 25 maddelik gerici programın reddedilerek sosyalist bir program hazırlanması önerilmiştir.

O güne kadar büyük sanayicilerin, finans - kapitalistlerin ve toprak ağalarının desteğiyle partisini geliştiren Hitler, bu sola açılma teşebbüsü karşısında bütün desteklerini kaybedeceğini düşünerek, deliye dönmüş ve toplantıyı sabote etmesi için sadık adamı **Gottfried Feder**'i Hanovre'ye göndermiştir. Feder toplantıda, ulu şef Hitler bulunmadan hiçbir karar alınamıyacağını söyleyince, Goebbels **"Bu küçük burjuva Adolf Hitler'in Nazi Partisinden atılmasını teklif ediyorum!"** diye bağırmıştır.

Kongrede, İmparatorluk mallarının devletleştirilmesi ve 25 maddelik programın değiştirilmesi hakkındaki teklifler, kendisinin muhalefetine rağmen kabul edilince, Hitler karşı harekete geçmiş ve 18 Şubat 1926'da Güney Almanya'daki Bamberg'de, güneyli nazi yöneticilerini toplantıya çağırmıştır. Toplantı yerinin uzak ve sapa olması dolayısıyla, **Goebbels** ve **Strasser'den** başka kuzeyli yöneticilerin hiçbiri toplantıya katılamamıştır. Güneylilerin arasında azınlıkta kalan Goebbels ve Strasser, bu defa Hitler'e boyun eğmişler ve görüşlerinden vaz geçmişlerdir.

Kendisine muhalif olmasına rağmen, Goebbels'in değerini takdir eden Hitler, bu defa bu genci elde etmek için çeşitli mizansenler hazırlamış, onu büyük toplantılarda konuşturup lehinde tezahürat yaptırarak, büyük karşılama törenleri düzenleterek, 17 Nisan 1926'da kendisine bendetmiştir. Goebbels bundan sonra Strasser'le ilişkisini keserek, sosyalizm uğruna mücadele etmekten vaz geçmiş, Hitler'in adamı olarak son nefesine kadar ona sadakatle hizmet etmiştir.

HİTLER'İN SEÇİMLERDEKİ BAŞARISI

Hitler'in iktidara geçmek için kolladığı fırsat, nihayet 1929 buhranıyla beraber ortaya çıkmıştır. Ancak Hitler'in taktiği öteki ihtilâlcilerden farklıdır: Önce meşru yoldan iktidarı

ele geçirmek, sonra ihtilâl yapmak.. Almanya'nın içine düştüğü buhran, Hitler'in iktidara geçmesi için gerekli oyu almasına yardım edecektir. Bunun için de bu buhranı ancak kendisinin giderebileceğine, Alman halkını inandırması gerekmektedir.

Gerek olayların gelişmesi, gerekse sorumlu mevkilerde bulunan kimselerin şaşkınlık ve kararsızlıkları, Hitlerin işini kolaylaştırmıştır. O güne kadar milyonlarca dolar borç vererek Alman halkının kısmî refahını sağlamış olan Amerika'da 1929 sonlarında büyük buhranın patlak vermesi, Almanya'da da derhal etkisini göstermiştir. Borçların ilk taksidinin ödenmesi zamanı gelince, Almanya bu ağır yüke dayanamamış, ithalât durduğu için Alman endüstrisi çalışamaz hale düşmüş, binlerce müessese iflâs etmiş, 1931 Mayıs'ında, Avusturya'nın en büyük bankası **Kreditanstalt,** ardından da Almanya'nın en büyük bankalarından **Darmstaedter und Nationalbank** iflâsa sürüklenmiştir. Bunun üzerine devlet birçok bankayı geçici olarak kapatmıştır.. İşsiz miktarı altı milyonu aşmış, halk açlığın pençesinde kıvranmağa başlamıştır. Geçici bir refah dönemini, artık korkunç bir sefalet ve çöküş dönemi izlemektedir. Hitler, kendisinin zafer ümitlerini kamçıladığı için, bu manzaradan sadistçe zevk duymakta ve nazi gazetelerine şunları yazmaktan çekinmemektedir:

"Hayatımda hiçbir vakit, kendimi şu andaki kadar memnun ve rahat hissetmedim. Zira halkı aldatan marxistlerin düzenleri, iftiraları ve ihanetleri acı gerçek sayesinde milyonlarca Alman'ın gözleri önüne serilmiştir..."

Buhranın en şiddetli anında başbakan olan Merkez Katolik Partisi Parlamento Grupu Başkanı **Heinrich Bruening**'in bazı tedbirleri Reichstag'dan geçirememesi üzerine, 1930 Temmuzunda Cumhurbaşkanı parlamentoyu feshetmiş ve 14 Eylül 1930'da yeni seçimlere gidilmiştir.

Yeni seçimlere gidileceği haberini alınca Hitler, beklediği anın geldiğine hükmetmiştir. Kuvvetli bir propaganda ile seçim kampanyasına katılan Hitler, kendilerini korkunç buhrandan kurtaracak bir lider arayan Alman seçmenlerine sayısız vaadlerde bulunmuş, Almanya'ya eski gücünü kazandıracağını, savaş tazminatını ödemeyeceğini, Versailles Andlaşmasını reddedeceğini, yolsuzluklara son vereceğini, Yahudi sermayedarları dize getireceğini ve her Alman'a iş ve ekmek sağlayacağını ilân etmiştir.

Hitler'in propagandası, kısa zamanda kitleler üzerinde etkisini göstermiş ve iki yıl önceki seçimlerde sadece 810 bin oy alabilen Nazi Partisi, bu defa 6 milyon 409 bin 600 oy alarak Reichtag'a 107 temsilci göndermiştir. Aynı şekilde komünistler de bu seçimlerde büyük ilerleme kaydederek, 1928'deki 3 milyon 265 bin oya karşılık, 4 milyon 592 bin oy alarak Reichtag'daki temsilcilerinin sayısını 64'ten 77'ye yükseltmişlerdir.

Uçların bu başarısına karşılık, öteki burjuva partileri büyük taraftar kaybetmişlerdir. Bu seçim sonuçlarına göre, hiçbir parti, istikrarlı bir hükümet kurabilecek çoğunluğu sağlayamamış, cumhuriyeti tehdit eden tehlikeler daha da artmıştır.

KAPİTALİSTLER HİTLER'İ DESTEKLİYOR

Partisinin gösterdiği gelişmeden cesaret alan Hitler, ordu ve sermaye çevreleriyle daha yakın temaslar kurmuş, bu iki büyük kuvveti kendi tarafına çekmeğe muvaffak olmuştur.

Nazi Partisinin işadamlarıyla temasını sağlayan adam **Watther Funk** olmuştur. **Berliner Boersenzeitung** adlı malî bir gazetenin yazı işleri müdürü iken, bu görevinden ayrılarak, Nazi Partisine giren Funk, Partiye ve Führer'e işadamlarının bağımsızlığının ve özel teşebbüsün yaratıcı özelliklerinin, partinin başlıca ekonomik politikası olarak kabul edilmesi gerektiğini anlatmış, Hitler de onun aracılığı ile temas ettiği işadamlarına, devletçiliğin ve plânlı ekonominin düşmanı olduğunu, yüksek üretim seviyesine ulaşabilmek için, serbest teşebbüs ve rekabeti gerekli gördüğünü söylemiştir. Hitler, iş çevrelerinin güvenini sağladıktan sonra, parti yöneticilerinin, **SA.** ve **SS** mensuplarının maaşları ile, partinin propaganda masrafları işadamları tarafından karşılanmağa başlamıştır.

Hitler, büyük kitlelerin desteğini sağlayabilmek için, başlangıçta, tam manasıyla iki yüzlü bir politika gütmüştür. Bir yandan kendisi, Almanya'nın dört köşesini dolaşarak, işadamlarıyla gizli temaslar yaparken, öte yandan **Strasser, Goebbels** ve **Feder** gibi adamları vasıtasıyla Nazi Partisinin sosyalist bir parti olduğuna emekçi sınıfları inandırmak için büyük propagandaya girişmiştir.

Führer'in iktidara geçmeden önce şahsen görüşerek anlaştığı büyük işadamlarının başında, Ruhr havzasının kömür kralı **Emil Kirdorf,** çelik tröstünün başkanı **Fritz Thyessen,** gene bir çelik kralı olan **Albert Voegler,** kimya tröstü İ. G. Farber'in müdürlerinden **Georg von Schnitzler,** potas endüstrisinden **August Rostberg** ve **August Diehn,** deniz işletmecilerinden **Cuno,** Kolonya'lı banker **Kurt von Schröeder** ile birçok tanınmış banka ve sigorta şirketlerinin müdürleri vardır. Başlangıçta, **Siemens ve AEG** yöneticleriyle **Krupp** gibi silâh fabrikatörleri Hitler'e karşı çekingen davranmışlarsa da, iktidara geçtikten sonra, Nazilerin en ateşli destekçisi olmuşlardır.

Sihirbaz maliyeci **Dr. Schacht**'da, 1930'da Young plânına karşı olduğu için Reichbank müdürlüğünden istifa ettiği sırada Göering ve Hitler ile tanışmıştır.

Nazi Partisinin işadamlarıyla temas kurmasında aracılık eden Dr. Schacht, 1932'de Hitler'e yazdığı mektupta "**Şimdiki durumun gösterdiği gelişmenin sizi başbakanlığa ulaştıracağından şüphe etmiyorum. Sizin hareketiniz, o kadar köklü bir gerçek ve zorunluğa dayanıyor ki, zaferi elde etmeniz uzun sürmeyecektir. Bir gün faaliyetim dolayısıyla beni bir kalede hapsedilmiş görmeniz bile, benim için önemli değildir. Ben daima sizin sadık dostunuz olacağım**" diyerek bağlılığını bildirmiştir.

Ne var ki, Nazi Partisi iktidara geldikten sonra Dr. Schacht acı şekilde hayal kırıklığına uğramış ve Hitler'e muhalefet ettiği için, kendisini bir toplama kampında bulmuştur.

SON PERDE SAHNEYE KONUYOR

Hitler sermaye çevrelerinin ve ordunun da desteğini elde ettikten sonra iktidara geçmek için bütün kozlara sahip olmuştur. Artık oyunun son perdesi sahneye konacaktır. Hitler'i iktidara getiren bu oyunda ise başlıca rolleri Reich'in Cumhurbaşkanı Mareşal Hindenburg ile Hitler'den önceki son başbakan **Kurt von Schleicher** oynayacaklardır.

Almanya'nın yeni bir kargaşalık devresine girdiği bu sırada, Birinci Dünya Savaşının ünlü Alman Orduları Başkomutanı Mareşal Hindenburg cumhurbaşkanıdır. Hindenburg, yaşlılığı dolayısıyla, insiyatifini kaybetmiş ve oğlu **Oscar von Hin-**

denburg'un arkadaşı olan Tuğgeneral Kurt von Schleicher'in etkisi altına girmiştir. Çeşitli entrikalarla Cumhurbaşkanı nezdinde itibar kazanan Schleicher, zamanla istediği yere istediği adamı tayin ettirecek duruma gelmiş, 1927 yılında eski komutanı **General Groener**'i savunma bakanı yaptırarak, kendisi de onun sağ kolu olmuştur. Ayrıca, bakanlıklarla ve politik şeflerle ordu adına temas görevini de üzerine alan Schleicher, partilerin bir başbakan üzerinde anlaşamamalarından yararlanarak, 28 Mart 1930'da **Heinrich Bruening**'i başbakan tayin ettirmiştir. Bruening'in istediği bazı tedbirleri Reichstag'dan geçirememesi üzerine yapılan genel seçimlerde naziler çok sayıda oy alınca, von Schleicher bu defa başka bir yol seçerek, o sırada Bolivia'dan dönmüş olan nazi liderlerinden **Roehm** ve **Strasser** ile temasa geçmiştir. Bu, nazilerle, iktidarı ellerinde tutanlar arasında ilk ciddî temastır.

Bundan sonra, Schleicher'in aracılığıyla Adolf Hitler ilk defa Başbakan Bruening ve Cumhurbaşkanı Hindenburg tarafından kabul edilmiştir. Çünkü, 85 yaşındaki Hindenburg'un cumhurbaşkanlığı süresi 1932 İlkbaharında sona erecektir. Yeni cumhurbaşkanlığı seçimlerinden Hindenburg adaylığını koymadığı takdirde, Hitler seçimleri mutlaka kazanacak ve Avusturya vatandaşı olduğu halde, Alman Cumhurbaşkanlığı Sarayına oturacaktır. Bunun için Başbakan Bruening cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılmamasını ve Hindenburg'un cumhurbaşkanlığı süresinin uzatılmasını öngören bir proje hazırlamıştır. Yaptığı görüşmede Bruening, Hitler'den bu plânın desteklenmesini istediği zaman Führer, cumhuriyet aleyhinde ileri geri konuşarak olumlu bir cevap vermemiştir.

İdeali başbakanlığa geçmek olan Hitler, Cumhurbaşkanı ile yaptığı görüşmede ise, kendisini beğendirmek için uzun bir nutuk çekmiş, buna rağmen Hindenburg'da olumlu bir intiba yaratamamıştır. Nitekim sonradan bu görüşme hakkında düşüncelerini Schleicher'e açıklayan Hindenburg, Hitler'in bir başbakan değil ancak bir posta bakanı olabileceğini söylemiştir. Hitler, vakı dâvet üzerine Schleicher ve Bruening ile iki defa görüşmüş, bütün ısrarlara rağmen, cumhurbaşkanlığı süresinin uzatılması hakkındaki projeyi desteklemesi için yapılan teklifleri gene reddetmiştir.

HİTLER CUMHURBAŞKANI ADAYI...

Cumhurbaşkanlığı süresini uzatma teşebbüsleri sonuç vermeyince, 1932 Ocak'ında cumhurbaşkanlığı seçimi yapılması kesinleşmiştir. Yaşlı olmasına rağmen, cumhuriyeti kurtarmak için başkanlığa tekrar adaylığını koyan Hindenburg'a karşı, Nazi Partisi adına Adolf Hitler ortaya çıkmıştır. Hindenburg'un karşısında kazanma şansının zayıf olduğunu bilmesine rağmen Hitler, başa güreşen bir parti olarak, iktidar eşiğinde seçimden kaçmanın, seçmenler nezdinde prestijini sarsabileceğini düşünerek, Hindenburg'un karşısına çıkmağa cüret etmiştir.

Seçimlerde Hindenburg'u sosyalistler, sendikalar, Bruening'in Merkez Partisi Katolikleri, liberaller ve demokratik partiler desteklemiştir. Hitler ise, kendi taraftarlarından başka, kuzeyli protestan büyük burjuvalar, toprak ağası Junker'ler, kralcılar ve hattâ bizzat Veliaht Prens tarafından desteklenmiştir.

Hitler'in Avusturya vatandaşı olması, cumhurbaşkanlığı seçiminde bir problem olarak ortaya çıkmışsa da 25 Şubat'ta **Brunswick** Devletinin Nazi İçişleri Bakanı, Hitler'i Berlin'deki Brunswick Orta Elçiliğine ataşe tayin etmiş ve böylece Führer, otomatikman Alman vatandaşı olmuştur.

Seçim kampanyasına eşi görülmemiş bir propaganda faaliyeti ile giren Hitler'in adamları, bütün şehir ve kasabaların duvarlarını renkli afişlerle donatmıştır. 8 milyon el ilânı dağıtmışlar, partl organı gazeteleri, ilâveli olarak 12 milyon nüsha bastırmışlar, günde üç bin toplantı düzenlemişler, ayrıca ilk defa sinemadan ve plâklardan yararlanmışlardır.

Seçimlerde Hindenburg, oyların 18 milyon 651 bin 697'sini Hitler ise, 11 milyon 339 bin 446'sını almış, fakat oylar diğer adaylara da dağıldığı için Hindenburg mutlak çoğunluğu sağlayamadığından yeniden oylamaya gidilmesi gerekmiştir. İkinci oylamada daha büyük bir propaganda kampanyasına girişen Hitler, ölçüsüz vaadlerini Berlin'de yaptığı bir konuşmada **"Üçüncü Reich'da her Alman kızı bir koca bulacaktır"** demeğe kadar vardırmıştır. İkinci seçimde ise, Hindenburg 19 milyon 359 bin 983 oy alarak tekrar cumhurbaşkanı seçilmiş. Hitler ise, ön-

ceki seçime göre iki milyon fazlasıyla 13 milyon 418 bin 447 oy almıştır. Böylece Alman halkının yarısından çoğu demokratik cumhuriyete olan bağlılığını göstermiştir.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden yenik çıkan Hitler, hemen arkasından ikinci bir darbe yemiştir. Hitler Cumhurbaşkanı seçildiği takdirde SA'ların derhal bir hükümet darbesi yaparak devlet yönetimini tamamen Hitler'e teslim edeceğine dair bazı belgeler hükümetin eline geçmiştir. Gerçekten de seçim arifesinde, 400 bin SA, Berlin çevresinde bir kordon meydana getirmiş ve hazırol durumuna geçirilmiştir. Bu belgelerin ele geçirilmesi eyalet hükümetlerini .telâşlandırmış ve millî hükümetten, SA'ların derhal dağıtılması istenmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında toplanan millî hükümet, SA ordusunun lağvedilmesine karar vermiştir. Naziler için ağır bir darbe teşkil eden bu karara karşı konulması için, SA'lar Komutanı Roehm ve bazı parti liderleri ısrar etmişlerse de, Hitler henüz ayaklanma zamanının gelmediğini bildirerek, hükümet kararına uymuştur.

SCHLEİCHER ENTRİKALAR ÇEVİRİYOR

Bu olayı fırsat bilen entrikacı General von Schleicher, derhal yeni oyunlara girişmiştir. SA'ların lağvedilmesi karar verilmesi üzerine Schleicher, askerî bölge komutanlarına ordunun bu karara karşı olduğunu bildirmiş, ayrıca Hindenburg'u ikna ederek, SA'larla beraber Sosyal Demokratların yarı askerî teşkilâtı **Reichsbanner**'in neden lağvedilmediğine dair General Groener'e bir mektup yazdırmıştır. Schleicher ayrıca, Groener'in durumunu sarsmak için türlü dedikodular çıkartmıştır.

Schleicher bir yandan bu entrikaları çevirirken, bir yandan da SA'ları asıl ordunun içinde eritmek ve nasyonal sosyalistleri de kendi kontroluna alabilmek için, onların da destekleyeceği bir hükümet kurmak üzere harekete geçmiştir. Schleicher, böyle bir hükümeti desteklemelerine karşılık, SA'ların lağvına ait kararın kaldırılacağını ve en kısa zamanda da seçimlere gidileceğini Hitler'e vaadetmiştir. Hitler'le ve Hindenburg'un yakınlarıyla yaptığı görüşmelerden sonra, hedefine

varmak için Schleicher'in harcadığı ilk adam, evvelce gene kendisi tarafından savunma bakanlığına getirilmiş olan General Groener olmuştur.

10 Mayıs'ta Reichtag'da SA'ların lağvı meselesinden dolayı, nasyonal sosyalist milletvekillerinin ağır hakaretlerine uğrayan Groener, bir zamanlar kendisini birçok güç durumdan kurtarmış olduğu Cumhurbaşkanı Hindenburg'dan da himaye görmeyince, 13 Mayıs'ta bakanlıktan istifa etmek zorunda kalmıştır.

Bundan sonra, sıra Başbakan Bruening'e gelmiştir. Schleicher tarafından başbakanlığa getirildiği halde, yine onun entrikalarıyla Cumhurbaşkanı nezdinde itibarını kaybeden Bruening'in düşmesine , Doğu Prusya'da bazı müflis toprak ağalarının topraklarının tazminat karşılığı alınarak, fakir köylülere dağıtılması yolunda yaptığı teklif sebep olmuştur. Cumhurbaşkanına doğum günü hediyesi olarak, Doğu Prusya'da bir malikâne hediye etmiş olan toprak ağaları ve aristokratllar, bu teklifinden dolayı **"Toprak Bolşeviği"** diye adlandırdıkları Başbakan Bruening'in görevinden uzaklaştırılmasını istemiş, Hindenburg da bunu fırsat bilerek, 29 Mayıs'ta Başbakanı istifaya çağırmıştır. Böylece Schleicher plânının ikinci hedefi olan Bruening de düşmüştür.

Başbakanın istifasından sonra, Cumhurbaşkanı Hindenburg Hitler'i kabul etmiştir. Hindenburg Hitler'e, SA'lar hakkındaki yasağın kaldırılacağını, Cumhurbaşkanı tarafından tayin edilecek bir başkanlık kabinesi kurulacağını ve Reichstag'ın feshedileceğini bildirmiş ve nazilerin desteğini istemiştir. Kurulacak zayıf hükümetlerin yetersiz icraatı ile partisinin seçim şansının daha da artacağını düşünen Hitler, Hindenburg'a bu kararı destekleyeceğini bildirmiştir.

Bunun üzerine, Schleicher'in tavsiyesiyle o zamana kadar politika alanında ismi hiç duyulmamış olan, hattâ Reichstag'da üye dahi olmayan **Franz von Papen,** 1 Haziran 1932'de Alman Başbakanlığına getirilmiştir. O zamanki Fransız Elçisinin tabiriyle **"Sathî, beceriksiz, düzenbaz, muhteris, kibirli, hilekâr** ve **entrikacı"** bir adam olan Von Papen, Schleicher'in evvelce düzenlediği listeye uygun olarak, asillerden ve sermayedarlardan meydana gelen bir **"Baronlar Kabinesi"** kurmuştur. Geçici olarak ikinci plânda kalmayı tercih eden **von Schleicher** ise, Savunma Bakanlığına getirilmiştir.

HİTLER BAŞBAKANLIĞI İSTİYOR...

Von Papen iktidara gelir gelmez, ilk iş olarak 4 Haziran'da Reichstag'ın feshi için karar almış ve yeni seçimlerin 31 Temmuz 1932'de yapılmasını kararlaştırmıştır, 15 Temmuz'da da, SA'larla ilgili yasak kaldırılmıştır. Hükûmetin bu tutumundan cesaret alan SA kıtaları, bütün Almanya'da o zamana kadar rastlanmadık bir terör hareketine girişmiş, sokakları istilâ ederek kavgalar çıkarmış, cinayetler birbirini izlemiştir. Bu karışıklıklar üzerine Von Papen, seçimlerden önceki 15 gün içinde, her türlü siyasî toplantıyı yasaklaşmış, Altona'da çıkan olayları önleyemediği iddiasıyla, bölgesel Prusya Hükûmetini asker zoruyla düşürerek, kendisini Reich'ın Prusya Komiseri tayin etmiştir. Böylece bizzat Von Papen, zor kullanarak hükûmet düşürme konusunda nazilere örnek olmuştur.

31 Temmuz 1932 seçimleri, nazilerin büyük zaferiyle sonuçlanmış, 13 milyon 745 bin oy alan Nasyonal Sosyalist Partisi, Reichstag'ın 608 üyeliğinden 230'unu ele geçirerek, en kuvvetli parti haline gelmiştir. Bu seçimlerde, Katolikler hariç, bütün yüksek ve orta burjuvazinin nazilere rey verdiği anlaşılmıştır.

Parlamentoda tek başına hükümet kurabilecek çoğunluğu ele geçirememiş olmakla beraber Hitler, oy miktarının artışından cesaret alarak, 4 Ağustos 1932'de Berlin'e gitmiş, Schleicher'le görüşerek, başbakanlığın kendisine, önemli bakanlıkların da nazilere verilmesini istemiştir. Schleicher'e de savunma bakanlığını teklif etmiştir. Hitler ayrıca, memleketi bir süre kararnamelerle yönetmek için Reichstag'da yetki isteyeceğini bildirerek bu yetki verilmezse, parlamentoyu dağıtmak tehdidinde bulunmuştur. Hitler'in tehditlerine rağmen, Schleicher olumlu cevap vermemiş, 13 Ağustos'ta yapılan ikinci görüşmede ise, Hitler'e ancak başbakan yardımcılığının verilebileceğini bildirerek, başbakanlık için Von Papen'i desteklemiştir. Hitler, başbakan olmakta direnince, kararı Hindenburg'a bırakmıştır.

Hindenburg ile yaptığı görüşmede Hitler, tek başına iktidar ve olağanüstü yetkiler verilmesini istemiş, fakat Cumhurbaşkanı naziler hakkında bir çok şüpheler bulunduğunu, kendisine başbakanlığı veremiyeceğini, şimdilik bir koalisyona girerek

iyi niyetlerini ispat etmeleri gerektiğini söylemiş, görüşme bir uzlaşmaya varılmadan sona ermiştir.

Reichstag toplandıktan sonra, Nazi Partisi, Katolik Merkez Partisiyle işbirliği yapıp, çoğunluğu sağlayarak meclis başkanlığına ilk defa bir naziyi, Goering'i seçtirmiştir. Bu iki partinin işbirliğine devam ederek, iktidarı da ele geçirmesinden endişe duyan Von Papen, meclis çalışmaları başlamadan önce, Cumhurbaşkanından meclisin feshedildiğine dair bir kararname almış ve Reichstag'a gelmiştir. Ancak durumu haber alan Meclis Başkanı Goering, toplantıda bir taktik kullanarak, bu kararnameyi okumak üzere söz isteyen Von Papen'e görmemezlikten gelerek söz vermemiş, derhal güven oylamasına giderek komünistlerin ve nazilerin oylarıyla hükümetin düşürülmesini sağlamıştır. Goering oylamadan sonra, meclisin feshine dair kararnameyi okumuş, ancak düşürülen bir başbakanın imzasını taşıyan bu kararnamenin hükümsüz olduğunu bildirmiştir. Von Papen'in, Goering'in oyununa gelerek iktidardan düşmesinden sonra Reichstag, hemen kendisini feshe ve 6 Kasım'da tekrar seçim yapılmasına karar vermiştir.

Halkın artık seçim nutuklarından bıkmış olması, Berlin taşıt işçileri grevinde nazilerin komünistlerle işbirliği yapmasının malî çevreleri endişelendirmesi dolayısıyla, bu seçimde Nasyonal Sosyalist Partisi, iki milyon oy kaybetmiştir.

SCHLEİCHER BAŞBAKAN OLUYOR

Mecliste 196 milletvekili ile gene en kuvvetli parti olarak kalmasına rağmen, bu sonuç Hitler için ağır bir darbe olmuştur.

Entrikacı General Schleicher bu sırada Von Papen'den de ümidi kestiği için, onu da harcamağa karar vermiş ve Hindenburg'u etkileyerek, 17 Kasım 1932'de hükümetin istifaya çağırılmasını sağlamıştır. Schleicher ayrıca, Hindenburg'a meclisteki en kuvvetli partinin lideriyle doğrudan doğruya temasa geçmesini tavsiye etmiştir.

Bir önceki görüşmede Hitler'i ayakta kabul eden ve çok soğuk davranan Hindenburg, 19 Kasım'da yapılan bu görüşmede, biraz yakınlık göstererek, Nazi Liderini koltuğa oturtmuş ve

kendisiyle bir saatten fazla konuşmuştur. Cumhurbaşkanı, Hitler'e ya Reichstag'da gerekli çoğunluğu sağlayarak, başbakan olmasını veya Hindenburg tarafından tayin edilecek ve olağanüstü kararnamelerle memleketi yönetecek olan bir hükümette başbakan yardımcılığı görevini kabul etmesini teklif etmiştir. Görüşme 21 Kasım'da da tekrarlanmış, fakat Hitler, istediği başbakanlığı Cumhurbaşkanından bir türlü kopartamamıştır. Hindenburg, mecliste çoğunluk sağlayamayan bir partiye, tek başına iktidar veremeyeceğini bildirmiştir.

O güne kadar hep ikinci planda kalarak, başka adamları kullanan Schleicher, nihayet başbakanlık koltuğuna bizzat oturmak için yeni entrikalar çevirmeğe başlamıştır. Cumhurbaşkanı Hindenburg, mecliste nazileri ikiye bölerek istikrarlı bir hükümet kurabileceğini bildiren ve başbakanlığı isteyen General Schleicher'e ilk gün red cevabı vermişse de, ertesi gün Almanya'nın kaderini bu entrikacı Generale teslim etmiştir.

Schleicher, başbakan olınca nazileri ikiye bölmek için, Hitler'in sağ kolu olan Strasser'e başbakan yardımcılığını teklif etmiştir. Nazi Partisinde ikinci adam olan ve millî bir sosyalizme inanan sol kanatta Hitler'den daha popüler durumda bulunan **Strasser,** partinin son zamanlardaki kayıplarını dikkate alarak artık **"Ya hep ya hiç"** politikasından vaz geçilmesi gerektiğini ileri sürmüş, Schleicher'in teklifinin kabul edilmesi gerektiğini savunmuştur. 5 Aralık'ta Kaiserhof Otel'inde nazi şeflerinin iştirakiyle yapılan toplantıda bu görüş Nasyonal Sosyalist meclis Grupu Başkanı **Frick** tarafından da desteklenmiş, ancak Goering ile Goebbels buna şiddetle karşı koymuştur. Hitler de Schleicher'e müsamaha gösterilmemesi ve onunla işbirliği yapılmaması gerektiğini bildirmiştir.

7 Aralık'ta tekrar yapılan toplantıda bu tartışma, Hitler ile Strasser arasında ağız kavgası halini almış. Führer en yakın adamı tarafından partiyi uçuruma sürüklemekle suçlandırılmıştır. O geceki tartışmadan sonra otele dönen Strasser, Hitler hakkındaki bütün tenkitlerini de yazarak partideki bütün görevlerinden istifa ettiğini Führer'e bildirmiştir. Strasser'in mektubu partiyi allak bullak etmiş, partinin çökeceğinden endişelenen Hitler bu hareketi ihanet olarak nitelemiş, parti çöktüğü takdirde intihar edeceğinden bahsetmeğe başlamıştır. Partinin yıkılmaması için tekrar partiye dönmesini sağlamak üzere Hitler'in izni ile **Frick**, Strasser'i Berlin'in her yerinde ara-

mış, ancak kendisinin tatil yapmak üzere İtalya'ya gittiği öğrenilmiştir.

BANKERİN EVİNDE İKTİDAR PAZARLIĞI

Bunun üzerine Hitler Strasser'in kurduğu siyasî teşkilâtın yönetimini doğrudan doğruya kendisi üzerine almış ve yardımcılığına da, Polonya bölgesi yöneticisi **Dr. Ley**'i getirmiştir. Hemen ardından Strasser'in partideki dostları temizlenmiş ve Berlin'e çağırılan parti başkanlarına Hitler'e bağlılık yemini ettirilmiştir. Hitler böylece partiyi çökmekten kurtararak teşkilâtına yeniden hâkim olmuştur.

Schleicher tarafından başbakanlıktan uzaklaştırılan Von Papen, bunun intikamını almak için karşı entrikalara girişmiş ve 4 Ocak 1933'de Hitler ile Polonya'lı **banker Kurt Von Schroeder**'in evinde gizlice buluşmuştur. Bu toplantıda, Hitler'in başbakan olması, kabineye Von Papen taraftarlarının da girmesi, Sosyal Demokratların, Komünistlerin ve Yahudilerin Almanya'daki kilit mevkilerinden uzaklaştırılması ve düzenin yeniden kurulması üzerinde prensip anlaşmasına varılmıştır. Ancak Schleicher'in ajanları bu görüşmenin fotoğrafını çekerek ertesi gün gazetelerde yayınlatmışlar ve hazırlanan komployu açığa vurmuşlardır.

Bu arada hükümet kurmağa çalışan Schleicher ise, yaptığı ilk konuşmalarda sosyal görüşler ortaya atmış, Doğu Almanya'da iflâs durumunda bulunan toprak ağalarına ait 320 bin hektarlık topraklara el koyup 25 Bin köylüye dağıtacağını açıklamıştır. Bu açıklama Doğu Prusya'lı toprak ağalarının tepkisine ve Cumhurbaşkanı Hindenburg üzerinde baskı yapmasına sebep olmuştur. Hindenburg, yeni başbakanından bunun hesabını sorunca, Schleicher Cumhurbaşkanının da adının karıştığı bir yolsuzluk dosyasından bahsederek şantajda bulunmuş ve durumunu kurtarmıştır.

15 Ocak'ta yapılan **Lippe Eyaleti** bölge seçimlerini naziler kazanınca, Goebbels bunu müthiş bir propaganda konusu yapmış ve bu propaganda Hindenburg'un özel kalem müdürü **Meissner** ile oğlu **Oscar Von Hindenburg'u** dahi etkilemiştir. Cumhurbaşkanının bu iki yakını 22 Ocak gecesi **Ribbentrop'un**

evinde **Von Papen, Hitler, Goering** ve **Frick** ile buluşmuşlardır. Burada Hitler ile Oscar Von Hindenburg ayrı bir odada iki saat başbaşa görüşmüşlerdir. Hitler bu görüşmede Cumhurbaşkanının oğluna kâh isminin karıştığı skandal dolayısıyla şantajda bulunmuş, kâh parlak vaadler ileri sürmüş ve neticede onu da naziler hesabına çalışmağa ikna etmiştir.

Başbakan Schleicher Reichstag'da gerekli çoğunluğu sağlayamadığı için 23 Ocak'ta Hindenburg'a Reichstag'ın feshini ve kendisine memleketi kararnamelerle yönetmek için yetki verilmesini istemiş, fakat Cumhurbaşkanı bunu reddederek temaslarına devam etmesini bildirmiştir. Ancak yaptığı yeni temaslarda da bir sonuç alamayan Schleicher, 28 Ocak'ta Cumhurbaşkanına istifasını sunmak zorunda kalmıştır. O güne kadar bir çok kimsenin ayağını kaydıran ve nihayet kendisini de düşmekten kurtaramayan Schleicher'in istifasıyla Hitler'e iktidar yolu kayıtsız şartsız açılmıştır.

29 Ocak'ta Mareşal Hindenburg, Von Papen'i çağırarak Hitler'in başkanlığında bir hükümet kurulması imkânlarını araştırmakla görevlendirmiştir. Von Papen bu fırsattan yararlanarak Hitler'i atlatıp tekrar başbakan olmak hevesine kapılınca, Schleicher bu ihtimali önlemek üzere Başkomutan **General Von Hammerstein'i** Cumhurbaşkanına göndermiştir. Hammerstein daha sonra Hitler'e de giderek Von Papen'in kendisini atlatabileceğini bildirmiş, Schleicher ve ordu ile işbirliği yapmasını tavsiye etmiştir. Ancak durumundan emin bulunan Hitler, Başkomutana gereken ilgiyi göstermemiştir.

Biraz sonra da Goering Hitler'e ertesi gün başbakan olacağı haberini getirmiştir. O akşam Hitler'in başbakanlığını kutlamak üzere bir araya gelen nazi şefleri eğlenirlerken, Schleicher ile Başkomutan Hammerstein'in askerî diktatörlük kurmak üzere harekete geçtiklerini ve Potsdam Garnizonuna alarm verdiklerini haber almışlardır.

HİTLER BAŞBAKAN OLUYOR

Bu haber üzerine Hitler derhal Berlin'deki SA'ları ve kendisine bağlı polis birliklerini hazırol durumuna geçirmiştir. Ayrıca Reischwer tarafından savunma bakanlığına aday

gösterilen ve o sırada Cenevre Silâhsızlanma Konferansında bulunan **Blomberg** derhal Cumhurbaşkanı tarafından Berlin'e çağırılmış ve ertesi sabah savunma bakanı olarak başkanlık sarayında andiçmiştir. Böylece hem bir hükümet darbesi ihtimali önlenmiş, hem de ilân edilecek hükümetin subaylarca desteklenmesi sağlanmıştır. Hitler ileride bu olayı daima şükranla anmış ve iktidara geçtikten sonra yaptığı bir konuşmada **"İhtilâl saatinde ordu yanımızda yer almasaydı, bugünkü durumumuza erişemezdik"** demiştir.

Hitler'in başbakan olduğu kabinede naziler 11 üyelikten ancak üçüne sahip olabilmişlerdir. Bu bakanlıklar önemsiz olmakla beraber, sandalyesiz Havacılık Bakanı olan Goering, aynı zamanda Prusya Hükümetinde İçişleri Bakanı olarak polis kuvvetlerinin kontrolunu eline geçirmiştir. Von Papen ise başbakan yardımcısı ve Prusya Başbakanı olmuştur. Böylece 1932 Temmuz'unda oyların en fazla yüzde 37'sini alabilen Hitler, azınlıkta olduğu halde iktidarı ele geçirmiş, antifaşist partiler ise oy çoğunluğuna sahip olmalarına rağmen bir türlü bir araya gelerek Almanya'yı ve dünyayı kana boyayacak bir çılgının iktidara geçmesini önleyememiştir.

Hitler 30 Ocak'ta başbakan olarak and içtikten beş saat sonra ilk bakanlar kurulu toplantısını yapmış ve hemen ardından tek başına iktidar hırsını gerçekleştirmek üzere ilk cüretkâr teşebbüsüne girişmiştir.

Naziler ve muhafazakârlardan kurulu kabine meclisteki 583 üyeden ancak 247'sinin desteğine sahip bulunduğu için, hiç değilse Merkez Partisi'nin de desteğiyle çoğunluğu sağlamak üzere Hitler Merkez Partisi yöneticileriyle temasa geçmiştir. Fakat niyeti Reichstag'ı feshederek derhal yeni seçimlere gitmek ve daha büyük bir çoğunluk kazanmak olan Hitler, Merkez Partisinin ileri sürdüğü şartların kabulüne imkân olmadığını kabineye bildirmiş ve seçimlerin sonucu ne olursa olsun kabinenin kuruluşunu değiştirmeyeceğini vaadederek Reichstag'ın feshini ve yeni seçime gidilmesini hükümet üyelerine kabul ettirmiştir.

Hitler bundan sonraki faaliyetleri ve seçim propagandası için kapitalistlerin yüzde yüz desteğini sağlamak üzere 20 Şubat'da Reichstag başkanlık sarayında Dr. Schacht'ın aracılığıyla başta **Krupp, Bosch, Slnitzel ve Voegler** olmak üzere 20 kadar tanınmış işadamını kabul etmiş ve finans - kapitalin çıkarlarının ancak nazi diktatörlüğünde gerçekleşebileceğini bildire-

rek, onlardan malî yardım istemiştir. Hitler'in bilhassa marxistleri tasfiye edeceğinden, Alman Ordusunu yeniden kuracağından, demokrasiye ve silâhsızlanmağa paydos diyeceğinden bahsetmesi üzerine, işadamları kendisini hararetle tasvip etmişler ve ilk olarak üç milyon mark yardımda bulunmuşlardır.

TERÖR BAŞLIYOR, REİCHSTAG YANIYOR

Şubat başında Hitler Hükümeti komünistlerin bütün toplantılarını ve komünist yayınları yasaklamıştır. Sosyal Demokratların toplantıları da yasaklanmış ve SA'lar vasıtasiyla baltalanmıştır. Sosyalist basın organları da kapatılmıştır. Merkez Katolik Partisi dahi SA'ların tedhişinden kurtulamamış, eski başbakan Bruening kahverengi gömlekliler tarafından öldüresiye dövülmüştür.

Aynı zamanda Prusya İçişleri Bakanı olan **Goering,** Von Papen'e rağmen cumhuriyetçi memurların işlerine son vererek, yerlerine nazileri getirmiş, polise de SA'lar, SS'ler ve Stahlhelm'lerle çatışmaktan kaçınması, devlet düşmanlarına karşı merhametsizce davranılması emrini vermiştir. Ayrıca SA'lar ve SS'lerle 50 bin kişilik bir yardımcı polis kuvveti kurulmuştur. Böylece Almanya'nın üçte ikisini teşkil eden Prusya Eyaletinin âsayişi tamamiyle nazilerin eline geçmiştir.

Naziler, komünistleri de tasfiye etmek üzere bir komünizm tehlikesi umacısı yaratmağa karar vermiş ve Goering derhal tertipler hazırlamak üzere harekete geçmiştir. 24 Ocak'da polis Berlin'de komünistler tarafından terkedilen parti merkezine bir baskın yaparak, komünistlerin ihtilâle girişmek üzere olduklarını gösterecek bazı belgeler ele geçirildiğini bildirmiştir.

27 Şubat akşamı Reichstag'da büyük bir yangın çıkmış ve Goering bu yangının da komünistler tarafından çıkartıldığını ileri sürerek solculara karşı büyük bir terör hareketine girişmiştir. Oysa ki bu yangının nazi SA'ları tarafından çıkartıldığına dair sonradan çok kuvvetli deliller ele geçirilmiştir. Hitler bu yangın olayından geniş çapta yararlanmış, 28 Şubat'ta Cumhurbaşkanı Hindenburg'a bir kararname yayınlattırarak anayasanın fert hürriyetlerini sağlayan yedi bölümünü kaldırtmıştır. Başka bir kararname ile de, eyalet devletlerinde iktidarın doğ-

rudan doğruya merkezî hükümete bağlanması sağlanmış, böylece Hitler iktidara geçer geçmez **"komünist tehlikesi"** gerekçesiyle bütün muhalefeti susturmuştur.

Kararnamenin yayınlanmasından hemen sonra komünistler, sosyalistler ve liberallerin ileri gelenleri ile milletvekilleri tutuklanmış, kamyonlar dolusu SA'lar evleri basıp kurbanlarını kışlalara götürmüş ve tam bir işkence devri açılmıştır. Bu baskı altında yapılan seçimlerde Naziler oyların yüzde 44'ünü alarak 647 sandalyeden 288'ini kazanmışlardır.

Seçimden sonra Hitler iktidarı mutlak olarak ele geçirmek için bir proje hazırlamıştır. Bu projeye göre, Hitler ve kabinesine dört yıl süre ile yasama yetkisi veren bir kararname meclisten geçirilecektir. Böylece meclis kendi yetkilerini Hitler'e devretmiş olacaktır.

Kabinede bu proje görüşülürken en büyük güçlük, anayasanın değiştirilmesi anlamına gelen bu teklifin mecliste kabul edilmesi için gerekli üçte iki çoğunluğun nasıl sağlanacağı meselesinden çıkmıştır. Bunun üzerine Goering 81 komünist milletvekilinin ve Sosyal Demokrat milletvekillerinden bir kısmının mecliste bulundurulmaması suretiyle bu çoğunluğun elde edilebileceğini bildirerek meseleyi çözümlemiştir.

Hitler bu oyununu sahneye koyarken Mareşal Hindenburg ile ordunun ve muhafazakârların desteğini sağlayacak bir jest yapmayı da ihmal etmemiştir. Propaganda Bakanı Goebbels'in buluşu ile Reichstag'ın açılış töreninin **Potsdam Askerî Garnizonu**'nda yapılması kararlaştırılmıştır. Bismarck'ın ilk Reichstag'ı açtığı günün yıldönümüne gelen 21 Mart'ta Cumhurbaşkanının, bütün yaşlı mareşal ve generallerin ve **Veliaht Prens**'in iştirakiyle Potsdam Garnizonunda açılış töreni yapılmıştır. Bu törenden muhafazakârlar ve ordu mensupları çok duygulanmışlar, hattâ bizzat Cumhurbaşkanı Hindenburg çok heyecanlanarak **"Bu ünlü mabedin eski zihniyeti bugünkü nesilleri de kaplasın. Hür ve Birleşik bir Almanya meydana getirmek üzere bizi bencillikten ve parti kavgalarından kurtarsın, millî şuurda birleştirsin"** demiştir.

HİTLER DİKTATÖR OLUYOR

İstediği desteği elde ettikten iki gün sonra 23 Mart'ta Berlin'deki **Kroll Opera** binasında toplanan Reichstag'da Hitler, parlamentonun bütün yetkilerinin kendisine verilmesini öngören "**Reich'in ve halkın sıkıntılarını giderecek kanun tasarısı**"nı teklif etmiştir.

Meclis'in tarihte bir dönüm noktası teşkil edecek bu toplantısı dolayısıyla opera binasının çevresi SA'lar tarafından çevrilmiş, sosyalist milletvekillerinden bazıları meclis girmekten alakonulmuştur. Sosyal Demokrat Parti Başkanı **Otto Wells'**in bu tutumu şiddetle protesto etmesi üzerine, Hitler ayağa fırlayarak "**Artık size ihtiyaç yok. Almanya'nın yıldızı yükseliyor. Ölüm çanınız çaldı. Sizin oylarınızı istemiyorum. Almanya hür olacak, ama size muhtaç olmadan...**" demiştir.

Komünistlerin bulunmadığı toplantıda yapılan oylama sonunda Sosyal Demokratların 84 menfî oyuna karşı 441 oyla nazi hükümetine parlamentonun yetkilerinin devredilmesi kararlaştırılmıştır. Bu karar üzerine nazi milletvekilleri sevinçten çılgına dönmüşler ve "**Horst Wessel**" marşını söylemeğe başlamışlardır.

Meclisin bu kararı Almanya'da parlamenter demokrasinin sonu olmuştur. Her ne kadar **Üçüncü Reich**'ın sonuna kadar Reichstag varlığını sürdürmüşse de hiçbir yetkisi bulunmayan ve bütün görevi sadece Hitler'in nutuklarını alkışlamaktan ibaret olan bir heyet durumunda kalmıştır.

Artık kelimenin tam mânasıyla diktatör olan Hitler, bundan sonra muhalefeti ezmek ve amaçlarını gerçekleştirmek yolunda büyük operasyona girişmiştir. 31 Mart 1933'de bir kanun yayınlayarak bütün eyaletlerin diyet meclislerini feshetmiş, 7 Nisan'da da bu eyaletlerin başına birer **Reich Valisi** tayin etmiştir. Hepsi nazi olan bu valilere de olağanüstü yetkiler tanınmıştır.

Hitler'in diktatör olmasından sonra, varlığını devam ettirebilmek için âzamî tavizler veren Sosyal Demokrat Parti 19 Haziran 1933'de kapatılmış ve komünistlerden sonra sosyalistlerin de çoğu tutuklanmıştır. Burjuva partilerinden **Bavyera Halkı Katolik Partisi, Merkez Partisi, Halk Partisi** ve **Demokrat**

Parti temmuz başlarında kendi kendilerini feshetmişlerdir. **Hitler'in** iktidara gelmesinde büyük rol oynayan ve ilk defa Nazi Partisini destekleyen **Alman Millî Partisi** ise, muhafazakârların ve toprak ağalarının desteğine rağmen aynı âkıbetten kurtulamamıştır. 21 Haziran'da SA'lar Alman Millî Partisi'nin bütün şubelerini basarak, Hitler kabinesinde bulunan **Hugenberg'i** de hükümetten uzaklaştırmışlardır.

14 Temmuz'da Nazi Partisi "**Alman İşçileri Nasyonal Sosyalist Partisi, Almanya'nın tek siyasî partisidir**" diye başlayan bir kanun çıkartarak, Almanya'da tek parti devrini açmıştır.

İŞÇİ SENDİKALARI DAĞITILIYOR

Hitler bu arada sendikaları da oyuna getirmiştir. 1 Mayıs İşçi Bayramının muhteşem bir şekilde kutlanacağı bildirilerek, Almanya'nın dört bir bucağındaki sendika liderleri uçaklarla Berlin'e getirilmişlerdir. Hitler işçi liderlerini kabul ederek, kendilerine "**ihtilalin Alman işçilerine karşı yöneltildiği iddiasının ne kadar yalan ve haksız olduğunu göreceksiniz. Gerçek bunun tamamiyle tersidir**" demiş, Templehof'da yapılan törende de "**İşe şeref, işçiye saygı**" formülünü ilân etmiştir.

İşçi liderleri nasıl bir tuzağa düştüklerini ancak ertesi gün farkedebilmişlerdir. Yöneticilerinin Berlin'de bulunduğu bir sırada Almanya'nın her yanındaki sendikalara SA'lar baskın yapmışlar, bütün mevcutlarına el koymuşlar, sendika teşkilâtını dağıtmışlar, sendika liderlerini tutuklamışlar, hattâ toplama kamplarına göndererek işkencelere tâbi tutmuşlardır. Sendikalar Konfederasyonu başkanları **Theodor Leipart** ile **Peter Grassmann** nazi rejimi ile beraber olduklarını ilân ettikleri halde onlar da tutuklanmaktan kurtulamamışlardır.

Buna rağmen nazilerin işçilere karşı barış taarruzu devam etmiş, Hitler'in yardımcısı Ley, işçilere hitaben yaptığı konuşmada "**Ben de fakir bir köylünün oğluyum. Fakirliği bilirim. Anonim kapitalizmin sizi nasıl sömürdüğünü bilirim. İşçiler, size yemin ediyorum ki yalnız mevcut haklarınız korunmakla kalmayacak, daha da genişletilecektir**" demiştir. Ne var ki bu konuşmadan üç hafta sonra Hitler yeni bir kanun çıkartarak toplu sözleşmelere son vermiş ve grevleri yasaklamıştır.

İç ve dış politikayı yeniden düzenlemek üzere 12 Kasım 1913'de genel seçimlere gidilmiştir. Bütün sermayedarların, muhafazakârların, ordunun desteğine sahip bulunan ve seçimlere tek liste halinde giren Nazi Partisi, oyların yüzde 95'ini alarak Reichstag'ın 661 üyeliğinin hepsini kazanmıştır.

Hitler bundan sonra parti içindeki muarızlarını temizlemek üzere harekete geçmiştir. Kendisinin sosyalizm anlayışını tenkit ettiği için **Roehm**'den hoşlanmayan Hitler, SA'ların ordu tarafından istenmemesini fırsat bilerek bu teşkilâtı tasfiyeye karar vermiştir. 30 Haziran 1934'de Hitler ve arkadaşları **Wiesse**'ye giderek bir otelde uyumakta olan SA şeflerine baskın yapmışlardır. Silezya SA'larının başkanı olan homoseksüel **Edmund Heines** bir delikanlıyla birlikte yattığı yatakta başılarak Hitler'in emriyle öldürülmüştür. Başka bir odada yatmakta olan Roehm ise Hitler tarafından masasına bir tabanca bırakılarak intihara davet edilmiş, ancak SA komutanı **"Eğer öleceksem beni Hitler öldürsün!"** deyince iki SS subayı odaya girerek **Roehm**'ü temizlemişlerdir.

Aynı sabah Hitler'in emriyle eski başbakan **Schleicher** ve dostu **General Kurt Von Gregor** sivil giyinmiş bir SS birliği tarafından katledilmiştir.

Bir zamanlar partinin ikinci adamı olan Strasser ise, Goering'in emriyle Berlin'deki evinde tevkif edilmiş ve götürüldüğü Gestapo zindanında öldürülmüştür.

Başbakan Yardımcısı Von Papen ise bütün yakın arkadaşlarının temizlenmesine rağmen durumunu korumağa muvaffak olmuş, bir süre sonra da Viyana Orta Elçiliğine tayin edilmiştir.

Hitler 13 Temmuz'da Reichstag'da bir konuşma yaparak 19'u SA kumandanı olmak üzere 77 kişinin öldürüldüğünü bildirmiştir. Daha sonra yayınlanan beyaz kitapta ise ölü sayısının 401 olduğu açıklanmıştır.

ALMANYA SALDIRGANLIĞA BAŞLIYOR

Parti için temizlikten sonra naziler Almanya çapında temizlik hareketine girişmişler ve üniversiteyi, adliyeyi, gençlik kuruluşlarını ve orduyu nazileştirmişlerdir. Yahudi asıllı olduğu iddiasıyla bir çok tanınmış bilim adamı toplama kamplarına sevkedilmiş, kurtulabilenler yurt dışına kaçmıştır. Kül-

türe karşı en büyük cürüm ise 10 Mayıs'da Berlin'in büyük meydanında yüzlerce kitap ateşe verilerek işlenmiştir. Ayrıca, Yahudilere karşı da terör kampanyası açılmış, bütün Yahudiler yıldız taşımak zorunda bırakılmış ve temerküz kamplarında işkencelere tâbi tutulmuştur.

Almanya'nın kayıtsız şartsız diktatörü olduktan sonra, Hitler gözlerini yukarıya dikmiş ve ilk olarak **Versailles Andlaşması**'na rağmen istediği silâhlanma hakkını kabul etmeyen **Cemiyeti Akvam**'dan çekilmiştir. Andlaşma hiçe sayılarak memleketin bütün kaynakları seferber edilmiş ve korkunç bir silâhlanma yarışına girişilmiştir.

1935 başında Saar bölgesini plebisit ile Almanya'ya ilhak ettikten sonra Hitler evvelce Reich'dan ayrılmış olan toprakları geri alacağını ilân etmiş ve Ren bölgesine 1936 Mart'ında asker yığmıştır. Aynı yılın Ekim ayında İtalya ile anlaşarak **Roma-Berlin Mihveri**'ni kurmuş, daha sonra Japonya, Macaristan ve İspanya'yı da mihvere katarak, komünizme karşı **Antikomintern**'i meydana getirmiştir.

Kendisini artık çok güçlü hisseden Hitler, 1938 Mart'ında Avusturya'yı Almanya'ya katmış, Münich Konferansında İngiltere ve Fransa'yı savaşla tehdit ederek Çekoslovakya'nın Südetler bölgesini de ele geçirmeğe muvaffak olmuştur. Fakat bununla da yetinmemiş, 1939 Mart'ında Çekoslovakya'nın bağımsızlığına son vermiş, Litvanya'dan da Memel'i almıştır.

Hayat sahası (**Leben Staum**) ve Yeni Düzen (**Neuer Ordnung**) prensibine göre hareket eden Hitler, 23 Ağustos 1939'da Rusya ile saldırmazlık andlaşması imzaladıktan sonra istediği Danzig koridorunu vermeyen Polonya'yı yıldırım savaşı ile kısa zamanda işgal ederek, Rusya ile paylaşmıştır. Böylece 1 Eylül 1939'da **İkinci Dünya Savaşı** başlamıştır.

Almanlar 1940 Nisan'ında Danimarka ve Norveç'e, Haziran'da Lüxemburg, Hollanda ve Fransa'ya girmişlerdir. Bu sırada İtalya da demokrasilere karşı savaşa katılmıştır. Fransa'yı teslim aldıktan sonra bütün kuvvetiyle Britanya İmparatorluğu'na yüklenen Hitler'in ordüları, Ekim 1940'da Romanya'ya ve Mart 1941'de Bulgaristan'a girmişlerdir. O sırada Yunanistan'a saldıran ve muvaffak olamayan İtalya'ya yardım etmek üzere Almanlar Nisan 1941'de Yugoslavya ve Yunanistan'ın üzerine yürümüşlerdir.

Hitler 22 Haziran 1941'de Moskova Hükümetinin saldırmazlık andlaşmasına rağmen gizlice Amerika ve İngiltere ile anlaştığını ileri sürerek Rusya'ya da saldırmıştır. Romen, Macar ve Fin ordularını da yanına katan Alman kuvvetleri, Baltık'tan Karadeniz'e kadar uzanan bir cephe üzerinde Rusya'yı işgal etmeğe başlamış, kuzeyde Moskova önlerine ve güneyde Kafkaslara kadar ilerlemiştir.

Ancak Amerika Birleşik Devletlerinin 7 Aralık 1941'de Japonlar tarafından yapılan **Pearl Harbour** baskını üzerine İkinci Dünya Savaşına fiilen katılması, Nazi Almanya'sının kaderini tersine döndürmüştür. İngiliz, Rus ve Amerikan müttefik orduları bütün cephelerde ortak hücuma geçerek, Almanya'yı kayıtsız şartsız teslime zorlamışlardır.

ALMANYA NİHAYET TESLİM OLUYOR

Hitler'in teslim olmayı kabul etmeyeceğini ve memleketi daha büyük felâketlere sürükleyeceğini gören bazı subaylar bir suikast yaparak Führer'i temizlemeyi ve hükûmeti devirmeği kararlaştırmışlardır. 20 Temmuz 1944'de **Albay Kont Claus von Staufenberg** evrak çantasında bir saatli bomba olduğu halde Hitler'in Doğu Prusya'daki karargâhına gitmiş ve suikastı yapmıştır. Ancak bu suikastte Hitler sadece bir kaç yara alarak, mucizevî şekilde ölümden kurtulmuştur. Hitler aleyhtarlarının darbe yapma teşebbüsü bu suretle suya düşmüştür.

1944 yazından 1945 yazına kadar geçen süre, Nazi Almanyası için tam bir çöküş dönemi olmuştur. 1944 sonlarında Batılı müttefikler Ren kıyılarına ulaşmışlar, sadece batı cephesinde altı ay süren çarpışmalarda bir milyona yakın Alman ölmüş, yaralanmış veya esir olmuştur. Ruslar da Balkanlar üzerinden Almanya'ya doğru ilerlemeğe başlamışlar, 1944 Aralık'ında Budapeşte'yi ele geçirerek, kuvvetlerini Prusya üzerine sevketmişlerdir.

Hitler Batılı müttefiklerle Rusya arasında bir ihtilâf patlak vereceği ve zaferi Almanya'nın kazanacağı teranesiyle, Alman milletini bir süre daha kandırmış ve çocuk yaştaki erkekleri askere alarak son bir savunma hareketine geçmiştir.

1945 Ocak'ında Rus'lar Baltıklardan Karpatlara kadar uzanan cephe üzerinde hücuma geçmişler, Mart ayında Amerikan ve İngiliz kuvvetleri Ren nehrini aşarken, onlar da Doğu Almanya'ya girmişlerdir. Bunun üzerine Nazi şefleri arasında, Nasyonal Sosyalist Partisi'nin kurulduğu bölge olan Bavyera'ya çekilerek dağlık bölgelerde mücadeleye devam edilmesi fikri ortaya atılmışsa da, Hitler Berlin'den ayrılmayı reddetmiştir.

Führer'in son günlerde verdiği en önemli kararlardan biri, **Goering** ve **Himmler**'i, düşmanla anlaşmağa teşebbüs ettikleri iddiasıyla partiden ihraç ettirmesi ve tutuklanmalarını emretmesi olmuştur. Almanya'ya 12 yıldan beri kan kusturan Hitler, kurtuluş ümidi kalmayınca, 29 Nisan'da Devlet Başkanlığına **Amiral Doenitz**'i, Şansölyeliğe de Goebbels'i tayin etmiş, aynı gün metresi **Eva Braun** ile evlenmiş, ertesi gün de karısıyla yeraltı karargâhında intihar etmiştir.

Rus askerleri Berlin'e girerken Hitler'in ve karısının cesetleri yakılarak külleri yokedilmiş, ertesi gün de **Goebbels** ve **Himmler** intihar etmişlerdir. **Goering, Speer, Ribbentrop** ve diğer ileri gelen Nazi liderleri Berlin'in işgâlinden sonra yakalanarak **Nürenberg** mahkemesine sevkedilmişlerdir.

Amiral Doenitz'in bazı şartlar ileri sürerek müttefiklerle yaptığı teslim görüşmeleri sonuç vermemiş, ancak 7 Mayıs 1945'de **Reims**'da Reich adına **General Alfred Jodl** ve **Amiral Hans von Friedeburg** kayıtsız şartsız teslim anlaşmasını imzalamağa mecbur olmuşlardır.

Almanya'nın teslim olması üzerine, Berlin'de Amerikan, Rus, İngiliz ve Fransız işgal kuvvetleri temsilcileri dörtlü bir yönetim kurmuşlardır. 5 Haziran'da dört işgal kuvvetinin komutan ve müşavirlerinin iştirakiyle, bir müttefik kontrol konseyi kurulduğu, ayrıca **Oder-Neisse** hattının batısında kalan kısmın dört işgal bölgesine ayrıldığı açıklanmıştır. Sovyet işgal bölgesi içinde kalan Berlin de dört işgal bölgesine ayrılmış ve yönetimi müttefikler arası bir **Kommandatura**'ya verilmiştir.

FAŞİZMİN ARKASINDA KİMLER VARDI?

Nazi Almanya'sının bütün dünyayı kan ve ateşe boğan bu macerası her ne kadar Avusturya'lı bir serserinin fırsatlardan yararlanarak yarattığı bir çılgınlığın eseri gibi görü-

nürse de, aslında bütün bu olup bitenlerin arkasında Alman finans - kapitali ve toprak ağaları ile aristokratlar vardır. 93 milyon insanın silâh altına alınmasına, 40 milyon insanın ölmesine, üç binden fazla şehir ve kasabanın yakılıp yıkılmasına, altı milyon insanın temerküz kamplarında yokedilmesine sebep olan bu çılgınlığın baş sorumlusu Almanya'nın egemen sınıflarıdır. Hitler ve çetesi, perde arkasında gizlenen finans - kapitalistlerin, aristokratların, toprak ağalarının ve ağır sanayicilerin maşası olmuştur. Bu gerçeği anlayabilmek için faşist devletin dış politikasının hangi etkenlerle tesbit edildiği ve uygulandığı dikkate alınmalıdır.

Ayrıca finans - kapitalin devlet kudreti üzerinde nasıl bir kontrol kurduğu, büyük bankaların orta ve emekçi sınıflar aleyhine servetler yaparak nasıl zafere ulaştığı, finans-kapitalin ne olduğu, ulusal çıkarların finans-kapitalin çıkarlarına nasıl peşkeş çekildiği, Avrupa'nın en büyük ağır sanayi tröstlerinin hangi kaynaklardan beslenerek birer parazit haline getirildiği, faşizmi koynunda besleyerek yetiştiren orta sınıflara nasıl ihanet edildiği, toprak işçilerinin ve küçük toprak sahiplerinin Prusya'lı toprak sahiplerine nasıl feda edildiği, Almanya'nın bütün dünyayı savaşa sürükleyecek bir silâhlanma yarışına hangi ekonomik kuvvetlerin çıkar hesabı ve baskısıyla sürüklendiği, Almanya'da büyük emekçi kitlelerinin ve orta sınıfların nasıl çökertildiği üzerinde de önemle durmak lâzımdır.

DEVLET ÜZERİNDE FİNANS - KAPİTALİN KONTROLÜ

Devletin finans - kapital tarafından kontrolü daha burjuva demokrasisi döneminde başlamıştır. Parlamento, sadece hükümetleri kuran ve deviren biçimsel bir kuruluş olarak kalmış, önemli kararlar, parlamento sıralarında önce finans-kapitalin yüksek temsilcileri tarafından alınmıştır. Politik kuvvet büyük bankaların ve tröstlerin müdürlerinin elinde olduğu için onların ekonomik kudretiyle basın, kredi mekanizması, seçimlerde burjuva partilerinin finansmanı da kontrol altına alınmış, halkın temsilcileri finans - kapitalin politikasını yürütecek adamlar arasından seçtirilmiştir. Hükûmet üyeleri, kendilerini koltuklarından atılmış görmemek için, bankaların ve tröstlerin çıkarları aleyhine hiçbir karar alamamışlardır.

Serbest rekabet kapitalizminde kapitalist sınıf, siyasî demokrâsi ve parlamento aracılığıyla devlet mekanizmasını kontrol altında almıştır.

Kapitalist sınıf içinde büyük kapitalistler tabakası, ekonomik üstünlüklerine dayanarak sınıfın liderliğini deruhte etmişlerdir. Onların çıkarlarının korunması ve sürdürülmesi için faşizm bütün müesseseleriyle devleti ele geçirmiş çeşitli ekonomik çıkarları temsil eden partiler ve bağımsız kuruluşlar çok geçmeden ortadan kaldırılmış, devlet görünüşte bütün ekonomik çıkarların üstünde bağımsız bir kuvvet haline getirilmiştir. Bu gerekçe ile işçilerin ve orta sınıfların kendi ekonomik çıkarlarını korumak üzere organize olmaları da önlenmiş büyük olmayan kapitalistler ise faşist devletin kararları karşısında fazla direnme gösteremeden finans - kapitale boyun eğmişlerdir.

Faşizmde finans - kapitalist aristokratlar artık kudretlerinin zirvesine ulaşmışlardır. Muhakkak ki bu faşistlerin söylediklerine uymamaktadır, ama bir gerçektir...

Finans - kapitalist aristokrası, büyük bankaların ve sanayi tröstlerinin patronlarından kuruludur. Faşizmin karakteri gereğince, onun himayesinde büyük bankaların kudreti yayılmış, otoriter tahakküm metodlarından en çok onlar yararlanmışlardır. Büyük bankalar ve tröstler, faşizmin **"Herkese menfaat"** prensibinin temsilcileri olarak ittifak etmişlerdir. Liderlerin otoriter diktatörlüğü esasen faşizmden önce ekonomik alanda finans - kapitalistler tarafından gerçekleştirilmiştir. Finans-kapitalin ve tekellerin üstünlüğü karşısında, kapitalist rakiplerin çoğu finans - kapitalistlerin ve özellikle büyük bankaların kudretine boyun eğmeğe mecbur olmuşlardır. Hiçbir zaman tam mânasıyla gerçekleştirilemeyen rekabet şartlarında demokratik eşitlik, artık tamamen ortadan kalkmıştır. Büyük bankaların ve tröstlerin yöneticileri, faşist otorite ve liderlik prensiplerinin gerçek şampiyonları ve uygulayıcılarıdır.

FİNANS KAPİTAL NEDİR?

Finans-kapital, banka kapitali üzerine kurulmuştur, fakat asla onunla eş anlamda kabul edilmemelidir. Bankalar, sahipleri tarafından yatırımda kullanılmayan serbest sermaye-

lerin toplandığı istasyonlardır. Bankaların aracılığıyla bu nakid sermaye sanayici hesabına kullanılarak tekelci kuruluşlar meydana getirir ve böylece finans - kapital niteliğini kazanır.

Banka kapitallerinin merkezîleşmesi ile tek büyük banka, sanayiin bütün branşlarıyla ilgilenmeğe başlar ve en uygun yatırım alanlarını artık o tesbit eder. Faşist devlet, "**Herkese menfaat**" sloganıyla finans - kapital için en uygun yatırım şartlarını hazırlar ve başlıca yatırımları özellikle tekelci sanayicilere yöneltir. Daha büyük kâr ve daha yüksek kazanç, bankalar ve finans - kapital için daha uygun yatırım imkânlarını hazırlayacaktır. Finans - kapital için yatırımın nereye yapıldığı değil, sadece elde edilecek kârın yüksekliği önemlidir. Bu açıdan hareket ederek finans - kapital esham ve tahvilât borsasında yüksek kazançlar sağlar. Gerçek kapitali değil, fakat müstakbel kazançları temsil eden bu kâğıtların ticareti, bankaların ve finans-kapitalin başlıca gelir kaynaklarından biridir. Bu kazanç, daha zayıf kapitalistlerin ve tasarruf sahiplerinin sırtından kazanılmaktadır. Yeni bir kapitalin yatırımında eğer çok yüksek kazançlar bekleniyorsa, aksiyonların fiyatı hızla yükselmekte ve bu ticaretin tekelini elinde bulunduran büyük bankalar en büyük vurgunu vurmaktadır.

Borsada alınıp satılan aksiyonlar, sahiplerine müstakbel kârlardan hisse vaad eder. Büyük bankalar, kendilerini de ilgilendirdiği takdirde, bu aksiyonların kâr nisbetlerinin korunmasında başlıca kuvveti teşkil ederler. Başlangıçta finans - kapital hisse senedlerinin fiyatını yükselterek sürekli şekilde değerlendiği izlenimini yaratır. Böylece hisse senedlerinin bol miktarda satılmasını temin eder. Kriz devresinde ise, hisse senedleri aynı finans - kapitalistler tarafından çok düşük fiyatlarla piyasadan toplanır. Daha sonra tekrar değer fiyatına satılarak finans - kapital büyük paralar kazanır ve gün geçtikçe zenginleşerek yenilmez bir kudret sahibi olur.

Ne var ki, uluslararası kriz ve özellikle Almanya'daki ekonomik çöküş, finans - kapitalistlerin spekülâsyonlarını ve borsa hilelerini felce uğratmıştır. Üretimdeki kriz, finans - kapitalistlerin bu badireden ağır yaralarla çıkmalarına sebep olmuştur. Bu durumda devlet onların yardımına koşmuş, büyük bankalara ve tröstlere krediler, garantiler vermiş, çeşitli yollardan desteklemelerde bulunmuştur. Bankaların ve tröstlerin çok düşük fiyatlarla elden çıkarmak zorunda kaldıkları hisse senetleri dev-

let tarafından satın alınmış, kriz geliştikçe devletin daha geniş ölçüde reorganizasyona gitmesi zorumlu hale gelmiştir. Ancak henüz mevcut olan hür basın ve parlamento, finans-kapitalistlere devlet zararına yapılan yardımları gün ışığına çıkarttığı ve bu yüzden reorganizasyon güçleşmiştir. O zaman finans-kapitalin devlet yönetimini doğrudan doğruya ele alması zorunlu hale gelmiş, bu da ancak faşizm sayesinde mümkün olmuştur. Faşist devlet, finans-kapitalin istekleri arttığı oranda diğer çıkar gruplarından gelen istekleri reddetmiştir. Aynı zamanda, büyük bankaların liderliği altındaki finans-kapital, bütün kapitalistler için daha iyi yatırım koşulları sağlanması için devlete baskıda bulunmuştur. Finans-kapitalist bankalar ve sanayi tekelleri devletin yardımıyla borçlarından kurtulduktan ve ayakları tekrar yere bastıktan sonra bu yatırım koşullarından öncelikle onlar yararlanmışlardır. Faşizm, finans - kapitalin ve bankacılığın reorganizasyon programının uygulanması için finans kapitale politik kuvvet de tanımıştır.

Ekonomik politikada kadirimutlak devlet prensibinin tek anlamı, finans-kapitalin güvenliği ve kârlarının artması bahasına devletin diğer çıkar gruplarının üstünde kudret sahibi kılınmasıdır. Faşizmin "**herkese menfaat**" sloganı, sadece bütün çıkarlara karşı bankacılığın zaferi, hepsinin üstünde de işçilerin sömürülmesi ve orta sınıfların soyulması suretiyle elde edilen finans-kapital kârları için bir garantidir.

KİLİT NOKTALAR ELE GEÇİRİLİYOR

Esasen, faşizmin zaferinden önce de büyük bankaların liderliği altındaki finansal aristokrasi bütün büyük burjuva partilerine temsilcilerini yerleştirmiş ve burjuva basını ile halkoyunu kontrol altına almıştır. Ona karşı hiçbir burjuva hükümetinin başta kalması mümkün olamamıştır.

Faşizmde finansal aristokrasi, devletin kilit noktalarını direkt olarak ele geçirmiştir. Bu arada, personelin kompozisyonunda da değişiklikler yapılmış, Yahudi temsilcileri arka plâna atılarak **Aryen** ırkına mensup olanlar üst kademelere çıkartılmıştır. Bu, bir bakıma, ileride de sürüp gidecek bir rekabet ve çıkar çatışmasının sonucudur, bir bakıma da sadece

bir isim değişikliğinden başka bir şey değildir. Ortakları arasında hiçbir değişiklik olmayan bankalar hissedar bulundukları şirketlerin yönetim kurullarına artık tamamen Aryen ırkına mensup temsilciler göndermekte ve yine bu ırka mensup olanları kendi yönetim kurullarına almaktadırlar. Hiçbir emek harcamadan yüksek para alınan görevler de, Aryen ırkına mensup finans aristokratlarının imtiyazı haline gelmiştir. 1928 yılında 70 şirketin birden yönetim kurullarında bulunan ve finans-kapitalin lideri durumunda olan Yahudi asıllı **Jakob Goldschmidt** faşizmin iktidara gelmesi üzerine tahtından indirilerek yerine faşist devlet danışmanı ve **Commerz - und Privatbank**'ın nasyonal sosyalist direktörü **Reinhart** getirilmiştir. Ancak kişiler arasında yapılan bu değişiklikler Alman finans kapitali içinde gerçekten bir ırk ayrımı yapıldığını kanıtlayamaz. Çünkü faşist Almanya'da Yahudi ve Aryen ırkına mensup finans kapitalistler daha sonra da bir arada çalışmağa devam etmişler, meselâ **Jakob Goldschmidt** yine de ağır sanayicilerin ajanı olarak kalmakta devam etmiştir. Goldschmidt aynı zamanda onların malî müşavirliğini de üzerine alarak varlığını sürdürmüştür. Bu arada **Deutsche Bank - und Discontogesellschaft**'ın Genel Müdürü Yahudi asıllı **Wassermann** da bu görevinden resmen istifa etmiş, ancak yönetim kurulu bir açıklama yaparak kendisiyle yakın ilişkiyi devam ettireceklerini ve tavsiyelerinden yararlanacaklarını bildirmiştir.

Faşist devlet örgütünde de kilit noktalara **Aryen** asıllı finans-kapitalistler getirilmiştir. Ekonomik konularda son sözü söyleyen devlet komitesinin lideri olarak görevlendirilen büyük bankaların güvenilir ajanı **Schacht** sınırsız kudretiyle bir ekonomik diktatör haline gelmiştir.

Bir başka bankacı, **Commerz - bank'ın direktörü Reinhart** da, devlet müşaviri ve iş sağlama projesinin lideri olarak Reich'ın Maliye Bakanlığı'nda bakandan daha fazla nüfuz sahibi olmuştur.

1934 yılı sonlarında **Krupp**'un "**Alman Endüstrisi Reich Birliği**" liderliğinden çekilmesi, bu yeni örgütlenmede bir değişikliğe delâlet etmemektedir. Nitekim, "**Alman Endüstrisi Reich Birliği**"nin başına bu defa aynı zamanda "**Ticaret ve Elişileri Reich Birliği**"nin lideri olan **Dr. Heckert** getirilmiştir. Eski bir hükümet müşaviri olan Dr. Heckert, büyük bankalar, ağır endüstri ve Dr. Schacht ile yakın işbirliği halindedir. Ba-

bası Almanya'nın dört büyük bankasından birinin, **Deutsche Discontogesellschaft**'ın müdürü iken daha sonra yeni kurulan **Dedi - Bank**'ın idare meclisinde görev almıştır. **Dr. Heckert**, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce sömürge servisinde çalışmış, savaştan sonra da Batı Almanya ağır sanayicilerinin hizmetine girmiştir. Onların ajanı olarak 1920'de **Alman Halk Partisi**'nin merkez yürütme kuruluna girmiş ve Diet Meclisi'nde de yer almıştır. Bir sene sonra da **Alman Demir ve Çelik Sanayicileri Federasyonu** yöneticisi olmuştur. **Heckert**, ekonomik alanda nasyonal sosyalizmi tam anlamıyla temsil eden bir adamdır.

Faşist ekonomik liderlerinin en üst kuruluşu olan **Alman Ekonomisi Genel Konseyi**'nin kompozisyonu, bankacılığın ve finans-kapitalin hükümranlığının bir ifadesidir. 16 üyeden dördü büyük bankaları, dördü ağır endüstriyi, biri potas tröstünü ve biri de elektrik tröstünü temsil etmektedir. İki kişi küçük işletmelerin, iki kişi de tarımsal kapitalin temsilcileridir. Çelik tröstünün iki temsilcisi bulunmasına mukabil, onun başlıca rakibi olan **I.G. Farbenindustrie**'nin tek temsilcisi dahi yoktur. Çünkü Hitler iktidara geldikten sonra **Kimya Endüstrisi Tröstü** bütün politik gücünü yitirmiştir. Bunun sebebi, malî bakımdan zayıf olması değildir. Çünkü, kimya endüstrisi tröstü, malî yönden çelik tröstüne göre çok daha güçlüdür. Fakat kimyasal endüstri tröstü, büyük bankalarla çelik endüstrisi kadar yakın ilişikler kuramamıştır. Serbest teşebbüsün bankacılığın kontrolünden uzak tutulması görüşünde olan faşist ideologlar, kimya tröstünü çelik tröstüne karşı savunmuşlardır. Fakat onlara rağmen, âkibet değişmemiş, büyük bankalara bağlı olan tröstler sonunda galip gelmişlerdir.

Hitler kabinesi de, bir banker tarafından tesbit edilmiştir. **Von Papen ve Hitler**, **Baron von Schroeder**'in evinde buluşarak o zamanki Reich Başbakanı **Von Schleicher**'in iktidardan nasıl düşürüleceğini planlamışlardır. Hitler'in iktidara gelmesinde, büyük bankacılar nezdinde yarattığı itimad büyük rol oynamıştır. Nitekim, daha 1931'de Dedi - Bank'ın Genel Müdürü **Von Stauss** ile yaptığı kişisel görüşmelerde Hitler kendisi hakkında büyük güven ve hayranlık uyandırmağa muvaffak olmuş, onun desteğini sağlamıştır.

Aryen olmayan meslekdaşlarının temizlenmesinden sonra **Von Stauss** dokuz yeni genel müdürlüğü daha üzerine almıştır. Bu koltuklar arasında uluslararası yapma ipek kombinesi

Algemeen Kunzzijde Unie'nin **Rhein-Main-Donau A. G.**'nin ve **Deutsche Lufthansa A.G.**'nin müdürlükleri de vardır. **Herr von Stauss**, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce olduğu gibi, Hitler Reich'ında da malî çevrelerin önde gelen adamı olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Alman emperyalizmini ortaya çıkaran. Deutsche Bank adına meşhur petrol ihtilâfını yaratan, **Türkiye**'de, Romanya'da ve Balkanlar'da Deutsche Bank'ın petrol çıkarlarını yöneten işte bu Herr von Stauss'tur. Hitler zamanında da Stauss yeniden sahneye çıkarak **Doğu Demiryolları Bankası** ile **Tirol** ve **Voraltsberg Bankası** Merkez Komiteler'inde yer almıştır.

Dr. Schacht, Reichsbank'ın Genel Müdürü olduktan sonra, nasyonal sosyalistlerden bazıları, finans-kapital aleyhtarı eski görüşlerine dayanarak bankanın kilit noktalarında bulunan finans - kapital ajanlarının temizlenmesini kendisinden istemişlerdir. Ancak, Dr. Schacht bu teklifleri şiddetle reddetmiş, Reichsbank'ın kilit noktalarındaki bütün müdürlerin nasyonal sosyalizmin en iyi temsilcileri olduğunu ileri sürerek bu gibi tenkidlere asla göz yummayacağını bildirmiştir.

31 Nisan 1933'te, Reichsbank'ın memurlarına hitaben yaptığı konuşmada Schacht şunları söylemiştir:

"Partimizin politik görüşleriyle banka faaliyetlerini asla birbirine karıştırmamalıyız..."

Bundan sonra Alman faşizminin finans - kapital aleyhindeki görüşleri değiştirilmiş, Nasyonal Sosyalist Parti kapitale ve büyük bankalara karşı açtığı savaşa son vermiş, eski görüşlerinde ısrar, eden parti üyeleri ise yaptıklarına pişman edilmiştir.

Faşizm yönetiminde bankalar **"ulusal teşebbüsler"** olarak nitelendirilmiş, faşist basında bankacılar ve kapitalistler kamu çıkarlarının lekelenmemiş savunucuları olarak ilân edilmişlerdir.

BANKA KAYIPLARININ ULUSALLAŞTIRILMASI

Faşist devletin otoriter prensipleri en etkili şekilde büyük bankalar tarafından uygulanmıştır. Küçük tasarruf bankaları ve sigorta şirketleri de devlet adına büyük bankaların

kontrolü altına sokulmuş, hisse senedi alım satımını ve kredi muamelelerini büyük bankaların istediği şekilde yapmak zorunda bırakılmıştır.

Hitler iktidara gelmeden önce bankaların çoğu büyük krizde yıkılmış veya sarsılmış bulunuyordu. Hemen hemen bütün bankalar, borçlarını ancak devlet yardımıyla ödeyebiliyorlardı. Banka kapitalinin kendi bünyesi içinde rekabet çok şiddetlenmişti. Küçük bankaların çoğu çökmüştü. Banka kapitalinin büyük kısmını elinde bulunduran dev bankalar tehlikede idi. Devlet bankalarının önemi ise gittikçe artıyordu.

Hitler iktidara geldiği sırada Almanya'da iki bankacılık tröstü vardı : **Dedi - Bank** ve **Devlet Bankacılık Tröstü**... Tamamı veya yarısı devlete ait olan bankalar, tüm bankacılık kapitalinin yüzde 70'ini ellerinde bulunduruyorlardı. Fakat bu bankalar bir türlü birleşemiyor, tek bir kuvvet teşkil edemiyordu.

5 Aralık 1934'te **"Kredi Sistemi Üzerine Reich Kanunu"** yayınlanmıştır. Bu kanunla, büyük bankaların tekelci diktatörlüğü resmen güvenlik altına alınmıştır. Yeni bankalar, ancak özel izinle kurulabilecekti. Tasarruf bankaları ve kooperatif bankalar gibi küçük bankalar tesbit edilen bir likidite'yi daima el altında bulundurmak ve **Reich Bankacılık Komiserliği**'ne raporlar vermekle yükümlü kılınacaktı. Buna göre, küçük bankalar tam mânasıyla finans-kapitalin ve büyük bankaların kontrolü altına sokuluyordu.

Böylece, Almanya'nın iki bankacılık tröstü, **Dedi - Bank** ve devlete ait **Commerz-Bank,** faşist devletin desteğiyle rakiplerinin baskısından kurtuluyor ve tekrar ayaklarının üstünde duracak hale getirilmiş oluyordu. Bu bankaların büyük kayıpları da devlet tarafından deruhte edilmiş ve bunun miktarı 520 Milyon Mark'ı bulmuştur.

Parlamenter iktidar sırasında bankaları kurtarmak için başlatılan reorganizasyon, Hitler zamanında, büyük bankaların çıkarlarına uygun şekilde ve onların umduklarından çok daha fazlasını sağlayarak tamamlanmıştır.

Orta sınıf bankaları, faşist devletin, büyük bankaların diktatörlüğünü yıkacağını ve tasarruf sahipleri aleyhine çevrilen malî dalaverelerin önüne geçeceğini umuyorlardı. Bunlar, faşist devletin sadece büyük bankalar lehine çalıştığını sonunda farketmişler ama çok geç kalmışlardır. Orta sınıf bankalarına konuşmak hakkı dahi tanınmamıştır. 8 Mart 1934'te **Deut-**

sche **Sparkassenzeitung** son bir protesto yazısı yayınlayarak aynen şöyle diyordu:

"Esefle bildirmek isteriz ki, ne kontrol biirosu ve ne de Reich biz orta sınıf bankalarına karşı asla sempati göstermemektedir. Hattâ bizlere konuşmak fırsatı dahi tanınmamaktadır. Özel bankalar halkoyuna diledikleri gibi hitap edebilirken, bizim birliğimizin başkanına kapalı bir oturumda dahi söz hakkı verilmemiştir. Bu emsali olmayan tutum, küçük tasarruf bankalarını büyük bankaların çıkarına feda etmek gayesini gütmektedir."

Faşist partinin programına uygun olarak büyük bankaların kontrol altına alınması ve egemenliklerinin yıkılması yolunda küçük tasarruf bankalarından gelen istekler hasıraltı edilmiş ve parti programına aykırı olarak devlet büyük bankaları malî bakımdan kuvvetlendirmiş, küçük bankaların yıkılmasına sebep olmuştur. Böylece büyük bankaların malî kudreti büyük sıçramalar ve atlamalarla gün geçtikçe daha fazla artmıştır.

Sosyal sigortaların faşist reorganizasyonu da yine büyük bankaların çıkarlarına uygun şekilde gerçekleştirilmiştir. Reorganizasyon özellikle Almanya'nın en büyük sigorta kurumları olan işsizlik ve emeklilik sigortasında uygulanmıştır. Yardım nisbetleri düşürülerek ve yeni yardım planları iptal edilerek akçelerin artırılması yoluna gidilmiştir. 1934'te **Reich İşsizlik Sigortası Kurumu,** geçen yılın miktarından 1,5 Milyar daha az sigorta bedeli ödemiştir. Bu suretle sosyal sigortalar, büyük bankaların finansman kaynağı haline getirilmiştir.

Kapitalin sadece iki bankacılık tröstünün liderliğinde merkezileştirilmesi, Alman emperyalizminin silâhlanma ve yayılma gücünü arttırmağa yaramıştır. Büyük bankalar ellerinde biriken fonları ev yapmak gibi sosyal hizmetlere harcayacakları yerde silâh sanayiini finanse etmek ve dışarıya kapital ihraç etmek yolunu seçmişlerdir. Bu yüzden ağır sanayicilerle büyük bankalar arasında, o zamana kadar hiç görülmemiş bir yakınlık ve beraberlik meydana gelmiştir. Hitler yönetiminde çelik tröstü, büyük bankaların malî siyasetinin en ateşli destekçisi olmuştur.

AVRUPANIN EN BÜYÜK AĞIR SANAYİ TRÖSTÜNÜN KURTULUŞU

Büyük bankalar gibi, büyük sanayi tekelleri de faşist yönetimde çok önemli politik güç kazanmışlardır. Tröst yöneticileri, ekonomik liderler olarak kabul edilmiş, fakat liderlik sayesinde bu tröstler çok basit devlet operasyonlarıyla kendi çıkarlarını gerçekleştirmek yolunu bulmuşlardır.

Krizden sonra büyük bankaların ve sanayi tröslerinin çökme tehlikesiyle karşı karşıya kalması üzerine devlet, evvelce de bahsedildiği gibi, bunlara büyük nisbette ortak olmuş, bankacılık ve hammadde tekellerinin sermayesinin yüzde 70'ni ele geçirmiştir. Faşist partisinin eski görüşlerine ve sloganlarına inanan orta sınıfa mensup kapitalistler, devletin bu büyük tekelleri millîleştirerek kendilerini onların yıkıcı rekabetinden kurtaracağını umarlarken, Hitler yönetimi, tehlike atlatıldıktan sonra, çelik tröstünün mülkiyetini tekrar eski sahibi **Thyssen**'e vermiştir. Böylece, devletin tekellere ortak olmasının, millîleştirme gayesi gütmediği, sadece büyük kapitalistleri kurtarmak için çevrilen bir manevra olduğu anlaşılmıştır. Devlet bununla da kalmamış, çelik tröstünün vergilerini de affetmiş, bir süre için devlet malı olan demir ve çelik tröstü, eski demir ve kömür krallarına ait **Thyssen and Company**'ye peşkeş çekilmiştir. Devlet tröstün sahipliğinden çekildiği gibi tröst üzerindeki bütün kontrolleri de kaldırarak Thyssen'in piyasaya istediği fiyatları empoze ederek büyük vurgunlar yapmasına imkân sağlamıştır.

PARAZİTLİĞİN GELİŞMESİ

İngiliz ve Fransız rakiplerinin koloni tekellerini elinde bulundurmasına karşılık Alman kapitalizmi sadece kendi sanayi tekelleri üzerinde egemenlik kurabilmiştir. İngiliz finans-kapitali gibi kolonilerden aşırı kârlar sağlayamadığı için Alman finans-kapitali rakipleriyle boy ölçüşebilmenin çaresini anavatanında ekstra kazançlar sağlamakta bulmuştur.

Rasyonalizasyon döneminde finans - kapital tekelci birleşmeler yoluyla aşırı kazançları zorlamıştır. Faşist devletin eko-

nomik politikası da, finans - kapitalin gelirlerini garanti altına aldığı gibi, kâr ve kazanç paylarının artmasını sağlamıştır. 1934 yılının 11 aylık ortalamasına göre bu dönemdeki sınaî üretim 1929'un aynı dönemine göre yüzde 28 düşük olduğu halde şirketlerin kârları hemen hemen aynı seviyeyi muhafaza etmiştir.

Faşist düzende finans - kapital, koloni halklarına karşı kapitalist ülkelerce uygulanan sömürme ve yağma metodlarını kendi halkına uygulamıştır. **"Kamu yararı"** sloganı altında finans-kapital, yabancı sermayeye olduğu gibi daha zayıf rakiplerine de el koymuştur. Böylece **"Özel mülkiyete saygı"** diye ifade edilen burjuva ahlâkı da çökmüştür.

Alman finans - kapitali, kendi çıkarları için, yabancı sermayeye el koymakta da hiç tereddüt etmemiştir. Finans - kapital savaş metodlarını barışta uygulamağa başlamıştır. Faşist akım ve Reichsbank'ın siyaseti, 18 Milyar'ı bulan dış borçların silkilip atılması gayesini güdüyordu. 1934 yılında ithal edilecek mallar için Reichsbank 1 Milyar Mark'a yakın kredi sağlamış, ondan sonra da döviz kıtlığı dolayısıyla ithal mallarının karşılığını ödeyemeyeceğini açıklamıştır. Alman kapitalistleri malların üzerine oturmuşlar, yabancı ihracatçılara ise batak borçlar kalmıştır. Kapitalist düzende normal olarak **"dolanlı iflâs"** diye adlandırılabilecek olan bu tutum, faşizmde **"kamu yararı"**na millî bir kahramanlık olarak kabul edilmiştir.

Finans - kapital için "kamu yararı", daha zayıf rakiplerin ele geçirilmesini örten bir şal olmuştur.

Batı Almanya'nın en büyük linyit işletmesi **Rheinische Braunkohlenund Brikket-industrie A.G.** bu "kamu yararı"nın kurbanı olmuştur. İşletmenin Yahudi asıllı direktörü **Silverberg,** müesseseyi çok az borçlandırmış, buna karşılık elde edilen kârları dağıtmamış, büyük bir sermaye birikimi yapmıştı. Bu yüzden linyit işletmesinin elinde büyük nakid vardı. İşte, Thyssen Çelik Tröstü bu linyit işletmesini gözüne kestirmişti. Hitler'in Başbakanlığı sırasında Silverberg işletmenin başından derhal uzaklaştırılmış ve hisseler üzerinde yapılan bazı oyunlarla **Rheinische Braunkohlen - und Brikket - industrie A.G.,** çelik tröstünün eline geçmiş ve bütün nakdi, Thyssen'in ayakta tutulması için kullanılmıştır. Aynı şekilde orta Almanya'daki linyit işletmeleri de, kimya tröstüne peşkeş çekilmiştir.

Alman finans - kapitalinin Birinci Dünya Savaşı sonrası tarihçesi, yağmacılık hareketleriyle doludur ve bu dönemde daha zayıf olan bütün kapitalistler bertaraf edilerek sermayeleri belli ellerde toplanmıştır. Versay Andlaşması, Alman finans-kapitalinin elinden dış yatırımlarını ve sömürgelerini almıştır. Finans - kapital ise bu zararını kendi vatanında gidermeğe kalkışmış, bu amaçla devleti kullanarak kendi çıkarları uğruna kendi toprağını sömürmüş, millî gelirin arslan payını ele geçirmiştir.

KORPORATİF DEVLETİN TERKEDİLMESİ

Kriz sonrasında devlet yardımı için feryad iki taraftan kopmuştur: Tekel halindeki işletmelerden ve onların rekabetine ancak sendikalar ve karteller içinde bir dereceye karşı koyabilen daha küçük işletmelerden... Birinciler tekellerin devlet yardımıyla ayakta tutulmasını isterken, ikinciler devletin kendilerini tekellerin fiyat diktatörlüğünden kurtarması için çırpınıyorlardı. Orta sınıfa mensup küçük kapitalistler, yıkıcı rekabet şartlarından en büyük zararı görüyorlardı. Onlar orta çağ modeli bir lonca sisteminin kurulmasını ve rekabetin bertaraf edilmesini istiyor ve bunu faşist devletin uygulayabileceğine inanıyorlardı.

Faşist devlet, 1933 Temmuz'unda bu taleplere cevap vermek üzere yeni bir kartel kanunu yayınlamıştır. Bu kanun, devlete, karteller ve sendikalar kurulması veya yasaklanması, bunların dışında kalanlara izin verilmesi veya hayat hakkı tanınmaması, üretimin sınırlandırılıp sınırlandırılmaması ve yeni müesseseler kurulmasına izin verilip verilmemesi konusunda sınırsız yetkiler tanımıştır.

Kanun, işverenleri yıkıcı rekabetten koruyacaktı. Nerede ve ne zaman? İşte bu husus devletin ekonomik politikasını yürütenler tarafından kararlaştırılacaktı. Yani, **Schacht, Thyssen, Krupp** tarafından... Nitekim kanun uygulanmağa başlandıktan sonra sadece hammadde tekelleri devlet himayesi altına sokulmuş, geri kalanlar yıkıcı rekabetle karşı karşıya bırakılmıştır. Orta sınıf, fiyat anlaşmaları ve asgarî fiyatlar tesbiti suretiyle kendisini yıkıcı rekabetten korumağa çalışmıştır. Ancak Faşist

Fiyat Komiseri **Goerdeler**'in bütün fiyat anlaşmalarını kendi tasvibine bağlamasından sonra bu tedbirler de kâr etmemiştir.

Perakende ticarette de Faşist Parti'ye mensup olanlara ve parti kodamanlarıyla yakın ilişkisi bulunanlara imtiyazlar tanınmış, özellikle resmî mal alımlarında bu gibiler büyük paralar kazanmışlardır.

Küçük sanayi işletmeleri, zamanla, devlet tarafından himaye edilen büyük tekellerin baskısı altına sokulmuş, bunlardan çoğu rekabet güçlerini yitirerek piyasadan silinmişlerdir. Faşizmin iktidara gelmesiyle demir ve kömür gibi hammaddelerin fiyatlarının düşürüleceğini uman küçük işletmeler Hitler zamanında bu ümitlerine veda etmişlerdir. Çünkü faşist devlet, tekellere parlamenter devletten daha geniş imkânlar ve imtiyazlar vermiş, temsilcisi olduğunu ileri sürdüğü orta sınıfı ezmiştir.

Faşist devlet, aynı zamanda, savaş sanayii dışındaki sanayi kollarında teknik gelişmeyi frenlemiştir. Çünkü yatırımların büyük kısmı savaş sanayiine yöneltilmiştir.

Kitle istihlâkindeki azalma dolayısıyla pazar bulamayan istihlâk maddesi üreticileri de büyük sarsıntıya uğramışlardır. Kitlelerin satınalma gücündeki düşüşün başlıca nedeni, önemli istihlâk maddeleri fiyatlarının tekeller tarafından yükseltilmiş olmasıdır. Bu fiyat artırmaları, ihracat yapan sanayicileri de yabancı sermaye ile rekabet edemeyecek duruma düşürmüştür. 1929 yılından 1934 yılının yarısına kadar dünya ihracatındaki azalma oranı yüzde 30.5 olduğu halde, Almanya'da bu oran yüzde 65.3 olarak tesbit edilmiştir. 1929'da Almanya, dünya ihracatının yüzde 10.2'ni yaptığı halde 1934'ün ilk altı ayında bu oran yüzde 5'e düşmüştür.

Böylece faşist Almanya'da bir korporatif devletten ya da orta sınıfların çıkarına planlanmış bir ekonomiden bahsetmek imkânsız hale gelmiştir. Bunun tartışılması dahi yasaklanmıştır. Finans - kapital, kendi çıkarlarının söz konusu olmadığı yerlerde yıkıcı rekabetin önlenmesine karşı çıkmış, bütün yatırımlarını ağır endüstriye teksif ederek orta ve küçük işletmeleri tekellerin fiyat diktatörlüğüne tâbi hale getirmiştir.

Finans - kapitale göre, orta sınıfların devlet tarafından gözetilmesi "**parazitizm**"in teşviki ve "özel teşebbüs"ün sonudur. Buna karşılık büyük kapitalistlerin çıkarlarının devlet tarafından savunulması, "**faşist ekonominin zaferi**"dir!

FAŞİST TARİM POLİTİKASI

Toprağa bağlı orta sınıflar, orta ve küçük köylüler de faşist ekonomi düzeninde tam mânasıyla ümitsiz bir duruma düşürülmüş, ölümle kalım arasında bırakılmışlardır. Fiyatların düşürülmesi, ağır vergiler yüklenmesi ve yüksek faizler uygulanması, toprağa bağlı milyonlarca insanı cendere altına sokmuştur.

Ayrıca, büyük tarım kapitali ile küçük çiftçiler arasındaki çekişme de, faşist düzende kapitalistler lehine sonuçlanmıştır. Çünkü rasyonalizasyon uygulamasından ve tarımın makineleştirilmesinden en çok yararlananlar tarım kapitalistleri olmuştur. Sanayide olduğu gibi, tarımda da hammadde üretimi büyük kapitalistlerin elinde bulunuyordu. Küçük ve orta çiftçiler ise genellikle hayvancılıkla uğraşıyordu. Bu yüzden de, küçük ve orta çiftçiler, yem üretimini de elinde bulunduran büyük tarım kapitalistlerine tâbi olmuştur.

Alman tarımı bazı özellikleriyle İngiliz tarımından oldukça farklı bir mahiyet arzediyordu. İngilizlerin aksine Alman köylülerinin çoğu kendi topraklarının sahibi idi. Ancak, İngiltere'de topraksız köylünün işleteceği toprak için toprak sahibine kira ödemesine karşılık, Almanya'da toprak sahibi küçük köylü de tarım kapitalistlerine faiz ödüyordu.

Tarım kapitali, dünyanın hiçbir yerinde, Almanya'da olduğu kadar himaye görmemiştir. Enflasyondan en çok yararlanan tarım kapitalistleri olmuş ve muazzam borçlarından bir anda kurtulmuşlardır.

Daha faşizm iktidara gelmeden önce, hububat fiyatlarının düşmesi dolayısıyla tarım kapitalistlerinin uğrayacakları zararlar da devlet tarafından önlenmiştir. Faşizmin zaferinden önceki hükümette Tarım Bakanı'nın sağ kolu olan **Dr. Baade**, hububat fiyatları bakımından tarım kapitalistlerinin desteklenmesi görüşünü ileri atmış, aynı zamanda Hitler'in iktidara geldikten sonra uyguladığı tarım politikasının da esaslarını çizmiştir. Dünya pazarlarında hububat fiyatları yarı yarıya veya üçte bir oranında düşerken. Dr. Baade'nin aldığı tedbirler sayesinde Almanya'da hububat fiyatları aynı seviyede kalmıştır.

Tarım kapitalistlerinin borçlarını da devlet üzerine almış ve 100 milyonlarca Marklık bir rüşvet karşılığından Hitler ik-

tidarını sağlamlaştırmıştır. Bu büyük yolsuzluğun meydana çıkmasından endişe duyan tarım kapitalistleri de, hiçbir şey düşünmeden kendilerini Hitler'in kollarına atmışlardır,

Savaş sonrasında bir kaç bin Prusya Junkeri'nin iç politikada nasıl büyük söz sahibi olabildiği daima merak uyandırmıştır. Gerçekten de tarım kapitalistleri, bir çok imtiyazlar elde etmişler, özel himaye görmüşlerdir. Bu, özellikle, finans-kapitalin tarım kapitaline karşı gösterdiği ilgiden ileri gelmiştir. Çünkü, büyük çiftçilerle ağır sanayiciler arasındaki geleneksel ittifaktan en çok istifade eden finans-kapital olmuştur.

Savaş sırasında askerî birliklerin ve savaş sanayii işçilerinin ekmek problemi büyük önem kazandığından büyük çiftçiler bu durumu kendi çıkarlarına istismar etmişler, kendilerini himaye için alınan fiyat ve pazarla ilgili tedbirleri faşist düzende de devam ettirmişler, silâhlanmanın başlıca teşvikçisi olmuşlardır. Çünkü savaş halinde ülkenin dışarıya bağımlı olmaması için hububat ithalâtı yasaklandığından bundan en çok büyük çiftçiler yararlanmışlardır.

Tarım kapitalistlerini korumak için faşist devlet tarım alanında rekabeti yasaklamış, herhangi bir fiyat kırmasını şiddetle cezalandırmak için tedbirler almıştır. Ayrıca piyasa mekanizması, tarım ürünlerinin yüksek fiyatla satılmasını sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Ancak bu koruma tedbirleri yanında üretimin hacmi kontrol edilmediğinden 1933'te artan üretim, arz ve talep kanununa göre fiyatların düşmesini gerektirecek seviyeye ulaşmıştır. Fiyat düşmesini önlemek için devlet bu defa üretim fazlasını Amerika'da olduğu gibi, imha etmek yolunu tutmuştur. Bunu yanında, yeniden aynı şeye meydan verilmemesi için üretimin sınırlandırılmasına başlanmıştır. Ne var ki, bu uygulama da ters sonuç vermiş, ertesi yıl kötü iklim şartları yüzünden hasat azalınca Almanya açlık tehlikesiyle karşı karşıya gelmiştir. Almanlar için en önemli yiyecek maddeleri olan ekmek ve patatesin ihtiyacı karşılayamaması ve döviz kıtlığı sebebiyle ithalât da yapılamaması, büyük çiftçilere yeni bir vurgun fırsatı vermiştir. Böylece krizin bütün menfî sonuçları, fakir köylülerin omuzlarına yüklenmiştir.

Evvelce de sözü edildiği gibi, Almanya'da büyük çiftçilerin başlıca üretimi hububat ve yem olduğu halde, küçük ve orta köylüler sadece hayvan yetiştirmekle uğraşabiliyorlardı. Hayvanların beslenmesi için gerekli yem önceleri ucuz fiyatla dı-

şarıdan ithal edilirken faşizm iktidara geldikten sonra küçük köylüler bu yemleri çok yüksek fiyatlarla büyük Alman çiftçilerinden almak zorunda bırakılmışlardır. Bu yüzden küçük ve orta köylülerin yetiştirdikleri hayvanların ve hayvan ürünlerinin fiyatı yükselmiş ve dolayısıyla satışları düşmüştür.

Öte yandan, vergilerin ve faizlerin de yükseltilmesiyle küçük ve orta köylüler tam bir sefalete mahkûm olmuşlardır. Doğu Almanya'nın küçük köylüleri 1930'da gelirlerinin sadece yüzde 16'sını faiz olarak öderken bu oran 1933'te yüzde 21.3'e çıkmıştır. Borçlarını ödeyebilmek için küçük ve orta köylüler, yetiştirdikleri hayvanlardan kendi gıdaları için saklayacakları kısmı da piyasaya sürmek zorunda kalmışlardır.

Faşizm şehirlerde nasıl emekçiler ve küçük işletmeler aleyhine büyük kapitalistleri ihya etmişse, köylerde de küçük ve orta köylülerin sırtından tarım kapitalistlerine servetler kazandırmıştır.

SAVAŞA EKONOMİK HAZIRLIK

Faşist devlet, ekonomik alanda hiçbir zaman sosyal esasa dayanan bir planlamaya gitmemiş, üretim düzenini bir savaş ihtimaline göre kurmuştur. Nitekim Almanya'da faşizm iktidara gelir gelmez hızla yeni bir savaş hazırlığına girmiştir. Hitler başbakan olmadan önce kendisine ekonomik krizi yenmek için bir plânı olup olmadığı sorulduğunda, çekmecesinde Alman ekonomisinin kurtuluşunu sağlayacak ayrıntılı bir planın bulunduğunu ileri sürmüştür. Oysa bu Alman ekonomisinin gerçek bir kurtuluş planı değildi, ordu ve sanayici temsilcileri tarafından Alman ekonomisinin savaş gereklerine göre düzenlenmesini öngören bir seferberlik plânı idi. Bu plan aynı zamanda parazit finans - kapitalistlerin ve tekellerin desteklenmesini öngörüyordu. Esasen, ulusal varlığın korunması ya da parazit finans - kapitalin çıkarlarının savunulması söz konusu olduğu zaman faşizm daima ikinciden yana çıkmıştır. Bu tutum Alman dış politikasının da esasını teşkil etmiştir.

Finans - kapitalin ekonomik çıkarları, devleti şu iki gayeyi gerçekleştirmeğe zorlamıştır: Anavatanda tekellerin durumunun korunması, yani **parazitizm;** dünyanın zor kullanarak

Alman finans - kapitaline yeni çıkarlar sağlayacak şekilde tekrar bölüşülmesi, yani **militarizm**...

Alman ekonomisi daha barış zamanında bu gayeleri gerçekleştirecek şekilde organize edilmiş ve finans - kapital büyük kazançlar sağlamak için yatırımlarını tamamen savaş sanayiine yöneltmiştir. Yüksek kazançlar peşinde koşan sermaye için yoğaltım malları üretimi kârlı bir yatırım olmadığı ve yeni ihraç imkânları da bulunmadığı için bu çıkmazdan kurtuluşun yolunu finans - kapital ancak savaş sanayiinde bulmuştur. Savaş sanayii devletten de büyük yardım görmüş, çıkarları garanti altına alınmış ve tekelci durumlarının devam için hiçbir tedbir esirgenmemiştir. Savaş sanayiinin lehine diğer sanayi dalları tamamen ihmal edilmiştir. Hitler'in krizi bertaraf etmek iddiaları hiçbir zaman gerçekleşmemiş, sadece krizin savaş sanayii üzerindeki baskıları yoğaltım malları imal eden ve ihracat yapan endüstrilere doğru kanalize edilmiştir. Faşist devletin savaş gayesi güden ekonomik politikası, Alman endüstrisini en kısa zamanda savaş ekonomisine intibak edecek şekilde düzenlemiştir. Geniş şekilde organize edilen karteller ve sendikalar aracılığıyla, bütün fabrikaların savaş sanayiine geçme imkânları en ince ayrıntılarına kadar tesbit edilmiş, ayrıca her üretim dalında savaş için gerekli stokların bulundurulması zorunluğu konulmuştur.

Öte yandan devletin bütün malî imkânları savaş hazırlığını gerçekleştirmeğe hasredilmiştir. Bir yandan malî iflâs halinde bulunan Almanya, öte yandan böyle dev bir silâhlanma faaliyetini nasıl finanse edebilmiştir? Savaş finansmanı faşist devlet tarafından, vergiler arttırılarak, geniş istikraz yapılarak ve enflasyonist metodlar uygulanarak sağlanmıştır. Ancak, vergilemede yine geniş halk kitlelerinin zararına olarak finans-kapitalin lehine bir politika uygulanmıştır. Faşist vergi politikasının esası, kapitalin vergilendirilmesinden çok küçük gelirlerin ve yoğaltımın vergilendirilmesi şeklinde olmuştur. Birinci Dünya Savaşından önce yüzde 19.4 olan vasıtalı vergiler, 1930 - 1931'de yüzde 33.1'e kadar yükselmiştir.

Ancak, savaş sloganları peşinde koşan Hitler faşizminin bu ekonomik politikası ve kitlelerin sefaleti bahasına savaş sanayiinde olağanüstü kazançlar sağlamak için kendi vatanını soyan finans - kapitalin bu tutumudur ki, İkinci Dünya Savaşına Almanya'nın olağanüstü bir savaş gücüyle katılmasını sağlamıştır.

FAŞİZMİN DIŞ POLİTİKASI...

Faşist devletin ulusal politikası, sadece finans - kapitalin çıkarlarına dayanmaktadır. Başlangıçta Alman finans-kapitali, yabancı finans - kapitallerin işbirliği olmadan hiçbir şey yapabilecek durumda olmadığı için önceleri anti - Sovyet bir hareket üzerinde Britanya emperyalizmi ile işbirliği aramıştır.

Alman faşist dış politikasının stratejik çizgisinin ucunda daima Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaş vardır. 1930 Şubat'ında Zürih'te verdiği bir demeçte Almanya'nın en büyük özel bankası olan **Dedi - Bank'ın Başkanı Solmssen** şunları söylemiştir:

"Gelecek savaşın arkasında Bolşevizm vardır... Bu tehlike, tek yanlı ulusal bir şovenizme kendini kaptırınış olanların düşündüklerinden çok daha büyüktür. Bolşevizm, Avrupa'yı sadece Asya kıtasının dağlık bir burnu olarak görmektedir. Bir gün doğudan gelen geri, kültürsüz, bu yüzden de Bolşevizme fanatik şekilde bağlı kitleler Avrupa'yı bir kasırga halinde işgal edeceklerdir.

Büyük Alman bankaları bu problemle karşı karşıyadır. Almanya sadece Rusya'nın komşusu değildir, aynızamanda Bolşeviklerin ilerlemesine karşı duran kuvvettir"

Almanya'nın ekonomik diktatörü ve en kudretli adamı olan Reichsbank'ın Genel Müdürü **Schacht** ise 1928'de Paris'te yapılan Young Planı görüşmeleri sırasında Sovyetler Birliği üzerindeki faşist emelleri daha açıkça ortaya koymuştur. Schacht, sömürgelerin yeniden paylaşılması ve henüz pazar veya yatırım alanı haline gelmemiş toprakların ele geçirilmesini teklif etmiş, Fransız ağır sanayicileriyle yapılan görüşmede de, bir askerî ittifak kurularak Sovyetler Birliği'nin **"özgürlüğe kavuşturulması"** ve daha sonra emperyalist devletler arasında bölüştürülmesi üzerinde durmuştur.

Alman emperyalizmi kendisini uzun vadede bir **"sürpriz harbi"**ne hazırlamıştır. Almanya'daki Yahudi aleyhtarlığı, ileride Sovyetler Birliği'ne karşı açılacak bir savaşın öncüsü olarak başlatılmıştır. Faşist anti - semitizmi sadece küçük burjuvazinin Yahudilere karşı infiali değildir, onun arkasında en mükemmel ajanlarıyla finans - kapital vardır. Yeni bir dünya sa-

vaşına bütün ulusun seferberliği ancak nüfusun karar sahibi unsurlarının ve ordunun, finans - kapitalin çıkarlarından daha büyük gayeler için savaşıldığına inandırılmasıyla mümkün olabileceği için anti - semitik bir kampanya ile kitleler savaş atmosferine sokulmuş, daha mükemmel silâhlar ve imkânlar sağlandıktan sonra mücadele esas hedefi teşkil eden Sovyetler Birliği'ne karşı yöneltilmiştir.

Alman faşizminin bütün hareketlerinin en büyük sorumlusu küçük burjuva milliyetçileri değil, finans - kapitalistlerdir.

KİTLELERİN SOSYAL ÇÖKÜŞÜ

Finans - kapital tekellerinin Alman ekonomisini avuçları içine alması ve faşist devletin sayısız sınırlamalar ve vergilerle bir savaş ekonomisini finanse etmeğe çalışması, emekçi sınıflar üzerinde görülmemiş bir baskı yaratmıştır. Faşist diktatörlük bu zorlama ve baskılar yüzünden kitlelerin içine sürüklendiği korkunç sefaleti gizlemek için istatistikleri tahrif etmiş, bu konuda her türlü bilimsel araştırmayı ve yayını yasaklamış, yabancılara herşeyi toz pembe göstermek için büyük şehirlerin caddelerinden dilencileri kovmuştur. Ancak bütün bu gizlemelere rağmen, Almanya'da emekçilerin ve orta sınıfların sefilleşmesi, finans - kapitalin kâr hesaplarında ve savaş yatırımlarında ifadesini bulmuştur. Nitekim, sosyal üretim yüzde 40 oranında düştüğü halde, tekellerin kâr oranında hiçbir düşüş olmamıştır. Çünkü, tekeller fiyatları yüzde 40-50 arasında arttırarak, aradaki farkı kitlelerin sırtından çıkartmışlardır. Ayrıca, ulusal gelirin yüzde 40'ı polise, silâhlı kuvvetlere, savaş sanayii için yapılan yardımlara, silâhlanmaya ayrılarak, halk için yapılan sosyal hizmetler kısılmış, başka bir deyimle finans-kapitalin çıkarları için halkın sosyal güvenliğinden fedakârlık edilmiştir. Alman finans-kapitali, Alman emekçi sınıfını sömürge halkları durumuna düşürmüştür. Çünkü Birinci Dünya Savaşı sonunda sömürgelerini kaybederek koloni halklarını sömürmek imkânından yoksun kalan finans-kapital için zararını kendi halkının sırtından çıkartmaktan başka yol kalmamıştır. Kapitalistlerin bu sömürme ve soygun faaliyetine, devlet de onlar adına halka ağır vergiler ve mükellefiyetler yükleyerek katılmıştır.

Faşist Almanya'da sadece emekçi sınıflar sefalete mahkûm edilmekle kalmamış, aynı zamanda orta sınıflar da zamanla proleterleştirilmiştir. Kapitalizmin gelişme döneminde pozisyonlarını kaybetmiş olan orta sınıf mensuplarının, yeni iş alanları açılması dolayısıyla ücretli işçi statüsüne geçerek hayat standardlarını iyi kötü devam ettirmeleri mümkün olduğu halde, tekelci kapitalizm döneminde orta sınıflar için bu imkân kalmamıştır. Çünkü işsizlik hızla artmaktadır. Orta sınıf mensupları bir yandan mevcut iş imkânlarını yitirirken, öte yandan yeni iş alanları bulamamakta ve hızla sefaletin kucağına düşmektedirler.

Faşizm döneminde orta sınıfın iş ve kazanç imkânları tarihin hiç bir döneminde görülmedik derecede sarsılmıştır. Çünkü orta sınıf mensuplarının meslekleri genellikle sosyal tüketim ile ilgilidir. Finans - kapitale büyük kazançlar sağlayan savaş sanayiinin orta sınıfa hiçbir faydası yoktur. Halk kitlelerinin tüketim imkânları savaş ekonomisine geçen faşist devlet tarafından geniş ölçüde sınırlanmış, küçük esnaf, küçük tüccar, doktor, avukat gibi serbest meslek sahipleri geniş kitlelerin ve büyük kitlelerin tüketim gücünün azalmasından büyük çapta zarar görmüşlerdir.

Orta sınıfların ekonomik bakımdan yıkılmasının bir başka nedeni de faşist devletin sosyal politikasıdır. Devlet orta sınıf mensuplarının serbest çalışma imkânlarını kaybetseler dahi ücretli işçi durumuna geçmelerini kesinlikle yasaklamıştır. Küçük köylülerin ve çocuklarının şehirlere göç ederek ücretli işlere girmeleri de yasaklandığından, nüfusu gittikçe artan köylüler büyük bir işsizlik ve açlık tehlikesiyle karşı karşıya gelmişlerdir. Ayrıca Kan ve Toprak Kanunu'na göre en büyük oğuldan başka hiçbir çocuğun, babalarının toprakları üzerinde miras hakkına sahip olmasına izin verilmediği için şehirlere göç etmeleri de yasaklanmış bulunan köylü gençleri, ailelerinin yanında asalak insanlar olarak kalınışlardır.

Orta sınıf mensuplarının işsizlikle karşı karşıya gelmesi, faşizmin iktidara geçmesinden önce başlamış ve büyük buhran sonunda işsiz sayısı 7 milyona yaklaşmıştır. Faşist devlet de bu işsizliğe karşı hiçbir ciddî tedbir almamıştır.

Hitler'in en ateşli destekçileri olan orta sınıf gençliği, faşizmin getirdiği sosyal çöküşten en büyük zararı görmüş, sadece partiye girerek nüfuz kazanabilenler yeni rejimin nimetlerin-

den yararlanabilmiştir. İşsiz güçsüz kalan bu gençlik için faşist devlet orduya katılmaktan ve kışla hayatına katlanmaktan başka yol gösterememiştir. Faşist hükümet ayrıca üniversitelere girişi de sınırlamış, fakir orta sınıf çocukları için verilen burs-ları azaltmış, kız öğrencilere üniversitenin kapılarını kapatmıştır.

Orta sınıfın omuzlarına basarak yükselen faşizmin, bu sınıfa armağanı, ücretli işçilerden daha düşük bir hayat standardı olmuştur.

İŞÇİ SINIFININ SOSYAL ÇÖKÜŞÜ

Faşizmin zaferinden en büyük zararı görenler ise, muhakkak ki Alman işçileridir. Tekellerin ve finans - kapitalin sömürme faaliyetinin başlıca hedefi, Alman işçi sınıfı olmuştur.

Başlangıçta reformist sendikacılar sınıf mücadelesi yerine finans - kapital ile işçi sınıfının çıkarlarının birleştirilmesi yolunu tercih etmişler ve bir bakıma faşizmi desteklemişlerdir. Onlara göre, işçi sınıfı da finans - kapitalistleri desteklemeli ve onların elde edeceği kârlardan payını almalıdır.

Bu yol belki büyük sömürgelere sahip ülkelerin tekelci sanayilerinde çalışan işçilere daha iyi hayat şartları sağlamış ve bir işçi aristokrasisi meydana getirmiştir. Ancak unutulmamalıdır ki, Alman tekellerinin elinde sömüreceği koloniler yoktur ve bunlar bütün kazançlarını kendi anavatan topraklarından ve kendi işçilerinden çıkartmak durumundadır. Ayrıca küçük işletmeleri de yıkıcı rekabetle tasfiyeye zorlayan finans-kapitalin karşısında varlıklarını devam ettirebilmek için küçük kapitalistler, kendi işçilerini sömürmek yoluna gitmişlerdir.

Almanya'nın en büyük tröstlerinin başında bulunan **Thyssen** ve **Voegler** gibi ağır sanayicilerin amacı, daima işçilerin sendikalaşmasını önlemek ve onların emek piyasasında kapitalistle karşı karşıya gelmesini sağlamak olmuştur. Kapitalistlerin desteği ile işbaşına gelen Hitler ise, 1 Mayıs 1933'de sendikaları dağıttıktan sonra, toplu sözleşme ve grev hakkını da kaldırarak efendilerinin bu isteğine gereken cevabı vermiştir.

Bundan sonra ağır sanayiciler ve finans-kapitalistler, hükümet içinde sosyal politikayı ve ücret politikasını doğrudan doğruya kontrolları altına almışlardır. Reich'in bir çalışma bakanlığı mevcut olmakla beraber, bu konularda son sözü daima ekonomi bakanlığı söylemiştir. O ekonomi bakanlığı ki, daha başlangıçta **Schacht, Schmitt, Krupp ve Thyssen** grupunun eline geçmiştir.

1918'den sonra proleterya ihtilâli korkusuyla işçilere tanınan hak ve imkânlar faşistler iktidara geçer geçmez derhal ortadan kaldırılmış, çalışma konseylerinin yerini **"Fabrika Liderliği"** almıştır. İşveren lider, işçiler ise onun takipçileri olarak kabul edilmiştir. Ücretlerin, çalışma şartlarının, işyeri tüzüğünün, ceza sisteminin tesbiti tamamen işverene bırakılmış, savunma haklarından yoksun kalan işçiler ise tamamen işverenin insafına terkedilmiştir.

İşçilerin evvelce sendikalara ödedikleri aidat **"Alman İş Cephesi"** adına tahsil edilmeğe başlanmış, ancak toplanan bu paralar işçilerin sosyal ve ekonomik durumlarını düzeltmek için yapılacak mücadeleye ayrılacağı yerde, **Nasyonal Sosyalist Partisi**'nin hazinesine aktarılmıştır.

Faşist düzende işlerinden çıkartılan işçilerin durumu da yürekler acısı bir hal almıştır. Bir zamanlar bütün işçilere uygulanan işsizlik sigortası, faşizm iktidara gelir gelmez sınırlanmış ve toprak işçileri, ev işlerinde çalışan işçiler, genç işçiler, kadın işçiler, marxist ya da sendikacı olarak tanınan işçiler işsizlik sigortası kapsamından çıkartılmıştır. Diğer işçilerin de işlerinden çıkartılmaları halinde açılan soruşturmada, aile fertlerinden herhangi birinin marxist olduğu veya ailesinin kanına Yahudi kanı karıştığı ya da toprak işçiliğinden geldiği tesbit edildiği takdirde, işsizlik sigortasından yararlanmaları önlenmiştir.

Bu arada en büyük darbeyi genç işçiler ve kadın işçiler yemişler, daha yaşlı ve evli erkeklerin çalışmalarına imkân sağlamak üzere işlerini gönüllü (!) olarak bırakmağa zorlanmışlardır. Bir gençlik hareketinin sonucu olarak ortaya çıktığını iddia eden faşizm, böylece gençliği açlığa mahkûm etmiş ve onlara kışlalara giderek asker olmaktan başka alternatif bırakmamıştır. Ayrıca bu gençlerden bir kısmı, çiftliklerde toprak işlerine ücretsiz olarak yardım etmek ve boş zamanlarda askerî talim yapmak gayesi günden **İş Servisleri**'ne katılmak zorunda kalmışlardır.

Daha yaşlı işçiler için ise, işsizlik halinde dilencilik yapmaktan başka hiçbir, çare gösterilmemiştir. Faşist yönetim bu gibilere sözüm ona yardım etmek için 1933-934 kış sezonunda bir kampanya açarak 184 Milyon Mark toplamış ve bunları sadaka gibi dağıtmıştır. Oysa bu dönemde işsizlerin hakkı olduğu halde işsizlik sigortasından yapılan indirimin miktarı 710 Milyon Markı bulmaktadır. Faşizmin sosyal politikasının ana çizgisi işçileri işlerinden kovup her türlü sigortadan yoksun bıraktıktan sonra, sözüm ona yardım ederek onları devlete ve işverene minnettar kılmak olmuştur.

Faşist rejimde işlerini kaybetmeyen işçilerin durumu da gün geçtikçe daha kötüye gitmiştir. Çünkü bir yandan işverenin insafına bırakılan ücretler devamlı olarak indirilir, sosyal yardımlar kaldırılırken, bir yandan da çok lüzumlu tüketim maddeleri hem fiyat arttırmak hem de kaliteleri düşürülmek suretiyle ateş bahasına çıkarılmıştır. 1934 Ekim'inde yapılan bir istatistiğe göre Berlin'de tüketim maddeleri fiyatları, Londra'daki fiyatlara göre, unda yüzde 208, pirinçte yüzde 208, havuçta yüzde 239, ette yüzde 315, yağda ise yüzde 421 daha pahalıdır.

Ayrıca kadınların ve gençlerin ücretli işlerde çalışmasına izin verilmediği için, aile reisinin yükü adamakıllı ağırlaşmış ve bir aile sadece bir erkeğin çeşitli yollardan kırpılmış geliriyle geçinmek zorunda bırakılmıştır.

Bir zamanlar hiçbir hünerleri bulunmadığı için başı boş dolaşırken Hitler'in SA kıtalarına katılan serseriler, faşizm iktidara geldikten sonra fabrikalardan Yahudi veya marxist oldukları için kovulan hünerli işçilerin yerine daha düşük ücretlerle yerleştirilmiş, fakat hiçbir verim veremedikleri için daha pahalıya malolmuşlardır. Bu yüzden tekrar tasfiyeye tabi tutulan bu işçiler, bir zamanlar yapacak işleri olmadığı için Hitler'in SA'ların faşizmin iktidara gelmesi için yaptıkları zorbalığın karşılığını tekrar sefaletin pençesine düşmekle görmüşlerdir. Bunlardan pek azı parti kademelerinde yükselerek, daha iyi bir duruma sahip olabilmişlerdir.

Sonuç olarak, Almanya'da faşist düzen işçileri yarı esaret altına almış, insanlar sadaka gibi verilen düşük ücretlerle hayvanca çalıştırılmağa başlanmış, milyonlarca Alman vatandaşı, işsiz güçsüz sokaklara atılmış, orta sınıflar hızla proleterleş-

tirilmiş, finans-kapitalistlerin, ağır sanayicilerin ve toprak ağalarının çıkarları uğruna milyonlarca insanın refahı, mutluluğu ve güvenliği feda edilmiştir. Hitler böylece kendisini iktidara getiren egemen sınıflara minnet borcunu ödemiştir...

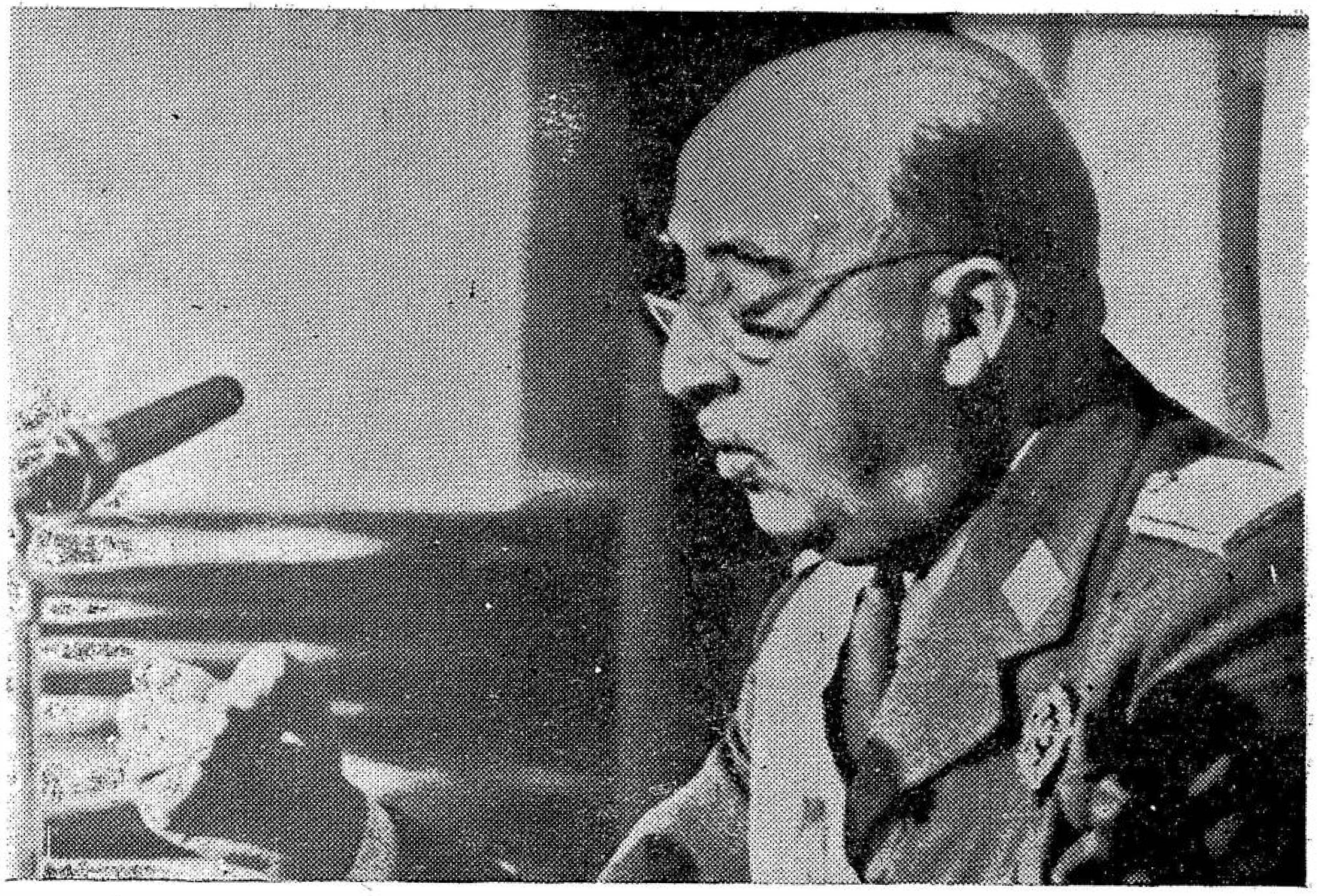

İspanya Diktatörü General Franco

Dördüncü Bölüm

İSPANYOL FAŞİZMİ

(Falanjizm)

İtalya ve Almanya'da faşizm hâkim olduktan sonra, muhafazakârların, toprak ağalarının ve kapitalistlerin tahrikiyle İspanyada da faşizm kendini göstermekte gecikmemiş ve kanlı bir iç savaştan sonra "**Falanjizm**" adı altında iktidara gelmiştir.

Faşist eğilimlerin İspanya politikasında ortaya çıkması ilk defa Mussolini'ye özenen **General Primo de Rivera**'nın darbe yaparak iktidara geçmesiyle olmuş, onu takibeden kısa bir demokrasi döneminden sonra General Franco'nun iç savaşta cumhuriyetçileri mağlûp ederek diktatörlük kurması suretiyle İspanya'ya tam mânasıyla yerleşmiş ve günümüze kadar devam etmiştir.

İspanya'nın devamlı iç karışıklık ve huzursuzluk içinde bulunduğu **Kral Alfonse XIII** zamanında İspanyol Ordusunun Afrika'da Fas Ordusuna karşı ağır bir yenilgiye uğraması ve hükümdarın bu olay karşısında gayet fütursuz davranması, İspanya'da ilk faşizm denemesine ortam hazırlamıştır.

Bu ortamdan yararlanan Katalonya Ordusu Komutanı General Primo de Rivera 12 Eylül 1923'de hükümete başkaldırmıştır. Ordunun infialinin hedefi yenilginin baş sorumlusu saydığı Kral Alfonse XIII olduğu halde Primo de Rivera onunla da anlaşmış ve Kral kendisini 15 Eylül 1923'de başbakanlığa tayin etmiştir.

Primo de Rivera başlangıçta **"Biz Mussolini'den değil, İspanya'nın meşhur ve tarihî lideri General Prim'den ilham ala-**

rak harekete geçtik" dediği ve demokratik düzen kuracağını söylediği halde, iktidara geçer geçmez bir direktuvar idaresi kurmuş, Fas yenilgisinin baş sorumlusu olan Kralı kurtarmak için parlamentonun bu konuda açtığı soruşturmanın evrakına el koymuş, basını ve haberleşmeyi sansür altına almış, parlamentoyu dağıtmış ve sola karşı baskı hareketlerine girişmiştir.

Ancak kuvvetli bir şahsiyeti olmayan ve yeterli bir kadroya sahip bulunmayan Primo de Rivera, yedi yıllık diktatörlüğü süresince hiçbir başarı gösterememiş ve Kral dahil bütün desteklerini kaybettiği için, 28 Ocak 1931'de başbakanlıktan istifa etmek zorunda kalmıştır.

Primo de Rivera diktatörlüğünün yıkılmasından sonra dünyayı saran ekonomik kriz İspanya'da da etkisini gösterdiği ve iç karışıklıklar birbirini kovaladığı için **Kral Alfonse XIII** de demokratik kuvvetlerin baskısı karşısında İspanya'da monarşiyi daha uzun süre devam ettiremeyeceğini anlamış ve parlamenter rejim kurulmasına imkân vermek üzere İspanya'yı terketmiştir.

İspanyol milleti bu sırada, küçük bir azınlığın lüks ve ihtişam dolu hayatına karşılık büyük bir yokluk ve sefalet içindedir. Nüfusun büyük kısmı tarımla uğraşmakta fakat verimsiz topraklar İspanyol köylüsünün karnını doyurmamaktadır. Sanayi kesiminde ise işçiler boğaz tokluğuna çalıştırılmaktadır.

Gururuna ve şerefine düşkün bir millet olan İspanyol'lar içinde bırakıldıkları sefalet yüzünden asillere ve zenginlere karşı büyük kin beslemektedir. Ateşli bir Akdeniz karakterine sahip bulunan İberik Yarımadası sakinleri, sol fikirler yurda girdikten sonra, sosyalist ya da komünist olmaktan daha da ileri gitmişlerdir, sol kuruluşları ve sendikaları anarşistler ele geçirmişlerdir. İşçiler, anarşist **CNT (Millî İş Federasyonu)** çevresinde toplanırken, burjuvalar da kapalı ve esrarengiz bir cemiyet olan mason teşkilatında biraraya gelmişlerdir.

İspanya'nın en önemli problemlerinden biri ise bölgecilik akımlarıdır. Çeşitli dilleri konuşan eyaletlerin çoğu merkezî otoriteye bağlanmayı kabul etmemekte, muhtariyet istemekte, bu yüzden zaman zaman kanlı çatışmalar olmaktadır.

İspanyol kilisesi ise toplum üzerinde büyük etkisi olan bir kuvvettir. İspanyol halkı sola ne kadar angaje olursa olsun gene de kliseye bağlıdır. Katolik kilisesi, sınırsız servetiyle iç politikada nüfuz sahibidir ve monarşinin destekçisidir. Kilise ile laikliğin mücadelesi de İspanya'yı ikiye bölmüştür.

İSPANYA'DA CUMHURİYET KURULUYOR

İşte bu şartlar içinde, 1931 Haziran'ında yapılan parlamento seçimlerinde solcular kurucu Cortes'de 466 koltuğun 315'ini ele geçirmişler, monarşistler ise sadece bir üyelik kazanabilmişlerdir. Ertesi ay toplanan **Cortes,*** 9 Aralık'ta yeni cumhuriyet anayasasını ilân etmiştir. Anayasa devlet şeklini emekçilerin demokratik cumhuriyeti olarak tanımlamakta ve lâik bir görüşle hareket ederek, resmî bir din kabul etmemektedir. Bölgelere muhtariyet imkânı sağlamış fakat muhtar bölgeler arasında her hangi bir federasyon kurulmasını kesinlikle yasaklamıştır. Asalet unvanları kaldırılmış, düşünce özgürlüğü güvenlik altına alınmış ve 23 yaşından itibaren, kadın erkek herkese oy hakkı tanınmıştır. Ayrıca ülkenin bütün servet ve zenginlikleri ulusal ekonomiye maledilmiş, mülklerin zorla istimlâk edilebilmesi imkânı sağlanmıştır. Evlilik cinsî eşitlik üzerine kurulmuş ve anlaşamayan çiftlere boşanma imkânı tanınmıştır. Bütün çocukların ilköğretim yapması zorunluğu konulmuştur. Yasama erki dört yıl süre ile kurulacak olan cortes'lere tanınmıştır. Cumhurbaşkanının altı yıllık süre için seçilmesi esası kabul edilmiştir.

Anayasa ilân edildikten sonra yapılan seçimlerde **Alcala Zamora** İspanya'nın ilk cumhurbaşkanı olmuştur. Başbakanlığa getirilen **Manuel Azanya y Diaz** solcuların hâkim olduğu bir hükûmet kurarak, sosyalist bir icraata başlamıştır. Azanya hükümeti 15 Eylûl 1932'de çıkartılan bir kanuna dayanarak tarım bölgelerinin sefaletine karşı savaş açmış, büyük toprak sahiplerinin işletmedikleri toprakları ellerinden alarak fakir ve topraksız köylülere dağıtmağa başlamıştır. Fakat bir kaç eyalette uygulanan toprak dağıtımı, sulama problemi çözümlenemediği için beklenen sonucu vermemiş ve fakir köylüyü hayal kırıklığına uğratmıştır. Ayrıca öteden beri muhtariyet isteyen Catalonya'da plebisit yapılmış ve halkın isteğine uygun olarak Cortes'den geçirilen bir kanunla Catalonya **Generalitat'ına** daha geniş yetkiler verilmiştir.

Hükûmet birçok meseleleri çözümlemesine rağmen zamanla şiddetli bir muhalefet meydana gelmiş, 1933 Ocak'ında **Casas**

*** Cortes : İspanyol Millî Meclisi.**

Viejas'da yapılan mahallî seçimlerde muhafazakârlar büyük zafer kazanmışlardır. Bunun üzerine 1933 sonbahar'ında Azanya başbakanlıktan istifa etmiş ve yerine tayin edilen radikal lider **Alejandro Lerroux** da hükümet kuramayınca Cortes kendi kendini feshederek 9 Kasım'da yeni seçimlere gidilmesini kararlaştırmıştır.

Seçim sonuçları cumhuriyetçi yönetimin iki yıllık tecrübe sonunda adamakıllı zayıf düştüğünü göstermiştir. Nitekim seçimlerde sağcıların 207, merkezdekilerin 167 milletvekilliğine karşı solcular sadece 99 milletvekilliği kazanabilmişlerdir. Bunun üzerine **Lerrouz** başkanlığında bir merkez-sağ hükümeti kurulmuştur.

Ancak yeni hükümet de bir türlü politik istikrarı sağlayamamış ve hükümet bunalımları birbirini kovalamıştır. 6 Ekim 1934'de Barcelona'da Generalitat tekrar İspanya Federatif Cumhuriyeti içinde muhtar bir Catalan Devleti kurmak için harekete geçmiş, merkezî hükümet buna şiddetle tepki gösterince, sokak çarpışmaları olmuş, Catalonya Devlet Başkanı **Luis Companiys** ve bakanları tutuklanmış, muhtariyet statüsü kaldırılmış ve Catalonya tekrar Madrid'e bağlanmıştır. Bu olay diğer bölgelerde de tepki yaratmış **Asturias**'da işçiler yönetime el koyarak Sosyalist Asturias Devletini kurduklarını ilân etmişlerdir. 6-13 Ekim 1934 tarihleri arasında devam eden işçi yönetimine karşı, Fas'taki yabancı Lejyon anavatana davet edilerek, ayaklanmayı bastırmakla görevlendirilmiştir. Yabancı Lejyonun Komutanı olan **General Franco** ilk defa bu vesileyle ismini duyurmuş, arkadaşı **General Godet** ile birlikte işçilere karşı merhametsizce harekete geçerek 1335 kişinin ölümüne, 2 bin 951 kişinin yaralanmasına sebep olmuş ve isyanı kanlı bir şekilde bastırmıştır. Tarihçilere göre bu olay 1936'da patlak veren büyük İspanya İç Savaşının bir nevî provası olmuştur.

FALANJİST PARTİ KURULUYOR

İspanya'ya faşist rejimi getirecek olan Falanjist Parti işte bu dönemde sabık diktatör Primo de Rivera'nın oğlu **José Antonio Primo de Rivera**'nın liderliğinde güçlenmeğe başlamıştır. Azanya'nın iktidarı sırasında General **Sanjurjio'nun**

liderliğinde bir askerî darbe yapmağa teşebbüs eden fakat muvaffak olamayan sağcılar bunun üzerine siyasî parti halinde iktidara gelmek yolunu seçmişler ve iki parti birden kurmuşlardır. Bunlardan biri sağcılar tarafından **CEDA** idi ve liderliğini **Robles** yapıyordu. Bu parti 1933 seçimlerinde büyük başarı göstermişti. Buna karşılık monarşist, katolik ve şoven bir parti olan **Falanj Partisi** 1933 seçimlerinde pek varlık gösterememiş, hattâ teşkilâtını tamamlayamadığı için seçimlere dahi girememişti.

Asturias ayaklanması bastırıldıktan sonra, sağcı hükümet kendinden önceki solcu hükümetin koyduğu kanunları ve yaptığı tasarrufları teker teker kaldırmağa ve egemen sınıfların çıkarlarına uygun icraatta bulunmağa başlamış, bu tutum halk oyunda büyük tepki, yaratmıştır. Sol cephenin kuvvetli adamı Azanya, Catalonya ayaklanmasından sonra tutuklanmış ve bu hareket kendisini halk kitleleri nezdinde büyük bir kahraman haline getirmiştir. Azanya gittikçe artan ünü dolayısıyla sol cephenin ümidi haline gelmiş, bazıları, onu sol cephenin müstakbel diktatörü olarak görmeğe başlamışlardır.

Merkez-sağ hükümeti daha fazla ayakta kalamadığı için, 1935 sonunda düşmüş ve Cumhurbaşkanı, Cortes'i feshederek 16 Şubat 1936'da yeni seçimlere gidileceğini ilân etmiştir. Seçim hazırlıkları sırasındaki başarılı tutumuyla Azanya sadece kendi partisinin lideri olarak kalmamış, sol cephedeki bütün partilerin ve sendikaların (**Cumhuriyetçiler, Sol Cumhuriyetçi Birliği, Sosyalistler, Komünistler, Troçkistler, Sendikalistler, Anarşistler**) lideri durumuna geçmiş ve solun zaferini garantilemiştir. Bütün solun işbirliği ile kurulan bu **Halk Cephesi,** merkezin 52, sağın 165 milletvekilliğine karşı 256 milletvekilliği kazanarak, ezici bir çoğunlukla Cortes'e girmiştir.

Seçim sonuçları geçen beş yılda iki cephe arasında beliren düşmanlığı adamakıllı alevlendirmiş ve karşılıklı terör hareketlerine girişilmiştir. Sağcılar demokratik yoldan iktidarı ele geçiremeyeceklerini anlayınca askerî darbe yoluyla iktidara gelmek için mevcut gerginliği adamakıllı körüklemişler ve solcuları tahrik etmeğe başlamışlardır. Sağcılar ilk olarak General Franco'nun tahriki ile harekete geçmişlerdir. O sırada Fas'taki yabancı lejyonların komutanı olan Franco, seçim sonuçları ilân edilir edilmez henüz başta bulunan sağcı hükümetin başbakan yardımcısı **Valladares**'e giderek, henüz işbaşında iken ve solcu-

lar daha iktidara gelmemişken darbe yapılarak solcuların ezilmesini teklif etmiştir. Ancak mutedil bir merkeziyetçi olan Valladares, Franco'nun bu teklifini reddetmiştir. Bu arada çıkan karışıklıklarda 160 kilise yakılmış, 269 siyasî cinayet işlenmiş 1287 silâhlı çatışma olmuş ve 341 grev patlak vermiştir.

İSPANYA İÇ SAVAŞI BAŞLIYOR...

Şiddetlenen mücadele karşısında orta bir yol bulmak için Cumhurbaşkanı Zamora harekete geçmiş, ancak bu teşebbüsü hem sağcılar hem de solcular tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Hattâ sol cephe lideri Azanya kendisiyle ilişkilerini kesmiştir.

Yeni Cortes toplandıktan sonra yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de Zamora'ya sadece beş milletvekili oy vermiş buna karşılık Azanya oy çoğunluğunu sağlayarak cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Azanya Cumhurbaşkanı olduktan sonra başbakanlığa getirilen **Santiago Casares Quiroga** memleketin içinde bulunduğu disiplinsizliği önlemeğe muvaffak olamamış, işte bu karışıklık içinde esasen fırsat kollayan faşizm, İspanya'da gelişmek ve zor kullanarak iktidara gelmek imkânını bulmuştur. Faşizmin gelişmesi karşısında, Başbakan Quiroga sağcılara meydan okuyarak **"Hükümet faşizme karşı savaşacaktır"** demiş, bu meydan okuma üzerine iki cephenin terör hareketleri birdenbire şiddetlenmiştir.

Sokak çarpışmalarında öldürülen bir komünist subayın intikamını almak üzere eski diktatör Primo de Rivera'nın maliye bakanı olan **José Calvo Sotelo** tutuklanmış ve subay üniforması giydirilmiş bazı şahıslar tarafından 13 Temmuz'da öldürülmüştür.

Hükümet duruma hâkim olmak için hem sağ hem de sola mensup aşırı unsurları tutuklamağa başlamış, bu arada Falanj Partisi lideri **José Antonio Primo de Rivera** da nezaret altına alınmıştır. Ayrıca monarşist ve sağcı partilerin idare merkezleri kapatılmağa başlanmış, bu arada Cortes olağanüstü toplantıya çağırılmış ancak bundan da bir sonuç alınamamıştır.

Faşistler bütün İspanya'da, Mussolini'nin kara gömleklilerinin metodlarıyla cinayetlerine ve terör hareketlerine devam

ederken ordu saflarındaki sağcı subaylar da muhafazakâr ve sağcı partilerin desteği ile **"Ordu Hareketi"** adında gizli bir teşkilât kurmuşlardır. Bu teşkilât İtalya ve Almanya ile de temasa geçerek girişecekleri herhangi bir darbe teşebbüsü için yardım vaadi almıştır. Bu sırada sağcı generallerden ve Falanj hareketinin liderlerinden **San Jurjio** sürgündedir, Franco ise yeni hükümet tarafından Yabancı Lejyonun komutanlığından uzaklaştırılarak, Kanarya Adaları Genel Valiliğine atanmıştır. Asıl liderler ana vatan dışında bulunduğu için, sağcı darbenin hazırlıklarıyla General **Mola** görevlendirilmiş ve bu sağcı general Falanj Partisine mensup sivillerle, ordunun sağcı unsurları arasında işbölümü yapmıştır.

Solcu hükümet faşistlerin darbe teşebbüslerinden haberdar olmakla beraber, ciddî bir tedbir alamamış, hattâ kendine hareketin başının kim olduğu haber verildiğinde, General Mola'nın cumhuriyete sadık olduğunu söyleyerek tutuklanması teklifini reddetmiştir.

13 Temmuz'da **Sotelo**'nun öldürülmesiyle sonuçlanan kanlı olaylardan dört gün sonra sağcı komplo İspanyol Fas'ında 17 Temmuz 1936'da patlak vermiştir.

Faşist subaylar, o sırada İspanyol Afrika'sında yapılan askerî harekâttan yararlanmışlardır. Hareketin lideri Franco Kanarya Adalarından Afrika'ya gelmeden önce harekete geçen sağcılar, Afrika Orduları Komutanı General **Romerales** ile yakın adamlarını, sosyalist ve cumhuriyetçi liderleri kurşuna dizmişler, ayrıca İspanyol Fas'ında bulunan bütün sosyalist ve cumhuriyetçileri de tutuklayarak öldürmüşlerdir. 18 Temmuz günü Franco İspanyol Fas'ındaki radyo ile şu bildiriyi yayınlamıştır: **"Ordu İspanya'da düzeni sağlamağa karar vermiştir. General Franco hareketin başındadır ve bütün vatansever İspanyolları kendisiyle birlikte mücadeleye çağırmaktadır."**

Buna karşı hükümet de şu bildiriyi yayınlamıştır: **"Hükümet bu isyan hareketinin sömürge topraklarının sınırlı bir kısmını ilgilendirdiğini ve vatan topraklarında aklı başında, vatansever hiçbir İspanyol'un böylesine hain ve sonuçsuz bir çılgınlığa göz yummayacağını bildirir."** Buna rağmen Quiroga hükümeti sağcı ayaklanmaya karşı gerekli tedbirleri alamamış, işçinin silâhlandırılması için yapılan teklifleri de reddederek, sağcılara hareket serbestliği kazandırmıştır.

ÇARPIŞMALAR İSPANYA'YA YAYILIYOR

Franco'nun bildirisinden sonra askerî isyan anavatan topraklarına da yayılmıştır. Quiroga Hükümetinin olaylar karşısında yetersiz kalması üzerine, Cumhurbaşkanı Azanya başbakanlığa bir liberal olan, fakat Franco hareketini mutlak surette bastırmaya kararlı bulunan **Profesör Gîral**'ı atamıştır. Giral 19 Temmuz'da bütün işçilere silâh dağıttırmış ve o andan itibaren İspanya iki cepheye ayrılmıştır.

18-20 Temmuz tarihleri arasında sağcılar, solcuların çoğunlukta olduğu **Andalucia** Eyaletini ve **Asturias**'ın işçi bölgesini ele geçirmişlerdir. Buna karşılık, **Barcelona**'da da hükümete bağlı kuvvetler isyancıları bozguna uğratmış, **Madrid** ise tamamen hükümet safında kalmıştır. **Navarra, Gastilla** ve **Aragon**'da sağcılar duruma hâkim olurken, 21 Temmuz'da **Astuias**'ın işçi bölgesi, **Basque** ülkesi ve **Catalonya** cumhuriyetçilerin eline geçmiştir.

Kendilerini milliyetçi hareketin temsilcileri olarak ilân eden isyancılar, daha başlangıçta bazı önemli adamlarını kaybetmişlerdir. General **Sanjurjio** ve General **Emilio Mola** bir uçak kazasında ölmüşler, General **Manuel Godet Llopiz** ise Barcelona'da başarısız bir ayaklanma sırasında vurularak can vermiştir. Bunun üzerine **General Franco**, faşist hareketin rakipsiz lideri olmuştur.

Askerî birlikler, silâhlı polisler ve cephanelikler âsilerin elinde olduğu için, faşistler kısa zamanda askerî bakımdan daha üstün duruma geçmiştir. Ancak, faşistlerin Afrika'dan İspanya'ya insan ve malzeme naklinde yararlanmayı umdukları İspanyol donanmasında mürettebat solcuları tutarak, subaylarını öldürmüş ve faşistlerin hesaplarını boşa çıkartmıştır. Hava Kuvvetleri de hükümeti desteklemiştir. Bununla beraber cumhuriyetçilerin anavatan topraklarında çarpışan kuvvetleri sadece talimsiz gönüllülerden ibaret olduğu için bunların yetiştirilmesi zaman almış ve faşistlere büyük imkân kazandırmıştır.

Kısa zamanda sağcılarla solcular arasında bir iç savaş halini alan çatışma, dünya çapında ilgi uyandırmış ve ilk olarak 1936 Temmuz başlarında, Sovyetler Birliği Cumhuriyetçilere 12

milyon 145 Bin Ruble yardımda bulunmuştur. Daha sonra Sovyetler Birliği ve Meksika cumhuriyetçilere savaş malzemesi göndermiş, bu arada çeşitli ülkelerden çoğunluğunu komünistlerin teşkil ettiği gönüllüler, İspanya'ya gelerek **enternasyonal birlikler** teşkil etmişler ve cumhuriyetçilerin safında çarpışmalara katılmışlardır. Buna karşılık faşist Almanya ve İtalya ile temasa geçen asiler, bunun meyvesini kısa zamanda toplamışlar ve bu iki ülkeden savaşçı, teknisyen ve harp malzemesi almışlardır. İspanya iç savaşının dünya barışını tehdit ettiği gerekçesiyle, Fransa'nın öncülüğünde 27 milletin temsilcileri Londra'da bir komite teşkil ederek İspanya'ya gönderilen her türlü savaş malzemesine ambargo konulmasını kararlaştırmışlardır.

Faşistlerin üstün duruma geçmesiyle başkentin tehlikeye düşmesi üzerine komünistler ve anarşist sendikalistlerin iştirakiyle genişletilmiş bulunan **Francisco Largo Caballero**'nun başkanlığındaki hükümet, 7 Kasım'da Madrid'i General **José Miaja**'nın savunma konseyine bırakarak, Valencia'ya taşınmıştır.

FAŞİST REJİM KURULUYOR

1 Ekim 1936'da General Franco, kendisini milliyetçi İspanya'nın lideri ilân etmiş ve kurduğu totaliter yönetimin esaslarını açıklamıştır. Franco oy hakkını ve bölgesel muhtariyet esasını kaldırmış, vergileri arttırmış, din adamlarına tolerans tanıyarak Vatikan'la yeni bir konkordato yapmış, dış politikada Sovyetlerle ilişkileri reddederek **"Irk, din ve ideoloji bakımından bağlantılı oldukları devletlerle ilişki kuracağını"** açıklamıştır. 1938 Ocak'ında ileride bir hükümet halini almak üzere teknik bir konsey kurulmuştur. 19 Nisan 1937'de muhafazakârların başlıca iki grupunu teşkil eden **Falanjistler** ve **Gelenekçiler** tek parti halinde birleşmişlerdir. Yeni kurulan partiye **"Falange Espanyola Tradicionalistad"** adı verilmiştir. Bu partinin kuruluşundan sonra öteki bütün partiler lağvedilmiş, 50 kişilik bir millî konsey kurulmuştur. Bu dönemde başlıca yasama çalışması, 9 Mart 1938'de çıkartılan İş Kararnamesi olmuştur. **"Herkese iş", "Emek karşılığı ve güvenlik", "koruma ve üretim"** gibi sloganlara dayanan bu kararname ile Franco işçilere garantiler verdiğini açıklamıştır. Tarım politikasının hedefi ise, her işçiye yaşayabileceği kadar ücret vermek ve her köylü aile-

sini küçük ınülke kavuşturarak köylerde sağlık ve konut imkânlarını geliştirmek olarak gösterilmiştir. İş kararnamesinin bir maddesiyle de sendikalar tek organizasyon haline getirilmiş, devletin yüksek denetimi altında işçiler ve işverenler aynı sendikalarda toplanmış ve buna millî sendikacılık adı verilmiştir.

Cumhuriyetçi hükümet ise, bir yandan iç savaşa devam ederken, bir yandan da kendi içinde bazı problemlerle karşı karşıya gelmiştir. 3 Mayıs 1937'de Barcelona'da anarşist sendikalister hükümete baş kaldırmış, bunu bir hükümet buhranı izlemiştir. Neticede **Juan Negrin**'in başkanlığında anarşist sendikalistlerin temsil edilmediği bir hükümet kurulmuştur. Harekâtın sağcılar lehine gelişmesi üzerine, cumhuriyetçi hükümet 31 Ekim 1937'de Valencia'dan **Barcelona**'ya geçmiş, Madrid'i savunmak üzere bırakılan General Miaja merkez ve güney bölgesinin sivil ve askerî valisi olarak görevlendirilmiştir.

Bu arada yabancı devletlerin barışı sağlamak üzere yaptıkları teşebbüsler sonuç vermemiş, General Franco cumhuriyetçilerin kayıtsız şartsız teslim olması üzerinde direnmiştir. Cumhuriyetçiler, yenilginin ilk işaretini, 1938 Nisan'ında Başbakan Negrin'in anlaşmaya varmak üzere 13 nokta tesbit ettiğini açıklamasıyla göstermişlerdir. 1939 yılı başlarında iç savaş adamakıllı cumhuriyetçilerin aleyhine dönmüş, solcu kuvvetler perişan olmuş, halk sokaklarda açlıktan kıvranmağa başlamış ve cumhuriyetçilerin kontrolu altındaki bölgeye batıdan gelen 3 milyon göçmen ciddî bir problem halini almıştır.

Sağcıların son büyük taarruzu 23 Aralık 1938'de başlamış, Barcelona hem kuzeyden, hem güneyden yapılan hücumlarla 34 günlük bir savaştan sonra falanjistlerin eline geçmiştir. 1 Şubat 1939'da cumhuriyetçi hükümet kuzeydeki **Figureas'a** nakledilmiş, Cortes'in cumhuriyetçi üyelerinden 62'si yaptıkları bir toplantıda teslim olmak için Negrin'in ileri sürdüğü 13 şartı üçe indirmiştir. Fransa'ya giden üç yol üzerinden kuzeye doğru sürülen cumhuriyetçi kuvvetler, çok geçmeden Catalonya'nın geri kalan kısımlarını da kaybetmiş ve yüzbinlerce mülteci Fransa'ya akın etmeğe başlamıştır. 28 Şubat 1939'da Cumhurbaşkanı Azanya istifa etmiş, falanjistler, güneyden başkente saldırmağa hazırlanırken, Negrin kabinesi savaşa devam etmek üzere Madrid'e dönmüştür. Kış ortasında yakacak ve yiyecek yokluğundan kırılan Madrid halkı, Falanjist kuvvetleri beklerken, 5 Mart 1939'da komünistler hariç bütün partiler

Negri hükümetini düşürerek, General Miaja'nın başkanlığında yeni bir savunma konseyi kurmuşlardır. İki gün sonra komünistler ve Negrin taraftarları bu konseye karşı baş kaldırmışlar fakat bir haftalık şiddetli çarpışmadan sonra bastırılmışlardır. Bundan sonra savunma konseyi falanjistlere teslim olma hazırlıklarına başlamıştır.

Nihayet 28 Mart 1939'da 200 bin kişilik falanjist ordusu Madrid'e girmiş, ertesi gün de cumhuriyetçilerin kontrolu altındaki bütün topraklar Franco kuvvetlerinin eline geçmiştir. 1 Nisan 1939'da falanjistlerin zaferi kesinleşmiş ve **Burgos Radyosu** iki yıl 254 ve bir milyon İspanyol'un hayatına malolan iç savaşın sona erdiğini bütün dünyaya ilân etmiştir.

Asillerin, toprak ağalarının ve kapitalistlerin büyük desteği ile iktidara gelen ve monarşik statüye dayanan faşist bir rejim kuran Franco, **«Caudillo - Şef»** unvanını almıştır.

FRANCO'NUN DIŞ İLİŞKİLERİ

İktidara geldikten sonra kurulan Falanj Hükümeti, İngiltere, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından derhal tanınmıştır. Almanya ve İtalya'nın antikomintern blokuna dahil olan Franco, 1939 Eylül'ünde savaş tehlikesinin belirmesi üzerine derhal tarafsızlığını ilân etmiştir. Daha sonra Portekiz ile bir dostluk ve saldırmazlık paktı imzalanmıştır. Almanya'nın Sovyetler Birliği ile saldırmazlık paktı imzalaması ve katolik Polonya'nın işgal edilmesi İspanya'da büyük şok yaratmış, ancak 1941 Haziran'ında Almanya'nın Sovyetlere saldırmasından sonra İspanya tekrar Almanya ile beraber olmuş ve Ukrayna'da çarpışmak üzere gönüllü göndermiştir. Franco 18 Temmuz 1942'de **«Dün de, bugün de, yarın da Avrupa ülkeleri için bir tek tehlike vardır: Komünizm...»** diyerek antikomünist görüşlerini açıklamıştır.

Alman Ordularının Fransızları ezerek Pirene'lere gelmesi üzerine General Franco 23 Ekim 1940'da Hendaya'de **Hitler** ile 12 Şubat 1941'de de Bordighera'da **Mussolini** ile buluşarak, kendi topraklarına taarruz edilmesi ihtimalini önlemiştir.

1940 Kasım'ında **Concilio Hispanidad'ı** kurarak, İspanyolca konuşan Güney Amerika ülkeleri üzerinde nüfuz sağlamak politikasını ortaya koymuştur.

İkinci Dünya Savaşı bittikten sonra Avrupa ülkelerinin sola açılması Franco'yu çok güç duruma düşürmüş, barış görüşmeleri sırasında söz sahibi olmak için ileri sürdüğü istekler dikkate alınmamış, Potsdam Deklerasyonunda İspanya Birleşmiş Milletlere kabul edilmeğe lâyık görülmemiştir. Franco rejimini tanımayan Meksika ise o sıralarda sürgündeki Cumhuriyetçi İspanya hükümetini meşru tanıyarak, kendi topraklarına kabul etmiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletlerin aldığı bir kararla İspanya'ya karşı otarşizm ilân edilmiş ve bütün üye devletler, Portekiz ve Arjantin hariç Madrid'den elçilerini çekmişlerdir. Ancak 4 Kasım 1950'de Birleşmiş Milletler İspanya'ya karşı boykottan vaz geçmiş ve 14 Aralık 1955'de üyeliğe kabul etmiştir. İlk olarak Amerika Birleşik Devletleri, daha sonra İngiltere İspanya ile tekrar diplomatik ilişkiler kurmuşlardır. Amerika 26 Eylûl 1953'de İspanya ile ikili anlaşmalar yapmış ve büyük ölçüde yardımda bulunmağa başlamıştır.

Başlangıçta çok otoriter bir faşist dikta kuran Franco, zamanla bazı demokratik gelişmelere yer vermiş, bu arada kendisini kaydı hayat şartıyla devlet başkanı seçtirmiştir. Franco ayrıca ölümünden sonra yerine geçecek devlet başkanını tayin etmek yetkisini de almıştır. Asalet unvanlarını tekrar yürürlüğe koyan Franco'nun son zamanlarda monarşiyi tekrar canlandırma teşebbüsleri görülmüş, hattâ kendisinden sonra İspanya Devlet Başkanlığı için Veliaht **Prens Don Juan**'ı getireceğine dair tutum takınmıştır.

İspanya'da antifaşist bütün muhalefeti bertaraf eden ve tam manasıyla bir tek parti yönetimi kuran Franco'nun rejimi esas itibariyle Katolik Kilisesine, orduya egemen sınıflara dayanmaktadır. Falanjizm ruhî değerleri daima ön plânda tutmakta, Hristiyan inançları savunmaktadır. Din kurumları rejim üzerinde büyük etki sahibidir. Franco 27 Ağustos 1953'de Vatikan ile yeni bir konkordato imzalayarak katolik kilisesine mutlak bağlılığını bildirmiştir.

FRANCO'YA MUHALEFET BAŞLIYOR

Asıl gücünü aristokratlardan, toprak ağalarından ve büyük sanayicilerden alan falanjizm özel mülkiyeti dokunulmaz olarak kabul etmiş ve diğer ülkelerden daha sert ve bas-

kıcı bir sosyal hiyerarşi kurmuştur. İspanya'da orta sınıf Almanya ve İtalya'dakinden çok daha zayıf olduğu için egemen sınıflarla, emekçi sınıf arasında büyük bir uçurum bulunmaktadır. Aristokratların, toprak ağalarının ve büyük burjuvaların geniş özgürlüğüne karşı, emekçiler çok ağır baskı altında tutulmakta ve her vatandaş karne taşımakla yükümlendirilerek temel hak ve hürriyetlerden yoksun kılınmış bulunmaktadır. İspanya'da falanjist rejim sınıflar arasında kesin sınırlar çizerek vatandaşların sınıf değiştirmesine imkân vermemektedir. Ayrıca sınıf esasına dayanan sendikalar yasaklanarak gerek işverenler, gerekse işçiler aynı sendikalarda toplanmak suretiyle devletin yüksek denetimi altında sömürme düzeninin devam etmesi sağlanmıştır.

Franco'nun rejimi devam ettirmekte en büyük dayanağını ordu teşkil etmektedir. Ordu sayesinde iktidara gelen ve İspanya Orduları Başkomutanlığını da üzerinde bulunduran **Caudillo,** ordu mensuplarını sınırsız servete boğarak, silâhlı kuvvetleri menfaat bağlarıyla kendisine bağlamıştır. Ayrıca geniş bir polis şebekesiyle, İspanya'da mutlak bir kontrol sağlamıştır.

Almanya ve İtalya'da faşizmin çökmüş olmasına rağmen, İspanya'da faşizm günümüze kadar devam etmiştir. Bugün İspanya'nın en büyük problemi 74 yaşındaki Franco'nun ölümünden sonra ne olacağıdır. Bir yandan monarşist eğilimler kuvvet kazanırken öte yandan son yıllarda bütün baskı ve uyuşturmalara rağmen gelişen fakat resmen açığa çıkamayan muhalefet İspanya'nın kaderini çizecektir.

Portekiz Diktatörü Dr. Salazar bir Radyo konuşması sırasında

Beşinci Bölüm

PORTEKİZ FAŞİZMİ

(Korporatizm)

İtalya, Almanya ve İspanya ile beraber faşizmin en tipik uygulamalarından biri de Portekiz'de görülmüştür. Faşizm Portekiz'de, esası Orta Çağa dayanan bir korporatizm şeklinde ortaya çıkmış ve İtalyan deneyinden yararlanarak gelişmiştir. Ancak Portekiz faşizminin temsilcisi Başbakan **Salazar**, diğer faşist diktatörlerin tersine iktidara tamamen kansız bir şekilde ve kendi deyimi ile "**sessiz bir devrim**"le gelmiştir.

Salazar'ın bir diktatör olarak iktidara gelmesine, Portekiz'in bitip tükenmeyen ihtilâller ve devrimlerle tam bir kargaşalık ve çıkmaz içinde bulunması sebep olmuştur.

1908 yılında Portekiz Kralı **Carlos** ve oğlu Veliaht Prens, **Carbonario** denilen bir ihtilâl cemiyeti tarafından öldürüldükten sonra tahta 18 yaşındaki Prens **Don Manuel** geçmiş, ancak o da duruma hâkim olamamış ve donanmanın baş kaldırması üzerine, 5 Ekim 1910'da vatanını terkederek, cumhuriyetin kurulmasına ortam hazırlamıştır.

Monarşi devrildikten sonra tanınmış yazar **Teophilo Braga** başkanlığında bir hükümet kurulmuş ve bu hükümetin hazırladığı kanuna göre 19 Haziran 1911'de seçim yapılarak 20 Ağustos'ta yeni cumhuriyet anayasası ilân edilmiş ve iktidar 24 Ağustos 1911'de Cumhurbaşkanı **Manuel José d'Arriga**'ya verilmiştir.

1911 Ekim'inde **Henrique de Paiva Conceiro** tarafından yönetilen bir monarşist darbe teşebbüsü bertaraf edildikten son-

ra yurt içinde büyük ıslahat başlamış, dinî liderler sürgün edilmiş mallarına el konulmuş, okullardan dinî öğretim kaldırılmış, papazların evlenmesi sağlanmış ve Roma katolik kilisesinin devletle ilişkisi kesilmiştir.

Ancak çok geçmeden cumhuriyetçiler arasında bölünme başlamış ılımlı bir politika taraftarı olan Evrimciler **Antonio José de Almeida**'nın, ortada olan Birlikçiler **Manuel Brito Camacho**'nun, sol kanadı teşkil eden Demokratlar ise **Alfonso Augusto da Costa**'nın liderliğinde toplanmışlardır. İç çekişmeler yüzünden monarşistler de gelişme imkânı bulmuşlardır. 1915'de General **Pimenta de Castro** monarşistlere organize olmak imkânını veren bir askerî hükümet kurmuş fakat 14 Mayısta yapılan demokratik bir devrimle tutuklanarak sürgün edilmiştir. Başkan **Arriga'nın** istifasından sonra, önce **Braga,** 5 Ekim 1915'de de **Bernardino Machado** cumhurbaşkanı olmuşlardır.

Portekiz'de demokratik rejim **Binbaşı Sidonio Pais** tarafından yapılan bir ihtilâlle sona ermiştir. Başlangıçta ılımlı Birlikçiler tarafından desteklenen Pais, yeni bir cumhuriyet kurmuş, ancak bu parti içindeki bölünmeler karşısında tek başına **Millî Cumhuriyetçi Parti**'yi meydana getirmiştir. Başkanlık sistemine dayanan bu rejim, 14 Aralık 1918'de Pais'in katledilmesiyle sona ermiş, **Amiral Canto e Castro**'nun geçici başkanlık döneminden sonra iktidar yavaş yavaş demokratların eline geçmiştir.

Demokratların iktidarı süresince memleket bir türlü huzura kavuşamamış ve ordu sabırsızlık alâmetleri göstermeğe başlamıştır. 2 Temmuz 1926'da patlak veren bir ayaklanma bastırıldıktan sonra bu defa, **Joaquim Mendes Cabeçadas** ve **General Manuel de Costa** isyan etmişlerdir. Ancak bu komutanlar iktidar için birbirlerine düşmüşler ve bundan yararlanan Dışişleri Bakanı **General Antonio Oscar de Fragoso Carmona** 9 Temmuz 1926'da iktidarı ele geçirmiş ve 1951 Nisan'ına kadar bu mevkide kalmıştır. Carmona Hükümeti, o zaman Portekiz'in içinde bulunduğu ekonomik krizi bertaraf etmek için çalışmalara başlamıştır. Fakat devlet maliyesinin bozukluğu dolayısıyla finansman güçlükleri yüzünden hiçbir şey yapamamıştır. Bu arada **Cemiyeti Akvam**'dan finansman talebinde bulunulmuşsa da ileri sürülen şartlar ülkenin hükümranlık haklarına müdahale mahiyetinde görüldüğü için, yardım reddedilmiştir. Bunun

üzerine Carmona o sırada **Coimbra Üniversitesi**'nde kendi halinde bir öğretim üyesi olan Maliye ve İktisat Profesörü **Antonio de Oliveira Salazar**'ı bu dertlere çare bulmak üzere Maliye Bakanlığına getirmiştir.

1889'da küçük bir köyde dünyaya gelen Salazar önce papaz okulunda okumuş, ancak sonradan rahip olmaktan vaz geçerek Coimbra Üniversitesinde doktora vermiş ve aynı üniversitede ekonomi ve maliye profesörü olmuştur. Koyu bir katolik olan ve Papa'nın **Rerum Novarum** adlı encyclical'ının geniş ölçüde etkisi altında kalmış bulunan Salazar yapılan maliye bakanlığı teklifini ancak kendisine tam yetki verildiği takdirde kabul edebileceğini bildirmiş, çaresiz kalan Carmona'nın bu yetkileri vermesi üzerine Portekiz maliyesinin başına geçerek tam bir malî diktatörlük kurmuştur.

39 yaşında maliye bakanı olan Salazar çok kısa zamanda büyük başarı göstererek, Portekiz'in malî durumu ıslah etmiş, yıllardır açık veren bütçeyi dengelemiş ve devleti iflâstan kurtarmıştır.

5 Temmuz 1932'de Hükümet Başkanı istifa edince, Salazar maliye bakanlığı da üzerinde kalmak şartıyla, başbakan olmuş ve bundan sonra kendisine diktatörlük yolu açılmıştır. 1933'de geçici bir anayasa çıkartan Salazar, faşist prensiplere dayanan korporatif bir devlet düzeni kurmuştur. **Cumhurbaşkanı, Millet Meclisi ve Korporatif Meclis** gibi üç kuvvetten teşekkül eden iktidarda en büyük yetki, Korporatif Meclis'e verilmiştir.

Sınıf çatışmalarını ortadan kaldırmak suretiyle bütün sınıf, zümre ve mesleklerin temsil ettirildiği Korporatif rejimin esaslarını Salazar şöyle açıklamıştır:

"18. Yüzyılda başlamış olan siyasî liberalizm, ferdiyetçi vatandaşlar yaratmıştır. Böylece fert mensup olduğu aileden, sınıftan, meslekten ve mezhep çevresinden ya da ekonomik kuruluştan ayrılarak, bağımsız bir şahsiyet olmuş ve ulusal egemenliğin kaynaklarını teşkil etmiştir. Oysa ki, dengeli ve istikrarlı bir politik hayat, fertlere değil, bilâkis tabiî surette teşekkül etmiş sosyal zümrelere dayanmak gerektir. Sosyal zümrenin de temelini aile teşkil eder. Aileden sonra manevî ve ekonomik kuruluşlar gelir. Bunlar üniversite, bilimsel kurumlar, tarımsal, ticarî, sınaî ve sosyal kuruluşlardır. Bütün bunlar uygarlığın ürünüdür. Uygarlık onları ihtiyacına göre yavaş yavaş yaratmıştır. Bunlar bir ülkenin hayatını, çıkarlarını ve ihtiyaçlarını

temsil ettiklerine göre, bu zümrelerin birleşmesinden daha büyük bir toplum kurulmuştur. Çünkü ülkenin organik hayatı bunlardan meydana gelmektedir.

Bizim yaratmak istediğimiz korporatif devlet, toplumun tabiî kuruluşuna uygun ve ona dayanan bir devletten başka bir şey değildir.

Devletin rolü, patron ve işçi kuruluşlarını, korporasyonları düzenlemek, çıkar boğuşmalarını kaldırmak ve bu çıkarlara ulusun yüksek çıkar ve zaruretlerini üstün kılmaktır.

Böyle bir düzende eski anlamda özgürlüğün yeri yoktur.

Portekiz Hükümeti, hiç kimseye imtiyaz tanımaz. İşçi sınıfı da bu kuralın dışında değildir. Fakat ona hakları maddî ve manevî çıkarları sağlanmıştır."

Salazar'ın açıkladığına göre, korporatif sistemin temelinde aile vardır. Bundan sonra meslek kuruluşları, üniversiteler, bilim kurumları, sanat, edebiyat ve teknikle uğraşanlar, tarım, sanayi, ticaret ve işçi kuruluşları gelmektedir. Salazar korporatif düzeni bunlara dayanarak kurmuştur.

Korporatizmin esası, her meslekte çalışanlarla çalıştıranları bir araya toplayarak, patron olsun, işçi olsun, onlara eşit oy hakkı vermek ve aralarındaki anlaşmazlıkları eşit hak ve yetkilerle çözümletmektir. Böylece kapitalistin ve işçinin birbirini sömürmesine engel olunacağı düşünülmüştür.

Korporasyon rejimi, korporatif meclis tarafından temsil edilir. Bu meclisi meydana getiren unsurların başlıcaları bir yanda işçi ve memur sendikaları, öte yanda işveren sendikalarıdır. Devlet, her meslek için bir tek işçi ve bir tek patron teşekkülünü tanımaktadır. Millî işçi sendikaları, temsil ettiği mesleğin çıkarlarını savunur, işveren sendikaları ile iş sözleşmeleri yapar, iş bulma idarehaneleri meslek okulları açarak sigortalar kurar. İşçi sendikalarının karşısında yer almış olan fakat onlarla işbirliği yapmak durumunda bulunan işveren sendikaları Portekiz'de **"Gremio"** adını almaktadır. Korporatif rejim, sınıf çatışması yerine, sınıfların işbirliği esasını koymuştur.

Korporasyon Meclisi, devlet kuruluşunda en yetkili organ olup, her türlü kanunun evvelâ Korporatif Mecliste görüşülmesi ve kabul edilmesi şarttır.

Cumhurbaşkanı ise bir sembol durumundadır.

Salazar'ın korporatizmi İtalyan faşizminin esaslarından yararlanmakla beraber, ondan bazı noktalardan ayrılmaktadır. **"Sessizlik İçinde Bir Devrim"** adlı kitabının önsözünde Salazar, bu farkı şöyle ortaya koymuştur:

"Faşizm ve Nasyonal Sosyalizm ekonomik görüşleri ve spiritüalist gerekleriyle komünizmden ayrılır, fakat totaliter devlet kavramıyla ona benzerler. Her ikisi için de parti vatandaşların faaliyetlerini sınırlandıran devlettir. Hattâ insanlar devletin şerefi ve büyüklüğü için yaşarlar. Eğer devlet, gayesine ve varlığının nedenine kendi bünyesi içinde sahipse, ne onun faaliyetini sınırlandırıcı bir kural, ne de onun dışında bir hukuk bulunabilir. Devletin tayin ve kabul ettiği haklar, ancak kendi hedefine varmasını sağlayanlardır.

Portekiz korporatizmi ise, totaliter hükümetlerden, iç düzende devletin ahlâk ve hukukla sınırlanması ve uluslararası düzende serbestçe kabul edilmiş anlaşma ve sözleşmelerle, siyasî araçların ılımlılığı ile, saldırgan olmayan bir milliyetçilikle, insanın kişiliğine ve yüksek amaçlarının gerçekleşmesine saygı ile, kamu kurumlarının eğitici eğilimleriyle ayrılmaktadır. Bununla beraber devlet şiddetli olmamakla beraber kuvvetli olmak zorundadır".

Ancak, Salazar'ın ilk bakışta rasyonel görünen bu prensipleri uygulamada bir faşist diktanın bütün tezahürlerini ortaya koymuştur.

Korporatif sistem, karşılıklı çıkarları devlet denetiminde telif etmek perdesi altında, devlet zoru ile işçilerin haklarını ve güvenliğini işverenlere peşkeş çekmiş ve eşitlik sözde kalmıştır. Egemen sınıfların desteği ile işbaşında duran Salazar'ın devleti, yine bu sınıfların bir aleti durumundadır. Devlet-işveren-işçi üçlüsü içinde devletin de desteği ile işveren çıkarları daima ağır basmaktadır. Bağımsız sendikacılık ve grev hakkı yasaklanmış olduğu için, işçi sınıfının üretime kattığı değer ve toplum içindeki gücü oranında hakkını almak için mücadele etmesi imkânsız hale getirilmiştir.

Salazar'ın **"şiddet değil kuvvet"** formülü ise daima sözde kalmış, sihirbaz maliyeci başbakan olduktan sonra anayasayı da değiştirerek bir polis rejimi kurmuş ve 20. Yüzyılın en uzun ömürlü diktatörü olmuştur.

Halen işbaşında bulunan Salazar rejimine karşı, son zamanlarda şiddetli bir muhalefet başgöstermiştir. İlk önemli çıkış

1961 Ocak'ında muhalefet liderlerinden Galvao'nun, Lizbon'dan hareket eden Santa Maria yolcu gemisini ele geçirerek **"Kurtarılmış Portekiz toprağı"** ilân etmesiyle başlamış, özgürlük mücadeleleri daha sonra Afrika'daki Portekiz sömürgesi Angola'ya da yayılmıştır.

Bugün Portekiz'de üniversite de Salazar rejiminin karşısındadır ve bütün dünya Avrupa'nın burnundaki bu faşist diktatörlüğün daha ne kadar dayanabileceğini merakla izlemektedir.

Altıncı Bölüm

GÜNÜMÜZDE FAŞİZM

Bugün resmen birer faşist rejime sahip bulunan İspanya ve Portekiz'in dışında, özellikle geri kalmış ülkelerde emperyalist kuvvetlerin tahrikiyle, zaman zaman faşist esaslara dayanan diktatörlükler kurulmaktadır. Özellikle, Güney Amerika ülkeleriyle, ulusal kurtuluş kavgası içinde bulunan Asya ve Afrika ülkelerinde mantar gibi biten bu faşist diktatörlüklerin arkasında çoğunlukla Amerikan Doları görülmektedir.

Ekonomik bakımdan pek güçlü olmayan İspanya ve Portekiz'in kendi kabuğuna çekilmiş olmalarına karşılık, özgürlük cephesinin lideri olduğunu ileri süren Birleşik Amerika, aslında bütün dünyada faşizmin bayraktarlığını yapmaktadır.

Faşizm, Amerika'da büyük bir siyasî parti halinde teşkilâtlanmamış olmakla beraber, büyük kapitalistlerin, güneyli toprak sahiplerinin ve zenci aleyhtarlarının desteklediği faşist kuruluşlar, Amerika'nın iç ve dış politikası üzerinde büyük nüfuz sahibidir. **"Komünizm tehlikesine karşı mücadele"** sloganı ile harekete geçen bu faşist kuruluşlar, mevcut siyasî partilerin tutumunu etkilemekte, dünyanın çeşitli köşelerinde savaşları ve darbeleri körüklemekte ve Amerikan kapitalistlerinin çıkarlarının tehlikeye düştüğü az gelişmiş ülkelerde faşist diktatörlükler kurulmasını sağlamaktadırlar.

Bugün Amerika'da faşizmin önderliğini yapan başlıca kuruluşlar, **John Birch Derneği, Amerikan Nazi Partisi, Amerikalı Vatanseverler Topluluğu ve Amerika Katolik Konseyi**'dir.

1958'de **Robert H. W. Welch**'in liderliğinde kurulan John Birch Derneğinin 100 bine yakın üyesi vardır. Dernek, yılda bir-

buçuk milyon dolara yaklaşan gelirini büyük işadamlarından sağlamakta, hücre teşkilâtı halinde çalışmaktadır.

Lincoln Rockwell'in liderliğindeki Amerikan Nazi Partisi'nin ise birkaç yüz üyesi vardır ve küçük bir teşkilât halinde çalışmaktadır. Bu parti, zaman zaman uluslararası Nasyonal Sosyalist Partilerin toplantılarına da katılmaktadır.

Amerikalı Vatanseverler Topluluğu ve Amerikan Katolik Konseyi ise, iki bine yakın üyeye sahip olup, özellikle propaganda suretiyle çalışmaktadır.

Ayrıca zencileri linç etmek üzere kurulmuş ırkçı bir teşkilat olan **Ku Klux Klan, Gümüş Gömlekliler Derneği, Alman-Amerikan Derneği, Peder Cough'ın** kurduğu **Hristiyan Şebekesi** de Amerikan politikasını etkileyen faşist kuruluşlardır.

Amerika'daki faşist hareketin önemli liderleri **General Walker, Dr. Frederick C. Schwarz, Gerald L.K. Smith, Verne Kaup, K. Hart, Josef Kamp, Conde Mc. Gintey ve Allen Zoll'dur.**

Amaçlarını gerçekleştirmek için her türlü komploya başvuran hattâ cinayet işlemekten dahi çekinmeyen bu faşist kuruluşların, olay henüz tam manasıyla aydınlığa kavuşmamış olmakla beraber, radikal cumhurbaşkanı **John Kennedy**'nin öldürülmesinde de parmağı bulunduğuna dair ciddî deliller mevcuttur.

Öte yandan, İkinci Dünya Savaşından yirmi yıl sonra Almanya'da nasyonal sosyalizm gözle görülür bir gelişme göstermeğe başlamıştır. "Neo - Nazizm"in temsilciliğini yapan Milliyetçi Demokrat Parti, 1966 Kasım'ında yapılan Bavyera Eyaleti seçimlerinde büyük başarı göstererek Wolfgang Ross adındaki bir hava yüzbaşısını Bavyera Parlâmentosu'na temsilci olarak sokmuştur. Hitler Nasyonal Sosyalizmi'nin doğum ve gelişme yeri olan Bavyera Bölgesi'nde Neo - Nazi'lerin gösterdiği bu başarı, sadece Almanya'da değil, bütün dünyada geniş tepkiler yaratmıştır.

Almanya'daki bir başka önemli gelişme de, Erhard'ın hükümet başkanlığından çekilmesi üzerine Hristiyan Demokrat Parti'nin başbakanlığa eski bir Nazi olan Kiesinger'i aday göstermesidir. Bu olay her ne kadar Amerika'da tepkilere sebep olmuşsa da, Washington Hükümeti'nin şimdiye kadar Nazilerin Federal Almanya'nın kilit noktalarını işgal etmelerine göz yumduğu bilinen bir gerçektir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Hitler'in bir çok sadık adamı Almanya'da önemli görevlere getiril-

miş ve yeni nazi hareketi için ortam hazırlanmıştır. Amerika'nın tepkisine sebep, Kiesinger'in bağımsız bir politika gütmek ve Washington'a karşı çıkmak eğilimi göstermesidir. Johnson yönetimi, bugüne kadar kendi kontrolü altında bulunan nazilerin birdenbire güçlenerek bağımsız hareket etmeğe başlamalarından ve karşısına yeni bir Hitler çıkmasından endişelenmektedir. Amerika'nın bütün istediği, kendi kontrolü altında bir faşizmdir!

Ve şurası muhakkak ki, milyonlarca insanın hayatına mal olan İkinci Dünya Savaşı'nın bitimiyle beraber mezara gömüldüğü sanılan faşizm, finans - kapitalistler, savaş sanayii ve bütün sağcı kuvvetlerin desteğiyle hortlamış ve dünya halklarının üzerine tekrar bir kâbus gibi çökmüştür.

— S O N —

— İÇİNDEKİLER —

	Sayfa
Önsöz	5
BİRİNCİ BÖLÜM - Faşizm nedir?	7
İKİNCİ BÖLÜM - İtalyan faşizmi	13
Eski sosyalist, yeni faşist !	14
İtalya'nın beklediği kurtarıcı !	18
Faşizm meclise giriyor	19
Faşist ordusu Roma'ya yürüyor!	21
Mussolini İtalya Başbakanı oluyor	23
Faşist diktatörün âkıbeti	25
Mussolini'ye göre faşizm	26
Devlet herşeyin üstündedir	28
Faşist devlet kuruluşu	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM - Alman faşizmi (Nasyonal Sosyalizm)	35
Almanya'da Sovyetler kuruluyor	36
Almanya Vesailles'ı imzalıyor	38
Berlin'de sağcı darbe yapılıyor	40
Grev darbeyi akamete uğratıyor	42
Adolf Hitler sahneye çıkıyor	43
Hitler politik hayata atılıyor	45
Hitler terör faaliyetine başlıyor	47
Hitler Münih'te darbe yapıyor	48
Hitler hapse mahkûm oluyor	51
Hitler Mein Kampf'ı yazıyor	52
Hitler'in ekonomik görüşü yoktu	54
Hitler yeniden faaliyete geçiyor	56
Devlet içinde devlet kuruluyor	57
Hitler partide muhalefet'i eziyor	59
Hitler'in seçimlerdeki başarısı	60
Kapitalistler Hitler'i destekliyor	62
Son perde sahneye konuyor	63

	Sayfa
Hitler cumhurbaşkanı adayı	65
Schleicher entrikalar çeviriyor	66
Hitler başbakanlığı istiyor	68
Schleicher başbakan oluyor	69
Bankerin evinde iktidar pazarlığı	71
Hitler başbakan oluyor	72
Terör başlıyor, Reichstag yanıyor	74
Hitler diktatör oluyor	76
İşçi sendikaları dağıtılıyor	77
Almanya saldırganlığa başlıyor	78
Almanya nihayet teslim oluyor	80
Faşimin arkasında kimler vardı	81
Devlet üzerinde finans-kapitalin kontrolü	82
Finans - kapital nedir?	83
Kilit noktaları ele geçiriliyor	85
Banka kayıplarının ulusallaştırılması	88
Avrupanın en büyük ağır sanayi tröstünün kurtuluşu	91
Parazitliğin gelişmesi	91
Korporatif devletin terkedilmesi	93
Faşist tarım politikası	95
Savaşa ekonomik hazırlık	97
Faşizmin dış politikası	99
Kitlelerin sosyal çöküşü	100
İşçi sınıfının sosyal çöküşü	102
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM - İspanyol faşizmi (Falanjizm) ...	107
İspanya'da cumhuriyet kuruluyor	109
Falanjist parti kuruluyor	110
İspanya iç savaşı başlıyor	112
Çarpışmalar İspanya'ya yayılıyor	114
Faşist rejim kuruluyor	115
Franco'nun dış ilişkileri	117
Franco'ya muhalefet başlıyor	118
BEŞİNCİ BÖLÜM - Portekiz faşizmi (Korporatizm) ...	121
ALTINCI BÖLÜM - Günümüzde faşizm ...	127

Her aydının okuması gereken büyük eser :

SOSYALİZMİN VE SOSYAL MÜCADELELERİN TARİHİ

Yazan : Max Beer

Cumhuriyet hükümetlerinin örnek bakanlarından Mahmut Esat Bozkurt bu eser için şöyle demişti :

"Sosyalizmin ve Sosyal Mücadelelerin Tarihi bizi nisbeten yeni bir cereyanın esaslarına, başlangıç sebeplerine götürecek ve bize bugünkü komünizm halindeki tekâmül merhalesini gösterecektir. Bundan başka doğru veya eğri üç bin senedir insanlığın mukadderatında söz söyleyen bir mesleğin ne olduğunu, ne istediğini en kısa ve aydınlık bir yoldan anlatacaktır."

"Kısmen olsun, Sosyalizmin ve Sosyal Mücadelelerin Tarihi, yeni Türk Devlet Prensiplerinin sebeplerini ve edebiyatını teşkil eder."

"Sosyalizmin ve Sosyal Mücadelelerin Tarihi'nin tercümesiyle millî kütüphanemiz, kıymeti yüksek bir eser kazanmış oluyor."

Max Beer'in 5 kitaplık büyük eseri iki cilt halinde ve tam olarak çevrilerek yayınlanmıştır. Birinci ciltte ilk üç kitap yer almaktadır. 352 sayfa, fiyatı 10 liradır. İkinci cilt dördüncü ve beşinci kitapları kapsamaktadır. 240 sayfa, fiyatı 7,5 liradır.

— BÜTÜN KİTAPÇILARDA BULUNUR —

Genel Dağıtım : Kemal Karatekin,
Ankara Caddesi 44, İstanbul

Her evde her kadının sahip olması gereken eser

Resimli

Kadın

ANSİKLOPEDİSİ

Nasıl gençleşilir güzelleşilir? Dior'un pratik giyim kılavuzu. Yüz ve vücut bakımı, makiyaj sanatı. Kadının sağlık problemleri. Çocuk bakımı. İlk yardım kılavuzu: Ev dekorasyonu Evinizin mutfağı ve çeşitli yemek listeleri,

416 Sayfa, Fiatı 10 LİRA.

Genel Dağıtım: Kemal Karatekin

Ankara Caddesi 44 İstanbul

Bütün kitapçılarda bulunur

KİTAPÇILIK TİCARET Ltd. Şrti.

AKŞAM KİTAP KULÜBÜ Serisi

1 — Siyasi Tarih
2 — Çağımız
3 — Evlilik Sanata
4 — Evinizin Doktoru
5 — Fransız İhtilali
6 — Çağdaş Tiyatro
7 — Kadının Cinsel Problemleri
8 — Yemek Reçeteleri
9 — Çin İhtilali
10 — Çağdaş Sinema
11 — Çocuk Bakımı
12 — Modern Görgü
13 — Sömürge İmparatorluklarının Çöktüşü
14 — İlk Yardım
15 — Amerikan İhtilali
16 — Müzik Rehberi
17 — Rus İhtilali
18 — Cinsel Sapıklıklar
19 — Çağdaş Felsefe
20 — Alkolizm
21 — Sosyalizm
22 — Evimizin Kütüphanesi
23 — 20 Çağdaş Ressam
24 — Uyanan Afrika
25 — Atatürk ve İnönü
26 — Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk
27 — Herkes İçin Psikoloji
28 — Üçüncü Dünya
29 — Milletlerarası Petrol Politikası
30 — Faşizm
31 — İstanbul Camileri
32 — Ramazan Fıkraları

Evinizdeki kitaplık köşesini her yaşa ve her konuya hitap eden çeşitleriyle kırgılayacak olan bu serinin yayınlanmış ilk 32 kitabı yukarıda sıralanmıştır. Bu kitapları ve yeni yayınlanacak olanları almak isteyenler İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Mersin bürolarımıza veya

Posta Kutusu 975 — SİRKECİ, İSTANBUL

adresine müracaat etmelidirler.

Fiyatı: 5 liradır